

A ROMÁNIAI ÍRÓK SZÖVETSÉGE
ÉS A MAROS MEGYEI TANÁCS
SZÉPIRODALMI FOLYÓIRATA

Főszerkesztők:

MARKÓ BÉLA

(1989. december – 2005.)

GÁLFALVI GYÖRGY

(2005. december – 2007.)

Főszerkesztő:

Szerkesztők:

KOVÁCS ANDRÁS FERENC

DEMÉNY PÉTER

LÁNG ZSOLT

SZABÓ RÓBERT CSABA

VARGA LÁSZLÓ EDGÁR

VIDA GÁBOR

Tördelőszerkesztő:

MOLNÁR ROZÁLIA

Korrektor:

SZÓCS KATALIN

Tipográfia:

BIRTALAN KÖLÖK ZSOLT

IRSAI ZSOLT

TARTALOM

CSELÉNYI BÉLA:

bankjegyek röpte; a hanyatló róma; ha eltévedek;
Tandori Dezső-emlékest; nem mindig jön ki;
korai időmetszet (Versek) ■ 5

CSABAI LÁSZLÓ:

Liliomtisztán (Novella) ■ 8

HALMAI TAMÁS:

Előfeledések (LXXI–LXXV.) (Versciklus) ■ 22

FERDINAND VON SCHIRACH:

Lydia (Novella; Tatár Sándor fordítása) ■ 24

PUROSZ LEONIDASZ:

Új Projekt (Vers) ■ 30

MAGYARI GÁBOR:

Vadaskert (Regényrészlet) ■ 31

MOLNÁR ZSOLT:

Az ébredés üdvössége (Vers) ■ 39

JENEI LÁSZLÓ:

Minden élményemet epével (Regényrészlet) ■ 41

MIKOLA EMESE:

Engesztelő; Reply hazalátogatásra (Versek) ■ 47

DÉZSI FRUzsINA:

Alexanderplatz (Novella) ■ 49

SOÓS AMÁLIA:

Fent-lent vers; Portré; Hámán terve (Versek) ■ 57

BAUER KRISZTINA:

Szabadság; Kirakós; A sűrűje (Novellák) ■ 67

SZÉKELY SZABOLCS:

34; 36; 37; 45. (Versek) ■ 73

SZÖLLŐSI MÁTYÁS:

Fóbia (Második rész) ■ 76

FÓRUM

TANKÓ ANDREA:

„amikor kiteljesedik a holdtölte, a nap egy kicsit meghal” –
vagy mégsem? (Nánó Csaba: *Tegnap; Betegnapló*) ■ 84

PROKRUSZTÉSZ MŰHELYE

MIHÓK TAMÁS:

Poezia e la Bistrița, avagy a költészet Besztercén landol ■ 89

SÉTATÉR

SEBESTYÉN MIHÁLY:

Esszé arról, hogy mit köszönhetek nekik ■ 93

KÖNYVHUZAMOK

KÉSZ ORSOLYA:

Viszlát, kamaszkor! (Mécs Anna: *Gyerekzár*;
GreCsó Krisztián: *Vera*) ■ 100

TÉKA

SZAKÁLY EDINA:

Pillanatnyi örökkévalóság (Molnár Vilmos: *A legfelső stáció*) ■ 105

BÉRES KÁROLY:

A pislogó neon (Horváth Benji: *A dicsőséges Európa*) ■ 107

TALÁLT VERSEK

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ:

Anya; Színésznő ■ 109

NÉVJEGY

JENEI LÁSZLÓ ■ 111

WWW.LATO.RO

archívum / szerzők / hírek / Látó Színpad – képek / linkek /
szemle / Látó-repertórium

Cselényi Béla

BANKJEGYEK RÖPTE

a le nem nyaralt
ropogós bankóimat
szélnek eresztem

s csak avart láttok
dél felé keringeni
mind az én pénzem

Budapest, 2019. I. 17.

A HANYATLÓ RÓMA

az utcakölykök kezdtek olaszul beszélni

Budapest, 2019. I. 19.

HA ELTÉVEDEK

milyen idegen
szerves-szervetlen kupac
e vidék nekem

Budapest, 2019. II. 17.

TANDORI DEZSŐ-EMLÉKEST

Mintha kötőszavak hézagaiba
rejtegette volna a lényeket,
lapozott egyet a nincsbé.
A Nyitott Műhely
alagsori termébe
lebotorkáltak az előállítók;
jöttek felolvasni
róla
és nem róla,
de nem beszéltek mellé.
Én is hanyagoltam
erdélyi vegyértékeimet,
nem arról van most szó;
a mennyországról olvastam fel,
amit hatszínű ceruzával
odarittyenthetett volna Marék Veronika
vagy akár Réber László is.
Magyarországi szerzőnek
magyarországi mennyország dukál,
fenntartva a szkepszis etikáját,
hogy esetleg van semmi.

(Nyitott Műhely,
2019. II. 25.)
Budapest 2019. II. 26.

NEM MINDIG JÖN KI

rímképlet-vázat
álmos marhaságokkal
cicomázok fel

s szótagdominók
ha egymást leterítik
eszmélek nincs vers

Budapest, 2019. III. 19.

KORAI IDŐMETSZET

a piac kőasztalára kifordított szőlő
ahogy még remegve őrzi a láda alakját
és már jön a darázs döngve valahonnan
ahogy bátyámat iskolába íratják
s ott a kötelező iskolaorvos
és a díszteremben zeng a hangyatánc
amelyről nem tudom még hogy grieg
ahogy az élet örökkévalósága
még jó ideig szóra sem érdemes
csak forog a kettős kartonkorong
hézagai közt a színes celofánnal
ahogy forog a fényszóró előtt
s bekövetkezik a színpad színváltozása
s ahogy közeledünk észrevétlenül
a hálószoza vészes konnektora felé
mely szóba hozza a halált
amelyen ekkor még lehet pityeregni
de később már nem
éppen hogy nem
s ahogy elmerengsz az axióma-kincsen
bekattan hogy véges halál nincsen

Budapest, 2019. III. 27.

LILIOMTISZTÁN

Munkásasszonyok rendezkednek a gyárudvaron. Bontják az április 4-i emelvényt.

A munkások azt utálják legjobban, ha figyelik őket munka közben. Ha kiadják nekik a feladatot, és rájuk bízják az elvégzés módját, fele annyi idő alatt fejezik be, mintha folyton vizslatnak utánuk. A gyár központi épületéből most sokan bámulnak kifelé. Aki nem ért semmihez, azt is el kell helyeznie valahol a Pártnak, mert a néphatalom kihirdette a munkanélküliség megszűntét. Az ugyan a kihirdetés ellenére nem akart megszűnni, de nem azért van a Pártnak szilárd ideológiai és tudományos alapja, hogy ne találná meg az eszközt az ilyen problémák megoldására. Tömegeket telepítettek ki az Alföldre, hogy (a kulák házában és a kulák kenyerén élve) segítsenek a kisbirtokosoknak, s főleg az újonnan alapított szövetkezeteknek, a felszabadult munkahelyeket pedig a Párt a neki hűséget tanúsító álláskeresőkkel töltötte be. Ezek persze még nem tudják ellátni feladatukat, de legalább nem is dolgoznak. Így kevésbé akadályoznak másokat, mintha szaktelemlék nélkül megszült rossz utasításokat adnának ki, adnának tovább vagy próbálnának végrehajtani.

A Párt, a DISZ, a szakszervezet, a nőbizottság, a mindenféle mozgalmakhoz létrehozott bizottságok is bőven adnak alkalmat az ártalmatlan munkaidő-eltöltésre.

Az ülés még nem kezdődött meg, ezért bámulják a központi épület tanácskozóterméből (mely korábban kaktuszházként funkcionált) a lenn szorgoskodó asszonyokat. „Irodisták, kutya irodisták!” – sziszegik azok a foguk között, mint ahogy sziszegtek korábban a nagybirtokosok meg a csendőrök után.

Csak a vezetőjük, Martos Jenőné dolgozik kedvvel és elánnal. Ami egyetlen embernek szól. Aki három alakban van jelen. Ugyanis az udvarról látni a tanácssterem ablakánál ülő Pogány Tamás alapszervezeti titkárt is. És látni a tükörképét a hőszigetelő duplaablak mindkét üvegén. Bár füst és pára gomolyog az udvaron, Martosné akkor is látná Pogány Tamás arcát, ha koromsötét éj lenne. Mert ő mindig az alapszervezeti titkár képét látja maga előtt. Bárhol is van. S még álmában is.

Martosné már az üzemben van. Kopog. Ez a munkája, ebből él. Mert ő kopogtató. A futószalagon érkező befőttek gyűrűs lapkáját kopogtatja egy vaspálcával. Ha vákuum van az üvegben (ez a jó!), vidám, éles hang hallatszik: „krokk!” Ha nincs vákuum, akkor tompa „dubb!” Ilyenkor ki kell önteni annak tartalmát, az üveget pedig újra fertőtleníteni.

(A cukros lé a TMK mögé eldugott hatalmas fémhordóba kerül, ahol, főleg nyáron, pillanatok alatt megerjed. A hazafelé tartó munkások sorra megszívják magukat belőle. Persze vannak konkurenseik is: mámorukba belefulladt lepkék és csótányok lepik el rendszerint a cefre felszínét. Nem foglalkoznak velük, félrehúzzák őket is, isznak. Ha patkány fullad a lébe, azt azért kidobják.)

– Krokki! – koppant egyet Martosné a befőtt lapkáján.

A művezető csak a vizsgálaton megfelelt terméket látja. A nő nem. Meg is bolondulna, álmaiban is gyártmányvizsgálatról álmodna, ha képzeletben nem töltené be izgalmasabb lényekkel a munkáját. Mert ő egy Tóth Pista nevű suhancot lát. Elemista osztálytársa volt a fiú. Egyszer rágyújtotta az iskolaudvar végében lévő fabudit. Martosné, vagyis akkor még csak Lukács Katika, bugyogóját, szoknyáját felhúzni is megfélelmezve ugrott ki belőle. Az egész iskola nevetett. Tóth Pistát kicsapták, és Pestre került. De tavaly véletlenül találkozott vele a villamoson. A férfi is rögtön felismerte. És neki is rögtön a régi dolog jutott eszébe. Azért udvariasan köszönt Martosnénak. Az udvariasan visszaköszönt. Aztán a férfi leszállt. A nő azóta is bánja, hogy nem kevert le neki egy kiadós pofont. Most „krokki” a vaspálcával, és képzeletben látja, amint Pista eltorzult arccal kap a feje búbjához, és már ugrál a fájdalomtól.

Tóth Pistánál is utálatosabb volt Bundás, a szomszéd kutyája. Ha a lány a támadására felkészülve ment ki, rá sem hederített. De rögtön megérezte, ha az a gyomlálásban, kapálásban vagy istállóganézésban elfelejtkezett róla. Olyankor odalopózott a kerítéshez, s a lehető legközelebről kezdett el csaholni. Volt, hogy a lány nekifutott a karámnak, volt, hogy megcsúszott, és fenékre esett a trágyában. Imádkozott, hogy dögöljön már meg a kutya. Ám az, bár vénségesen vén lett, még most is él, s ha Martosné az anyjáiékhöz megy, már feni rá a fogát. Most elképzeli a nő, hogy a kutya fültövéhez üt, amitől az nyüsztítve elkotródik.

A következő, akin bosszút kell állnia, egy Naszreddin nevű tatár, aki bevette magát hozzájuk, mikor ideért a szovjet hadsereg. A férfi hol szalonnát és pálinkát követelt a pisztolyát lóbálva, hol sakkozott Sanyival, Lukács Kati kisöccsével, hol könnyes szemmel mutogatott képeket a családjáról.

A lány, mint akkortájt minden falusi lány, arcát bekormozva öregnek akarta maszkírozni magát. A tatárt persze nem lehetett ezzel becsapni. De hozzá nem nyúlt. Viszont bárhogy is telt el a nap, azzal végződött, hogy este felkapta az özvegy édesanyját, és bevitte a szobába. Aztán egyszer a tatárt hozták be ölben hozzájuk. Légnyomás érte az őrségben. Kívül nem látszott rajta semmi, de már nem volt kedve fajtalanzkodni. Csak ült három napig. Akkor elvitték. Martosné dühös a tatárra, amiért azt tette az anyjával, és azért is, mert még a végén neki kellett megsajnálnia. De most nem sajnálja. Gondolatban nagyot húz a fejére a fémpálcával, amitől a katona rögtön kigyógyul a légnyomásból, és hangosan óbégatni kezd.

„Krokk, krokk, krokk” – záporoznak az ütések egy lapkán, s a nő most azt képzei, hogy a férjének a fejét ütögeti. „Krokk, krokk, krokk.” Olyan nagyokat üt, hogy meg-megakad a befőttesüveg, s ez feltorlasztja a többit.

– Fejezze már be ezt, Martosné! – figyelmezteti a művezető. A nő nem hallgat rá. Csépel tovább. Szerencsére jön a váltás. A művezető a fejét csóválva behívja magához az irodájába. A nő üt még egy utolsót: „dübb”.

Az irodában egymást vizsgálva foglalnak helyet. A művezető, Csernyik Alajos élelmiszermérnök híres arról, mennyire szívén viseli dolgozóinak a sorsát.

– Mi volt ez, elvtársnő? Haragszik a befőttekre?

– Én ugyan nem.

– Akkor hát miért bántja őket?

– Jólesett püfölni.

– Elfárad hamar, ha ilyen erővel... – de a férfi nem fejezi be. Inkább feláll, és egy kartondobozt tesz az asztalra. Karcsú, színes üvegpalackokat vesz ki belőle. Összesen hatot. Az elsőből tölt egy vizespohárba, amit átnyújt a munkásának.

– Kóstolja meg!

A nő bizalmatlanul szagolja meg. Beledugja a nyelvét. Tetszik neki az élmény. Megissza az italt.

– Hogy ízlik?

– Finom volt.

– Tudja, mi ez?

– Nem. Kicsit olyan keserű.

– Ribizli. Nagy szemű fekete ribizli. És ez milyen?

Kissé világosabb a következő palack tartalma.

– Ez is jó. Édesebb. De mégis fanyarabb.

- Kanadai áfonya. Nálunk ilyen nem terem. A következőt biztos felismeri – és tölt a harmadik üvegből.
- Otelló szőlő. Ilyen volt nagyapámnak is, mustot csinált belőle.
- Azt nem tudom, Otelló-e, de szőlő, az biztos. És ez milyen?
- Hm, ez nagyon finom. Szamóca. Érett szamóca íze van.
- Tessék az ötödik.
- Ez meggy. Savanyú, de jó.
- És az utolsó.
- A férfi tölt a sűrű, sárga italból. Martosné kóstol, cuppog.
- Ez a legédesebb. Finom, selymes.
- Miből készült?
- Alma? Nem, nem az.
- Valamihez nagyon hasonlít az íze. Ez a nagyszerű benne. Egy drága gyümölcs helyettesítésére alkalmas.
- Drága gyümölcs? Őszibarack?
- Az nem drága gyümölcs.
- Dehogynem! Tavaly tíz forintért adták kilóját a Búza téri piacon!
- Amire én gondolok, az sokkal drágább. Külföldről kéne beszerezni.
- Na, van ötlete?
- Nincs.
- Narancs! Narancshoz hasonlít az íze. Kóstolja csak meg megint!
- A nő iszik, aztán szégyenkezve:
- Biztos igaza van, de én még sosem ettem narancsot. Csak képen láttam, hogy milyen.
- Csernyik is elpirul. Köszörüli a torkát, hogy ne érződjék hangján a sajnálat.
- És képzelje, ezt a drága déligyümölcsöt egy zöldséggel lehet helyettesíteni. Ez is abból készül.
- Zöldségből? Akkor biztos sárgarépa. Az ilyen szép sárga.
- Nem répa. Hanem sütőtök. Egy kis étkezési savat adunk hozzá, és a sütőtökből narancs lesz.
- Ilyet fogunk gyártani?
- Én szeretném. Képzelje el, Amerikában százféle ilyen ital van. Mind egyik tele vitaminnal és rostokkal. A tél közepén is élvezni lehet. A magyar dolgozóknak nem járna ez?
- Bizonyosan járna. Talán a bűdös pálinkáról is leszoknának.
- Ugye! Én is ezt remélem.
- Az van ráírva: „juice”.

– Úgy kell mondani „dzsús”. De mi nevezhetjük egyszerűen gyümölcsnektárnak vagy gyümölcslének.

– Ittunk mi is ilyet. A meggybefőttnek a levét.

– Az csak cukrozott víz. Ezekben viszont benne van az érett gyümölcshús – mondja lelkesen a művezető, és valóságos előadásba kezd a gyümölcslégyártásról. Hálás, amiért a másik meghallgatja. A végén ragyogó szemmel kérdezi:

– Martosné, magának vannak gyermekei?

– Igen. Bandika és Gusztika. Ikreknak nézik őket, pedig van köztük egy év.

– Vigyen el nekik két üveggel.

– Ó igazán... nem is... Hát, ha annyira biztat, akkor ezt a ribizlist meg ezt az utolsót. Most viszont mennem kell, vissza, a szalaghoz.

A termelés hulladékhőjével a nyárligeti konzervgyár fürdőt működtet. Irigylük is ezért a vállalat munkásait, mert a város többi lakójának (azt a néhány száz családot leszámítva, akiknek vezetékes vizük és gázbojlerük van) a városi fürdők előtt hétvégén sorba kell állniuk a bejutásért. A gyárban külön van egy medence a nőknek, külön egy a férfiaknak. Hideg vizes medence nincs. A munkás- és parasztember közfürdőben nem megy hideg vízbe. Elég neki otthon, a lavórból magára öntenie azt, ha nincs csutka vagy brikett a melegítéshez.

– A férjem már nagyon akar gyakni, kénytelen leszek engedni neki, mert különben előveszi a nyújtófát – mondja nevetve a törékeny Takácsné, s nehézzel eldönteni, csak viccel-e, vagy saját sanyarú sorsát gúnyolja ki. Fanaferné mindenestre az utóbbit feltételezve inti meg:

– Rossz a taktikád. A férfi szereti, ha kicsit ellenáll a nő. Egyszerűbb mindig engedni neki, akkor előbb-utóbb ráun.

– Van olyan, hogy ráun?

– De még mennyire! Például az én férjem is. Mit gondolsz, miért kell a szomszédhoz járnom szórakozásért?

Kuncognak. Fürdőruhában vannak, mert a paraszti származású munkásnők egymás előtt is szégyellősek. Fejükön bő fürdősapka, hogy elférjen alatta a besütött haj. (Ez a szegények luxusa most.) Martosné kúszik oda hozzájuk a derékig érő vízben. Fanaferné direkt neki is címezve folytatja:

– Egyébként a magyar férfiaknak túl jó dolguk van. Horthy-rendszer vagy szocializmus, mindegy az, a férfiaknak van mind kitalálva. Amerika! Az más! Ott az esküvő előtt kikötik szerződésben, havonta hányszor van joga a férjnek a feleséghez. Többet akarsz? Coki neked! Vagy fizess!

– Fizet a férfi a nőnek, ha engedi, hogy...? – kérdi álmélkodva Takácsné.
 – Úgy ám. Ha a nőnek van kedve, az más. De ha nincs, fizet.
 – És mennyit?
 – Nem tudom. Van, hogy nem pénzt ad, hanem vesz neki valamit. Például egy harisnyakollekciót!
 – Mi az a kollekció?
 – Van neked nejlonharisnyád?
 – Van.
 – Mennyi?
 – Mennyi volna? Egy pár.
 – Na, te azt hordod, amíg el nem kopik. Vasárnaponta kimosod. Az amerikai nő vesz magának egyhetes kollekciót. Vagyis a hét minden napján más nejlonharisnyát húz föl. A következő héten megint vesz egy új kollekciót. A használtat eldobja.

Martosné és Takácsné lélegzetvisszafojtva hallgatják. Nyáluk elcseppenni készül, gyomruk viszont remegni kezd a haragtól, amiért ők ki vannak zárva ebből a paradicsomból.

– Azért ha az amerikai nő hazamegy a munkából, neki is... – kezdi Martosné.

– Csak nem képzeled, hogy az amerikai nők dolgoznak?
 – Mit csinálnak hát egész nap?
 – Mindenféle jó dolgokat. Piacra járnak, fodrászhoz, ruhaszalomba, koktélpartikra.
 – Mi az a koktélparti?
 – Ott csak beszélgetnek, isszák a likőrkoktélokot, tervezik, hová utazzanak nyáron. Bár Amerikában majdnem mindig nyár van. Jó az idő, folyton süt a nap.
 – És a férj fizetéséből kijönnek?
 – Bőven. Jut még jótékonykodni is.
 – Vannak szegények is Amerikában?
 – Igen, de csak a négerék. Azok ott olyanok, mint itt a cigányok. Nem nagyon akaróznak nekik dolgozni. Inkább csak zenélnek. Dzsesszt játszanak. Azt viszont mindenki szereti.

A személyportán hosszú sor. Mindenkinek meg kell nyomnia a kontrollgombot, mely kétszer-háromszor percenként pirosan felvillan. Akinél ez megtörténik, annak át kell adnia a táskáját vizsgálatra, és ki kell fordítania a zsebeit. Egy óriásgorilla, a vállalati rendész ügyel a rendre, és végzi az ellenőrzést. Mellette egy kis girhes alak, Tolvaj Anti, a portás.

Az emberek ingerültek, mindenkinek a még elvégzendő feladatok vannak a fejében: gyerekért elmenni az óvodába, iskolába, bevásárlás, vacsora, mosogatás, vasalás, felkészíteni a gyereket a másnapi iskolára, önmagát a szemináriumra.

– Csak cirkusz az egész! – sziszegi Martosné mögött egy hang. Hátra-néz. Ökrösné az, egy közismert vállalati szarka. – Meg van bundázva az a készülék. Aki csúsztat valamit a portásnak, annál nem villan föl sosem, az viheti az egész gyárat. Bezzeg, ha valaki egypár körtét vagy almát vinne ki a gyerekének, annak büntetést kell fizetnie. Mint nekem!

A munkások ehetnek az éppen feldolgozásra váró gyümölcsből, és csúcs-szezonban egy kilót hazavihetnek abból a selejtesből (jó az még attól, a piacon is árulnak olyat), amit kitesznek számukra a göngyölegraktár elé. Martosné emlékszik: Ökrösnének nem kellett büntetést fizetnie. Megmos-ták a fejét, az igaz. Az üzemi gyűlésen. Nem gyümölcs-, hanem rézhuzal-lopás kísérlete miatt. És mindenki tudja, legalább tízszer megúsza a vizs-gálatot. A karbantartóval (aki természetesen Ökrösné szeretője, az éppen aktuális) összejátszva vitt már ki huzalokat, kalapácsot, szeget, hegesztőpál-cát. Az ócskapiacra eladható dolgokat. Nem óriási értékek ezek, de az em-bereknek nem tetszik, mert mégiscsak a nép vagyont apasztják. Nem úgy van már, mint volt régen, hogy a kapitalistától lopni nem bűn, inkább di-csőség. Vagy ha valaki ideológiailag nem eléggé fejlett még ennek a válto-zásnak a megértéséhez, az azért mérges, mert miért jár jobban más, mint ő. Mérgesek hát Ökrösnére az emberek, mégsem szólnak az üzemvezetőnek vagy a rendészetnek. Nem akarnak spiclik lenni. Afféle munkásösszetartás ez is. Viszont politikailag besúgják egymást. Ez biztos, hisz el-eltünedez-nek emberek, és a munkástelepeken is megjelenik a fekete autó. Az egy-kori politikai szolidaritás szülte összetartás az új világban nem jelent poli-tikai szolidaritást. Ezt nehéz megérteni. Furcsa szerzet a proli.

– A teherautósofőrök meg a benzint lopják. Azoknak a latroknak kéne inkább a körmükre nézni! – folytatja Ökrösné a szitkozódást.

Ez igaz. A sofőrök a lopott benzint otthon őrzik nagy fémhordókban. Martosné szemközti szomszédjának tavaly felrobbant a tartálya. Emiatt le-égett a disznóól, benne a hízóval. Próbáltak valamennyit megmenteni a húsból, de nem lehetett. Kívül szenes volt a test, belül meg szétfolyt a bél-tartalom.

– A drága kis igazgatónk meg raklapszám viteti a befőtteket a pártbeli elvtársainak!

Martosné elsápadva néz körbe, meghallotta-e másvalaki is ezt. Mert ez életveszélyes, politikai kijelentés volt. Ha más is meghallotta, és ő nem tesz bejelentést, az azt jelenti, hogy egyetért vele, vagy legalábbis nem eléggé éber. És az ilyenre nincs szüksége a népi demokratikus államnak. Még az is lehet, hogy Ökrösné provokátor, s arra ment ki az egész, hogy ő miként fog cselekedni.

– Tegnap meg Tajtos, a brigádvezető forrasztóólmot vitt ki. Annyit, hogy majd leszakadt a válla.

Ettől viszont Martosné arcába szökik a vér. Mert ez gyalázatos rágalma-zás, Tajtos becsületes öreg szakí. Özvegyember. Kamat nélkül ad kölcsön, ha valaki hó végén kifutott a pénzéből.

– Fejezze be ezt! – mondja halkán, de erélyesen Ökrösnének. – Tajtosnál nincs rendesebb ember a világon. Maga is hálával tartozik neki.

– Ó, hát maga ilyen jól ismeri az én dolgaimat?! Köszönöm, hogy eligazított. Majd én meg eligazítom mindjárt magát! Csak legyünk túl ezen az átkozott gombnyomáson.

– Attól csak annak van oka félni, akinek nem tiszta a lelkiismerete.

– Hogy? Mi... mi... mi a fenét akarsz ... te kis... te kis...

Ekkor végre eléri Martosné a készüléket. Megnyomja.

Pirosan villan föl.

A gorilla hosszasan bámul Martosné széttárt táskájába. Int a portásnak. Az is hosszasan néz.

A rendész végül kiveszi az egyik palackot. Széles mozdulatokkal, mint-ha mindenkinek meg akarná mutatni, mit talált.

– Hát ez meg mi?

– Gyümölcslé.

– Akkor miért van az ráírva, hogy „ju-i-ce”?

– A juice azt jelenti: gyümölcslé. Úgy kell mondani: „dzsuisze”.

A rendész letekeri a palackról a kupakot, és beleszagol. Az illat ismerősnek tűnik, de nincs bátorsága belekóstolni.

– Ilyet nem árulnak a büfében. És a városban sem.

– Nem hát. Csernyiktől, a művezetőtől kaptam. Mi is fogunk ilyeneket gyártani.

A portás közben kiveszi a másik üveget is. Ő annak a tartalmát szagol-gatja. Cserélnek.

– Tehát elismeri, hogy a gyár területéről származik? – kérdi gúnyosan a rendész.

– Miért tagadnám? Ajándékba kaptam. Bűn? Nem vihetem ki?

– Nem tudom. Mindenesetre az a szabály, hogy a főmérnök adhat engedélyt áru vagy eszköz magáncélú kivitelére.

– Ezt nem tudtam. De hát talán kérdezzük meg Csernyiket magát!

– A művezető elvtárs régen elhagyta a gyárat! – mondja kárörvendve a portás.

Martosné széttárja a karját. Segítségkérően néz a munkásokra. Részvétet nem, csak kíváncsiságot lát az arcokon.

– Direkt azért hivatkozott rá, mert tudja, hogy ő nincs már benn.

– Ez nem igaz! Rágalom! Mi okom volna hazudni?

– Mert elkaptuk. Maga egy tolvaj.

– Één? Figyeljen, Tolvaj! Maga a tolvaj! – mondja Tolvajnak, de nem a szójáték végett.

A férfi dühbe gurul, és belerúg a portásfülke fémoldalába.

– El akart lopni két bizonytalan eredetű italt tartalmazó palackot! Vagy... Vagy talán nem is erről van szó – és gonosan lobbannak szemei. – Véletlenül nem méreg van ezekben? Kit akar maga megmérgezni? Az üstbe akarta volna beleönteni? Kinek dolgozik?

Martosné kikapja kezéből a palackot, és meghúzza.

– Tessék. Magamat is meg akarom mérgezni?

A portás csikorgó fogakkal veszi vissza az üveget. Ütéshez emeli fel, de a gorilla félretolja.

– Ha nem is méreg, a tartalma attól még ismeretlen. Le kell foglalnunk. Aztán majd megvizsgálják holnap a laborban, tényleg...

– De hát rá van írva, hogy juice. Az azt jelenti: gyümölcslé.

– Honnan veszi? Maga tud németül?

– Nem. Csernyik mondta. Egyébként sem németül, hanem angolul van.

– Angolúúú! Hát honnan származik ez a...

– Amerikából.

Mintha varázsszó hangzott volna el. Teljes döbbenet lesz úrrá a csoporton. Aztán lassan mégis ocsúdnak.

– Amerikás! Amerikás! – súgnak össze mellette az emberek, s mire ez a sor végére ér, már irigyen kiálltja valaki: – Amerikás szajrét akart kivinni!

Martosné érzi, nincs kitől segítsége kérnie, meg kell hátrálnia és eltűnnie.

– Rendben. Foglalja le ezt a két palackot. A gyerekeimnek akartam hazavinni... – itt elcsuklik a hangja –, hogy egy kicsit... legyen egyszer nekik is jó... de rendben, itt maradnak. Maga pedig holnap jelentést tesz az igazgatónak. Ez a módja, igaz? Majd én akkor mindent tisztázni fogok. Most viszont megyek.

– Afffenét mész, kisanyám! – ugrik elé Tolvaj. – Lopásnál motozást kell tartani, ez a szabály.

– De hát hova rejthetek el magamon egy ekkora palackot?

– Ha azt nem is, mást elrejtethsz. Tőled minden kitelik.

S mire védekezhetne a nő, már meg is ragadják kétoldalról, és becipe-lik a fölkébe.

A gorilla gúnyos élvezettel, a portás élvetegen, önkéntelenül a szíján ma-tatva néz a sarokba szorult nőre. Aztán a portás közelebb lép. Megragad-ja Martosné vállát.

– Nem. Így nem jó! – állítja le csalódott hangon a rendész. – Férfinak tilos nőt motoznia. Megbüntethetnek minket érte.

– Igaz. De hát akkor? – kérdi a portás, de mintha hozzá lenne ragad-va, nem bírja elengedni a nőt.

– Vagy szólunk a rendőrségnek, vagy egy megbízható asszonyt küldünk be, hogy vizsgálja át ő a ruházatát.

A rendész behúzza a fölkében a függönyöket. Int a másíknak, és kilép-nek. Tanácskoznak. És egyre tisztábban lehet hallani egy harmadik ember hangját. Az Ökrösnéét.

Ő lép be.

– Vedd le szépen a ruhádat, aranyom!

– Inkább a rendőrségre vigyenek.

– Azt nem te fogod megmondani. Viszont ha ellenállsz, letépem rólad. Akkor aztán a rongyaidon fog röhögni a város, amíg haza nem érsz.

Martosnének csak egy kartonruha van. Attól egy pillanat alatt megszaba-dul. Ökrösné követeli a fehérneműt is. Lecsatolja hát melltartóját, kilép bu-gyijából. Ezeket gyorsan felkapja a másik nő. És most ő bámul úgy rá, mint az előbb a két férfi. És Martosné megérzi, hogy ez a bámulás nemcsak a testtartásban, a gúnyban, a kárörvendésben azonos, hanem a gerjedelem-ben is.

Ökrösné kilép. Nevetve kezdik nézegetni a két férfival a kis ruhát. Mar-tosné a függönyön át csak halvány foltokat lát. S azok nem emberek, hanem vadállatok sziluettjét adják ki.

Gombócba húzza össze magát. Remegő ajkakkal vár. S közben imád-kozik. Amit nem tett évek óta.

Gyermekei az asztalnál, előttük lecke. Martosnének egyszerre kell ve-lük tanulni és a vacsorát készíteni. Szobák nincsenek. A háló, a konyha, a fürdő, a spájz mind egyetlen helyiségben van. Az ONCSA-házak építése-skor húzták föl felvonulási épületnek ezt a falemezházat, mely most a család

silány otthonául szolgál. A nő kavarja a rántást a bableveshez, s az ebben piruló hagyma ingerli a szemét. Nem akarja megtörölni, nehogy erősítse a sírási ingert.

– Mi az a Pitagorasz-tétel? – kérdi Bandika.

– Igen – feleli rá automatikusan az anyja.

– Mi igen?

– Igen.

A két fiú egymásra néz, aztán tovább lapoznak a füzetben, és amőbázni kezdenek.

Ezt a lazítást viszont megérzi az anyjuk. Fakanállal az asztalra csap. A fiúk visszalapoznak. Martosné katonásan nevelné a gyerekeit, mert a férj és a munkahely kifacsarja, alaposabb, odafigyelőbb nevelésre nincs türelme, nincs energiája. De már az egzecírozásra sincs. Csak csapkod, meg ráráförmel a gyerekekre. Pedig őket szereti a világon a legjobban. Vagy legalábbis éppen annyira, mint Pogány Tamást.

Vizet önt a rántásra, mely felsistereg, és égett szag tölti be a helyiséget. A nő áll és nézi. Nem húzza le a spórról, csak kezét tördelve viaskodik a ténynyel, hogy újra kell kezdenie mindent. Megszólal Gusztika. Az anyja hozzávágja a törőlkendőt. Aztán odafut hozzá, átkarolja, a másikat is odahúzza, és csókolja őket.

De megjön a férje, aki követeli a vacsorát, így ismét a spórhoz lép.

Hamarosan a világos rántás illata kezd terjengeni, amely mégsem tudja teljesen elnyomni az előbb elégett bűzét, és egy új kellemetlenséget: azt, amit férje bocsát ki magából. Férje munka után soha nem tökrészeg, de soha nem is teljesen józan. Mindig annyit iszik, hogy enyhe kábulatba jusson. Régen ez vihogásos jókedvet eredményezett nála, egy ideje azonban már inkább csak kötőzködést és agressziót. Martosné szeretné elvágni a torkát. Félt, hogy félálmában (a nő ilyenkor gyakran holdkórosan mászkál) egyszer tényleg megteszi.

A gyerekek alszanak a sarokba tolt ágybetéten, a férje az asztalnál ül, és egy tyúktollal piszkálja a dobhártyáját. Ha sikerül végigsimítani, kéjesen nyög. Vakarja a hasát is. Ez pedig azt jelenti, hogy ez az este úgy fog végződni.

A gyárban az asszonyok rendre megtárgyalják, miként zajlik otthon a házaseslet. Az egyszobás családoknál az a szokás, hogy ha elszenderülnek a kicsik, a férfi a lepedő alatt csendben, hátulról cserkészi be asszonyát. És gyorsan, kevés szuszogással végez. Boldog a férfi, mert megkapta, amit akart, boldog a feleség, mert hamar átesett a dolgon.

Martosnének ilyen szerencséje nincs.

A nő minorként (ez nyárligeti nyelven impotens is jelent) szokta emlegetni férjét Pogány Tamás előtt. Ez azonban nem teljesen fedi a valóságot. Martos Jenőnek általában van merevedése. Néha hosszantartóan is. A feleségébe hatolástól viszont ódzkodik. Azt mondja, azért, mert nem akar több pulyát. Martosné inkább úgy véli, valami ősi félelem ez.

Akármiért is, a férfi inkább az asszony testével szeret játszani. Így teszt most is. Beledugja orrát a másik hónaljába, széthúzza annak lábát, és ott szaglászik. Harapdálja mellbimbóját, nyalja a fülét, a nyakát, a homlokát, kunkorítja és húzogatja a haját és a genitáliák szőrszárait. S közben forog rajta. És a nőt is forgatja. Aki mindig azt figyel, nem ébredtek-e fel a gyerekek. (Ilyenkor azok a fejükre húzzák a párnát.) Másfél óras tortúra után Martos Jenő a feleségének a combját kezdi karmolni, ami a magömlés közeledtét jelzi. És nagy nyögések közt az be is követezik. Szétkeni a feleségén, majd vigyorogva lefordul róla, és hasát vakargatja.

Felesége az ágy másik végében nyöszörög.

– Veled meg mi van? – veti oda neki a férj. Válasz nem érkezik. – Fejezd be, mert megébrednek a kölykök!

– Nemcsak most kéne velük törődnöd! – jön az elfojtott, immár dühös válasz.

A férfi automatikusan megüti ezért, de mivel oldalt van felé a nő, nem sikerül erőse. Visszaförmed rá:

– Te csak ne prédikálj! Te asszonyok gyöngye! Felőled itt dögölnék meg mindannyian.

A nő arrébb húzódna, de már így is az ágy legszélére szorult. A férfinak tetszik ez a félelem. Folytatja a szidalmazást.

– Azt mondd meg nekem, mi a helyzet Pogánnyal?

A nő a lepedőt a szájába tömi, és azt harapdálja remegve.

– Lefeküdtél vele? Azt kérdelem: lefeküdtél vele?!

A nő megrázza a fejét.

– Miért nem? Egy hét haladékot kaptál, hogy az ágyába bújj. Megígérted, hogy végre megteszed. Te, te utolsó... Kurvának sem vagy való!

Martosné hajnalban ébred. Felkapja pongyoláját, megmosdik, beáztatja a ruhákat a mosáshoz, kenyeret ken a gyerekeknek.

A felkelő nap a szálló port és pernyét is megcsillogtatva élesen bevág. Nem felemelő, inkább szívbe markoló ez a világosság. Két ártatlan gyermek, akik se apjuktól, se anyjuktól nem kapják meg azt, ami jár nekik. Egy férfi, aki arra akarja kényszeríteni feleségét, hogy kezdjen viszonyt a Párt em-

berével, hogy aztán őt kérve vagy zsarolva jobb tanácsi lakáshoz jussanak. Martosnének persze régóta viszonya van Pogánnyal, de nem akarja az ő liomtisztka kapcsolatukat protekciókérésre felhasználni. Pláne nem úgy, hogy az új lakással még inkább a férjéhez láncolja magát. Mégis meg fogja kérni, mert ez az odú elviselhetetlen. Ősszel és télen koszos és huzatos, májustól szeptemberig meg olyan elemésztően forró, hogy még a szentek is vadállattá változnának benne.

Most sem bírja tovább a látványát. Szoknyát, blúzt kap magára, és elrohan. Pogány Tamáshoz.

– Hát te? – kérdi ásítva és vakaródzva Pogány. – Ilyenkor nem szoktál jönni. Mi történt?

A nő könnyezve bújik hozzá.

– A férjem...

– Már megint? Miért nem... – de itt elakad Pogány Tamás, hisz úgy nem fejezheti be a mondatot, hogy „hagyod ott végre?”, mert bár igen kellemes a nővel ágyba bújni, a legkevésbé sem akarja a gondját a nyakába venni.

– Jól van, nyugodj meg. Igyunk egy teát!

Teát nem isznak. Helyette szeretkeznek. A nő kerek combja, mellei feldobják a férfit.

A nő utána arról beszél, hogy Amerikában a nők csak akkor vannak együtt a férjükkel, ha kedvük van hozzá. És a hét minden napján más se-lyemharisnyát vesznek föl. Meg isszák a sok egészséges dzsuiszét.

A férfi vissza-visszakérdez, s közben a hasát vakarja. Először komor arccal. Mert eszébe jut, hogy Pankotai Gizi, akinél nincs szebb nő a városban, tegnap lepattintotta. „Így még nem jártam nővel! És én már az életemet tervezgettem Gizivel!” De túl vidám ez a reggeli napfény, és túlságosan is jólesett az előbbi bujálkodás ahhoz, hogy fájdalmában elmerüljön. „Legalább leszámoltam egy illúzióval. Nem vesztegetek Gizire több időt. A fenébe Gizivel!” – mondja magában, s közben az eseményeket átgondolva rájön: az előző nap sem csak a kudarcról szólt. Hiszen a kaland Bartha Jolánnal, a vállalati nőszervezet vezetőjével igazán élvezetes volt. (Az irodájában tette magáévá Jolánt.) Gondolatban elkezdi összevetni Martosnét és Bartha Jolánt. „Nincs bennük semmi hasonló. De épp ez a jó. A változatosság elvégre gyönyörködtet.” Elhatározza, hogy mindkettővel fenntartja a viszonyt. Aztán az a kép ötlük fel benne, ahogy jobbról az egyik, balról a másik nőt karolja át. Aztán hogy mindkét nő rajta van, aztán hogy keresztbe-kasba. Egészen felvillanyozza ez az eshetőség. „Persze képtelenség, de... ki tudja... A kettő

pedig mindenképp több, mint az egy.” És már kéjesen mosolyog. Így vakarja a hasát.

- Mi az? – kérdezi tőle a nő.
- Semmi, csak... Eszembe jutott, milyen szerencsés vagyok.
- Szerencsés vagy?
- Persze, hisz itt vagy velem.

————— Halmai Tamás

ELŐFELEDÉSEK (LXXI–LXXV.)

NAPLÓ

Egy Pilinszky-mondatra

„Legszívesebben már csak naplót írnék.”
Legszívesebben ezt a mondatot
ismételném, másolnám, mismásolnám
továbbomban. De ki tud legszíves
lenni? Fokozza bárha gyónhatnékig
magát, s túlabb magokig. A szót
szabadon néma erdő engedi.

BOLTOZAT

Tört angyalsággal beszél. Alig érti
magát. Ag hegye csikland felhőt, Istent;
kék a tavasz, a cinkék hozta érv...
Csak őszt ne többet, zuhanó sötéttel!
Csak saras telet, fagyaló völgyet ne!
Évszakkeringő tébolya kísérti.
Tiszta eget boltoz a tiszta szív.

BALLASZT

Kisüt az ablak. Felkel a szoba.
Immanens metaspirtualizmus.
Angyalt vibrál a versek aurája.
Barátság? Barbárság? Cinkék? Vagy ínség?
Lágyan lebeg a szél foszlánybeszéde;
jelet hoz, jelentés ballasztja nélkül.
Harmat zamatát szélcsend ízleli.

CSITT

Mást jelent neked, nekem a szabadság.
Más jelent szabadít föl, de a kettő
közt a különbség enyészünkkel tűnik.
Kerten koalák neszeznek keresztül?
Csillag ficereg takarónk alatt?
Mást hall fülem s szíved, de csitt vigyáz meg:
zörejtől zörejig szeretjük egymást.

KEZDETEK

A szavak: szirmok. Miféle gyümölcshöz?
Karibi nap süt mediterrán égen,
s mi multiverzum kezdeteit éljük.
A múlt: nem múlt el. Hermész Triszmegisztosz
a 14-es buszra vár; Magdolna
narancsot, kivit, banánt válogat.
Jövendőt írnak ősi hagyományok.

Ferdinand von Schirach

LYDIA*

„Megismerkedtem egy másik férfival”, mondja Meyerbeck felesége. Vasárnap délelőtt van. Az asszony tányérján egy elősütött zsemle, de nem nyúl hozzá. Meyerbeck viszont éhes. Mialatt eszik, a felesége nagyon gyorsan beszél. Meyerbeck gyerekkora óta dadog. Csak akkor tud folyékonyan beszélni, ha nem hallgatják.

Ma kimehetnének kocsival a tóhoz, gondolja Meyerbeck. A felesége valamilyen képes újságot olvasna, ő meg bámulná az eget. A tónál minden olyan lenne, mint mindig. Később aztán elsétálnának a pizzériába, és meginnának egy hideg sört a kerthelyiségben.

A felesége azt mondja, nem tehet róla, aztán elsírja magát. Már nagyon régóta vannak együtt. Meyerbeck föláll. Zsebre dugja a kezét, és kinéz a konyhaablakon.

*

Meyerbeck négy hónap múlva elköltözik egy negyedik emeleti lakásba: két szoba, konyha, fürdőszoba, erkély. A felesége, aki már nem a felesége, beszélt az új lakás bérbeadójával, módosította a takarékpénztári folyószámlát, és a csengő mellé új névtáblát szereltetett föl. Az első éjjel Meyerbeck kinyitja a szekrényeket a konyhában, és szemügyre veszi az edényeket, amelyeket a felesége vásárolt neki. Rengeteg edény. Meyerbeck leül egy székre. Újra dohányzik, mint a házassága előtt.

Nincs messze a lakásától a cég, ahol tizenhárom éve dolgozik. Két megálló S-Bahnnal és még pár perc gyalog. Az irodája a szerverszoba mellett van; klimatizált, ablaktalan, mennyezetvilágítással. Ámbár ő a legjobb programozó a cégnél, elhárította az előléptetést. Meyerbeck nem igazán találja a hangot az emberekkel; azt szereti, ha írásban kapja az utasításokat.

Most délben mindig a cég kántinjába megy; korábban csak a karácsonyi ünnepségre ment oda; a magas helyiség visszhangos és túl lármás neki. Es-

ténként többnyire gyorsétteremben eszik. Otthon tévét néz, hétvégén néha moziba megy. A tóhoz nem megy ki többet.

A 45. születésnapjára a felesége sms-t küld, a takarékpénztártól egy előrenyomtatott kártyát kap. A cégnél a főnöknője egy csomag pralinével lepi meg a szupermarketből. Megkérdi Meyerbecktől, nem érzi-e magát nagyon magányosnak. „Mindig csak egyedül, Meyerbeck úr; ez senkinek nem való”, mondja. Meyerbeck nem válaszol.

*

Egyik vasárnap este Meyerbeck lát egy riportot a tévében a szexbabákról. Már adás közben bekapcsolja a laptopját, és megkeresi a gyártó weboldalát. Reggel ötig a vásárlók visszajelzéseit olvasgatja egy fórumon.

Másnap bent a munkahelyén alig bír koncentrálni; korábban is indul haza a szokásosnál. Otthon a laptopján Meyerbeck egyre újabb és újabb babákat rak össze. Arc, mellméret, a bőr színárnyalata („sápadt”-tól a „kakaó”-ig), az ajkak színe („sárgabarack, rózsza, vörös, bronz, természetes”), az ujjkörtömök, a szem, a haj színe. Különböző vaginatípusok vannak. Meyerbeck, most először, beteget jelent. Alszik pár órát, és amikor fölébred, tévedhetetlen bizonyossággal tudja a baba nevét: Lydia.

Nyolc hét múlva Meyerbeck kivesz egy nap szabadságot. Kora délelőtt szállítják ki a csomagot. Aláírja az átvételt a kézbesítő készülékén, és behúzza a kartondobozt a lakásba.

Puha textíliába van bugyolálva a baba; Meyerbeck örül, hogy van rajta alsónemű. A guminő nehéz, csaknem 50 kiló. Kiemeli a dobozból, a kanapéra ülteti, behozza a saját fürdőköpenyét, és Lydia vállára teríti. Kimegy a konyhába, és becsukja maga mögött az ajtót. Mindent elolvasott a bábúról. Acélcsontváza van, amely „nem enged meg semmilyen természetellenes kificamodást”, a bőrére rendszeresen vékony púderreteget kell fölvenni, hogy „bársonyos” és „élethű” maradjon. Egy óra múlva Meyerbeck visszamegy a nappaliba. Nem néz a bábura. Összehajtogatja a dobozt, és ki akarja vinni a kukába. A bejárati ajtóból visszafordul, és bekapcsolja a tévét.

Meyerbeck Lydia érkezése után tíz nappal szeretkezik vele először. Három hét múlva interneten ruhákat, cipőket, alsóneműt és egy sálát rendel neki. Megtanul főzni, hogy esténként ne kelljen étterembe járnia; Lydiával akar lenni. Gyakran néz vele szerelmesfilmeket. A munkahelyén Lydiára gondol, minden hétfőn virágot hoz neki. Esténként elmeséli neki a napját, és pár hét múltán dadogás nélkül beszél hozzá. Kondigépet vásárol, hogy

formában maradjon. Amikor éjjel Lydia mellett fekszik az ágyban, a jövőről beszél, a házról, amelyet venni akar, hogy Lydia kiülhessen a kertbe a napra, és senki ne háborgathassa.

*

Egy enyhe késő nyári délután Meyerbeck leveszi a nyakkendőjét, és kigombolja inge legfelső gombját. Korábban soha nem tett ilyet. Pár napja pezsgőt és tizenkét szál rózsát vitt Lydiának a születésnapjára; épp tizenkét hónapja volt vele. Szép év volt, gondolja ábrándosan Meyerbeck.

Fölfeszítve találja lakásának erkélyajtáját. A nappaliban a kanapé hát-támláján fekszik a baba; ruhája és alsóneműje szétszagatva, feje 180 fokkal elfordítva, lábai a kificamodásig szétterpesztve. Szájában, ánuszában és vaginájában gyertyák Meyerbeck csillárjából. A nappali asztalán a Lydiának vásárolt rúzzsal írt felirat: „Perverz disznó”.

Meyerbeck tudja, hogy a szomszédja volt az. Már többször megfigyelte a férfit, amint áthajol ez erkélykorláton, hogy belásson az ő lakásába.

Meyerbeck eltávolítja a gyertyákat. Óvatosan normál helyzetbe fordítja vissza Lydia lábait és fejét. Orvos módjára tapogatja végig a testét, tudni akarja, eltört-e valami a csontvázában. A karjában viszi a fürdőszobába, belefekteti a kádba, és megereszti a vizet. Több mint két óra hosszat fürdeti Lydiát, közben szelíden, megnyugtatóan beszél hozzá. Puha szivacs-csal mossa meg a testét, kimossa a testnyílásait, megfésüli és megszáritja a haját. Néhányszor kimegy a fürdőszobából, hogy Lydia ne lássa őt sírni. Azután kiemeli a fürdőkádból, megtörölgeti, és az ágyba viszi. Óvatosan bepúderezzi a bőrét, s közben simogatja. Hálóiingat ad rá, betakarja, és eloltja a villanyt.

A nappaliban szemeteszsákba gyűri az eltépett ruhadarabokat, és melljük dobálja a gyertyákat. Letisztítja az asztalt, míg teljesen el nem tűnik a rúzzsfelirat. Az erkélyajtót beszögeli.

Ezen az éjszakán Meyerbeck kint alszik a kanapén. Többször is fölkel, hogy megnézze Lydiát. Leül az ágya mellé egy székre, és fogja a kezét.

Másnap reggel betelefonál a cégéhez; szabadságot kell kivennie – szerencsétlenség történt a családban. A következő napokban nem mozdul el Lydia mellől. Átviszi a tévét a hálószobába, könyvekből olvas föl Lydiának.

*

Négy héttel később Meyerbeck szomszédját beszállítják a sürgősségi osztályra. Eltörött két bordája és a bal kulcscsontja, heréje ütlegeléstől dagadt, két metszőfoga kiverve, a jobb szemöldöke fölötti zúzott sebet nyolc öltéssel kell összevarrni. Az elsősegélyt nyújtó orvos azt írta a jegyzőkönyvben, hogy a lakása előtt találtak rá a férfira; a mentőket az egyik szomszédaszony hívta ki.

A rendőrök kimennek a címre, és kikérdezik a házban lakókat. Amikor Meyerbeckhez csöngetnek be, ajtót nyit, de nem mond semmit. Egy nejlonzacskót nyújt át nekik, benne egy véres baseballütő. A rendőrök megbilincselik Meyerbecket, és leszorítják a földre. Nem tanúsít ellenállást. Amikor biztosak benne, hogy veszélytelen, megengedik, hogy felüljön. A bábu a hálószobában fekszik, az ágyon. Meyerbecket beviszik az őrsre.

Egy órával később egy rendőrnő megpróbálja kihallgatni. Addigra kiderítették, hogy Meyerbeck nem volt még büntetve, állandó munkája van, és elvált. A baseballütőt az interneten vásárolta; a zacskóban benne volt a számla. A rendőrnő nem sűrgeti Meyerbecket, aki annyira dadog, hogy alig tudja kimondani a nevét. A rendőrnő megkérdi tőle, hogy hívják a babáját. A férfi most pillant föl először. „Lydia”, mondja. Utána már könnyebben megy.

Az államügyészség súlyos testi sértésért emel vádat Meyerbeck ellen. Esküdtbíróóság tárgyalja az ügyet; a tárgyalásra a cselekmény után tíz hónappal kerül sor. Most roppant fontos minden szó, gondolja Meyerbeck. Megbeszélte Lydiával, mit fog mondani, újra meg újra elpróbálta vele, de most a legegyszerűbb mondatok sem sikerülnek neki. Csak bólint, amikor az elnök azt kérdezi tőle, megalapozott-e a vád. A szomszéd igazolást küldött: betegsége miatt nem tud megjelenni. Tanúként csak a rendőrnőt hallgatják meg. Bemutatja a nyomozást, és beszámol Meyerbeck kihallgatásáról. Meyerbeck azonnal bevallott mindent; nem hiszi, hogy a férfi elmebeteg volna. „Csak egy nagyon magányos férfi”, mondja.

A bíróság elmeorvos szakértőt bízott meg a vizsgálattal. Az elnök nő megkérdezi a szakértőt, veszélyes-e Meyerbeck.

„Idegenszerű dolog”, állítja a pszichiáter, „bábút szeretni, de veszélyesnek nem veszélyes.”

„Gyakori az ilyen?”, kérdezi az elnök nő.

„Az utóbbi húsz évben”, mondja a szakértő, „létrejött egy iparág, amely emberszerű bábuk gyártására szakosodott, szilikonból, acél- vagy alumíniumvázzal. Az ilyen bábuk ára 3500 és 15 000 euró között van. Oroszországban, Németországban, Franciaországban, Japánban, Angliában és az

Egyesült Államokban gyártanak ilyeneket. Hamarosan számítógépet is építenek beléjük, hogy tudjanak beszélni. Tudományos igényű reprezentatív felmérés még nem készült, de a vonatkozó irodalom szerint a tipikus vásárlók egyedülálló fehér férfiak, heteroszexuálisok, 40 és 65 év közöttiek. A bábukat a gyártók weboldalain többnyire maszturbációs- és szexobjektumként hirdetik, ám tulajdonosaik gyakran olyan kapcsolatot alakítanak ki velük, amely messze túlterjed a szexualitáson; némely emberek számára élettárs lesz az ilyen bábu. Japánban még temetési szertartást is rendeznek annak a bábunak, akinek a tulajdonosa hús-vér emberrel házasodik össze.”

Meyerbeck látja, amint az államügyésznő a fejét csóválja.

„Az agalmatofília, azaz a szobrok és bábuk iránti szerelem fétis. Így nevezzük az élettelen tárgyakra irányuló szexuális késztetést”, folytatja a pszichiáter.

„És a férfiak beérik ezzel?”, kérdezi az elnöknő. „Hiszen egy bábu nem képes viszonzni a szerelmet.”

„Beleszeretni valakibe nagyon komplex folyamat. Először nem magába a partnerbe szeretünk bele, hanem a róla alkotott képünkbe. Minden kapcsolat kritikus szakasza akkor kezdődik, amikor a valóság elkezdi leváltani ezt a képet, azaz tényleges valójában ismerjük meg a másikat”, fejt ki a szakértő. „Az Egyesült Államokban számos példát ismerünk abszolút normális, gyakorlatias, két lábbal a földön álló nők és büntetésüket töltő férfiak között fennálló házasságokra. A nők általában társkereső hirdetések útján ismerik meg ezeket a férfiakat. Azaz tisztában vannak vele, hogy nagy valószínűséggel sosem fognak együtt élni a házastársukkal. Ezek a kapcsolatok mégis stabilak. Ugyanezzel a jelenséggel van dolgunk Meyerbeck úr esetében. Az asszonyok bebörtönzöttek iránti szerelmének sosem kell kiállnia a valóság próbáját. Meyerbeck úrnak a bábujá iránti szerelme soha nem teljesebben be valóságosan. Ez jó eséllyel szavatolhatja ennek a szerelemnek a stabilitását. Ez egy tartósan boldog kapcsolat.”

Meyerbecket hat hónap felfüggesztett börtönbüntetésre ítélik. Az elnöknő kifejti, hogy mindenki tetszése szerint élheti az életét, az államnak semmi köze ehhez mindaddig, amíg abból senki másnak nem származik kára. „Mégis el kell ítélnünk önt a tettéért. Meggyőződésünk, hogy a bábujá ellen elkövetett rongálást ön az élettársa elleni támadásként élte meg. Nem tartjuk veszélyesebbnek önt, mint bármely férfit, akinek megerőszkolták a feleségét. Ám tettét az sem igazolná, ha Lydia élő ember lenne: önvédelemre csak akkor hivatkozhatna, Meyerbeck úr, ha épp bekövetkezik vagy közvetlenül fenyeget a támadás. A szomszédjának az agressziója azon-

ban már rég megtörtént, az önvédelem jogának hatálya alá tartozó védekezésről tehát már nem lehetett szó. Amit a szomszédjával tett, az tehát bosszú volt, Meyerbeck úr – olyan indíték, amelyet meg tudunk ugyan érteni, de amelyet jogrendünk elítél.”

*

Otthon Meyerbeck behúzza a függönyt, hogy kettesben lehessen Lydiával. Egy felfüggesztett büntetés nem akkora tragédia, mondja neki. Mesél neki a tárgyalásról, az elnöknőről és a saját félelméről. Jóval később Lydia feje Meyerbeck karján nyugszik. „Ez egy tartósan boldog kapcsolat”, gondolja a férfi. Biztos benne, hogy helyesen cselekedett, hogy meg kellett tennie, bármit mondott is a bírónő.

Azután elalszanak.

TATÁR SÁNDOR fordítása

ÚJ PROJEKT

Öt év, jó esetben kettő, jó esetben nyolc,
jó esetben néhány hónap
vagy három évtized,
és megismerkedünk.

Új Projektként emlegetlek,
mert nem bírnek el még egy
nyilvános vereséget.
Aztán tényleg megismerkedünk,

és én rácsodálkozom,
mennyi szeretet van bennem.
Mit szégyellek legszívesebben
a múltból?

Jó anekdoták –
úgy bocsátod meg, hogy kinevetsz.
Miattad mosok kezet pisilés után.
Mennyi szeretet van bennem,

később mennyi gyűlölet,
mert minden megbocsátható.
Egy réteg ebből, egy réteg abból:
konyhapszichológia.

Hát majd megismerkedünk.
Vége nincs, csak félbemarad.
Kitartani úgy, hogy sosem tudod meg:
szeretet van-e a közepén.

Magyari Gábor

VADASKERT

REGÉNYRÉSZLET

Elköltöztem otthonról. Vagyis beköltöztem. A munkahelyem lett az otthonom, az otthonom lett a munkahelyem. Sokat túlóráztam mostanság. Egész héten később mentem haza, ha hazamentem egyáltalán. Pénteken úgy döntöttem, bent maradok hétvégére. Írtam is a feleségemnek, hogy nem megyek haza, csak vasárnap este, munka meg egyébek miatt. A gyerekek miatt nem kellett aggódnom, péntek reggel elmentek kirándulni. Aztán mégis hazamentem. Papírokért. Péntek este volt, közel tíz óra. Tejköd a városban, csak lépésben lehetett vezetni. Leparkoltam a ház előtt, és kiszálltam. Dermesztő hideg volt. Valami egészen különleges állagú dolog esett, hullt az égből. Kintől láttam, hogy bent a konyhában ég a villany. Azt gondoltam, a feleségem főz valamit, vagy áthívta magához a barátnőit. Nyitottam volna ki az ajtót, de zárva volt. Előkapartam a zsebemből a kulcsomat, elfordult a zár. Beléptem a házba. Az előszobában ott volt a feleségem cipője meg egy nagy bakancs. A fogason lógott a feleségem rózsaszín bőrkabátja, mellette egy hosszú, fekete bőrkabát. Valami nyöszörgés és zene ütötte meg a fülemet, de nem foglalkoztam vele. Lerúgtam magamról a cipőt, levettem a kabátomat, felakasztottam a fekete bőrkabát mellé. A cipőszekrényből elővettem egy papucsot, ilyen kis egyszerű papírpapucs volt, nem is volt mérete, és nem volt belőle jobblábas, ballábas, nem tudom, mi ennek a papucsnak a neve. Idegesít. De utálok ezt a szart. Mindig panaszkodtam, hogy utálok ezeket, mert csúnyák meg kicsik meg hamar átázik, és semmit sem érnek. Volt belőle vagy tíz pár, nekünk, a gyerekeknek, a vendégeknek, mert egy vendég nem szokott magával papucsot hozni, azt meg mégsem lehet hagyni, hogy összepiszkolja a szépen felmosott padlót, vagy mezítláb járkaljon és felfázzon. Én soha nem húztam papucsot, amikor itthon voltam, de most mégis rajtam volt. Szépen, lassan a konyha felé vettem az irányt. A zene egyre hangosabb lett, a nyöszörgés egyre élesebb, ahogyan beléptem a konyhába.

Nem hallották, hogy megérkezem, hangosan szólt Kozsótól a *Szomorú samuráj*. Kozsó. Egy pöcs. És erre a számra, nem is értem. Kozsónál nagyobb faszkalap nem volt, nincs, és nem is lesz a magyar zenében. Vele tö-

kéletesen lehet jellemezni a '90-es éveket, a 2000-es évek elejét, napjainkat. A szenny. Ez uralkodik most. Való Világ, Kozsó, Barátok közt. És Kozsószámot hallgatni közben. A látvány egészen pazar volt. Nem is tudom megmondani, ki volt jobban megdöbbenve. Én, a feleségem vagy Bence. Mind a hárman egymásra néztünk. Nem volt hétköznapi a dolog. Mármint lehetne szokványosnak tekinteni, gyakran előfordul, hogy a férj rányit a feleségére, amint éppen dugják. És az a valaki, aki dugja, a régi barátja. Az sem meglepő, hogy a felszarvazott férj arra érkezik haza, hogy éppen leszip valakit a felesége. De az, amit én láttam, egészen rendkívüli volt. A feleségem egy felcsatolható műfással dugta Bencét, a mostohatestvérét.

Kintről lehetett hallani, ahogyan az a furcsa állagú valami hull, esik, szakad. A lejátszó számot váltott. A Bikinitől szólt az *Adj helyet magad mellett*. A feleségem megállt. Nem dugta már Bencét. Nem mozdult. Bence rám nézett. Én vissza. Odamentem a hűtőhöz, kivettem két sört, felbontottam az egyiket, és inni kezdtem. Elővettem egy cigit, kinyitottam az ablakot, rágyújtottam. Éreztem, ahogyan a füst végigmarja a torkomat. Kortyoltam a sört. Igazi IPA volt. Ezt nem lehetett itthon kapni. Kellemes, keserű ízű. Néztem a kinti táját. Közben eszembe jutott Kosztolányi Dezső legszebb verse, a *Hajnali részegség*. „Elmondanám ezt néked, ha nem unnád” és így tovább. Becsuktam az ablakot, közben a feleségem és Bence gyorsan elszökött. Szinte észrevétlenül. Elszívtam a cigit, megittam a sört, bementem a szobába, elhoztam a szükséges papírokat, tettem be ruhát, alsónadrágot, pár könyvet, meg minden szükséges dolgot, és mentem is vissza a Vadaskertbe.

Visszafelé menet bementem még a kisboltba, vettem fél liter vodkát, két doboz cigit, három sört, és beültem a kocsiba.

Nem tudom, pontosan mikor is értem vissza a Vadaskertbe. Kevés mindenre emlékszem. Bementem a szobámba, és egyből lehúztam két doboz sört, majd elszívtam fél doboz cigit. Utána jött a vodka. Az is hamar elfogyott. Másnap reggel arra keltem, hogy szörnyen fáj a fejem. Ági állt felettem, szúrós szemmel nézett rám. Nem kérdezett semmit. Behozott egy kávé, egy szendvicset, egy pohár vizet és egy gyógyszert.

„Pihenj. Bezárom az ajtót, elintézek mindent. Ha felkeltél, hívj fel!”

Visszaaludtam.

Most este nyolc óra van. Átaludtam az egész napot. Testileg már jobban vagyok. Továbbra is az a kép van előttem. Ezzel mégis mit lehet kezdeni? Megcsalt a feleségem vagy nem? Ez mégis minek számít? Meg lehet az ilyet bocsájtani? El kellene válni. Az lenne a legjobb. De mit mondok

az ügyvédemnek? Vagy anyámnak? Miért is akarok válni? Megromlott a házasságunk, nem szeretkeztünk szinte soha, eltávolodtunk egymástól, ezek mind rendjén vannak, de azt mégse mondhatom, hogy rajtakaptam, amint a feleségem éppen bassza Bencét. Mégis hol fogok lakni? Ideiglenes megoldás, hogy itt. Vagy megkérem Ágit, hogy hadd költözzem ki hozzá. Az anyjával él, innen nem olyan messze. Biztos befogadnak. Vagy költözzem anyámhoz? Mi lesz a gyerekekkel? Csak nem fogom nekik azt mondani: „Hé, srácok, éppen rányitottam anyátokra, ahogyan megcsal, de nem őt baszták, ő baszott!”

Persze nem kellene meglepődnöm. Jól ismerem a feleségemet. Ez az egyik hátránya annak, ha valaki pszichiáter. Mindig mondta, ne analizáljam. Áldás és átok. Akkor éppen áldás volt, mert tudtam, mire van szükség, mit szeretne, hogyan szeretné.

Szerelem első látásra, lehetne mondani. A Szabó Ervinben ültem, mint minden vizsgaidőszakban. Éppen Jung és Freud levelezését olvastam.

A pszichológia–szociológia részlegen volt, láttam, hogy nagyon keres valamit. Nagyon szép volt. Hosszú, szőke haj, szép, rózsamintás sál, rózsaszínű ing, fehér nadrág, csodás fenék, szép csípő. Tétováztam. Odamenjek, ne menjek. Végül felálltam. Éppen egy Freud-könyvet vett le a polcról, nagyon nézegette. Megszólítottam.

„Szia, látom, nagyon keresel valamit, tudok esetleg segíteni?”

„Jaj, szia, igen, holnap lesz egy vizsgám, és kell vinni valamilyen pszichológia témájú könyvet a vizsgára, be kellene majd mutatni.”

„Örömmel segítek. Gyermekpszichiáternek tanulok, otthon vagyok a témában.”

„Komolyan? De jó! Én meg tanár szeretnék lenni. Tudsz akkor segíteni?”

„Persze, mi érdekelne?”

„Bármilyen. Ami rövid, könnyű, hamar el lehet olvasni. Mondjuk Freud. Róla sok jót hallottam, habár nem írt rövid könyveket.”

„Milyen vizsgád lesz?”

„Fogalmam sincs. Valamilyen pszichológia. Semmi értelme. De el kell egy önállóan választott könyvet olvasni, és azt be kell mutatni.”

„Akkor ajánlom Jungtól a *Bevezetés a tudattalan pszichológiájába*.”

„Remek, köszi szépen.”

Ment is volna el, de nem hagytam.

„Meginnál valamikor velem egy kávét?”

„Aha, lehet róla szó.”

„Akkor a vizsga után egy kávé? Tudsz majd mesélni, hogyan sikerült. Mikor végzel?”

„Kettőkor a Kazyban. Van mellette egy jó hely, a Kuckó, oda szoktam beülni. Ismered, jó lesz az?”

„Persze, akkor ott.”

Jól sikerült a randink. Beültünk egy kávézóba, igaz, eléggé drága hely volt, de nem zavart. Beszélgettünk. Mindenről. Szerette és érdekelte a magyar irodalom, a történelem, érdekelte az írás, és mondta, tanár szeretne lenni. A pszichológia nem volt az erőssége, de nem érdekelt. Sok mindenről beszélgettünk. Eléggé vad dolgokat mesélt az apjáról. Amikor tinédzser volt, és még otthon laktak a szüleivel, gyakran előfordult, hogy amikor fürdött, az apja „véletlenül” rányitott. Egyszer, amikor ült a vécén, hallotta, amint az ajtó előtt megáll az apja, lehúzza a nadrágját, és valamit „csattogtat”. Fiatal volt, de pontosan tudta, mi történik. Eléggé hamar felfedezte a testét és a szexualitást. Koraérett típus volt, tizenhárom évesen szerelmes volt a matektanárába. Órán gyakran lerajzolta, mert jól tudott rajzolni, és otthon arra maszturbált. Tizennégy éves volt, amikor a szülei elváltak. Az apja hazaköltözött az anyjához, az anyja pedig felszedett egy új pasit, akinek volt egy húszéves fia. Lett egy mostohatestvére, Bence. Ő az, akit éppen baszott, amikor rájuk nyitottam. Bencével vesztette el tizennégy évesen a szüzességét, teherbe is esett tőle tizenhat évesen, de végül abortusz lett a vége. Az elmondása alapján Bence erőszakos volt, párszor meg is verte. Bencével később szakítottak.

A feleségem tizennyolc évesen leérettségizett, és felköltözött egyedül Budapestre, beiratkozott az ELTE-re, tanári szakra. Egyetem mellett dolgozott, és jól tanult. Megismerkedett velem, én voltam az első komoly kapcsolata Bence után. Hamar összeházasodtunk, összeköltöztünk.

A feleségem rendkívül perverz volt. De a szó nem hétköznapi értelmében. Tulajdonképpen meg se kellene lepődnöm azon, ami most történt. Mondhatni benne volt a levegőben már a megismerkedésünk pillanatától kezdve.

Egyszer, amikor már együtt laktunk, egy fárasztó nap után értem haza, és nagyon kellett vizelnem. Rányitottam a vécén. Meglepődtem, rögtön becsuktam az ajtót. Ő nem lepődött meg, kinyitotta az ajtót, majd azt kérte tőlem, miközben ült a vécén, hogy menjek be hozzá, mert leszopna. Megkérdeztem tőle, hogy jól értettem-e. Ő azt mondta, hogy igen.

Bementem.

Ott ült a végén. Arca vörös volt, és furcsa hangokat adott ki. Alig férünk el a szűk térben. Közel húzott magához, kigombolta a nadrágot, lehúzta a boxeremet, majd bekapta a farkam. Miközben szopott, hallottam a csobbanást.

Máskor meg gyakran előfordult, hogy szeretkezés közben mesélt. Képes volt a legváratlanabb dolgokról is beszélni, miközben dugtam. „Képzeld, drágám, azt tudtad, hogy a japánok milyen válogatott módszerekkel ölték az embereket a második világháborúban? Rongyot etettek velük.” Vagy: „A balkáni népek úgy hálálták meg, hogy mi, a magyarok lerohantuk őket Hitlerrel egyetemben a második világháborúban, hogy megöltek sok-sok gyereket, és a fejükkel rakták körbe a templomban az oltárt. Levágott gyermekfejek. Vagy tudod, mire használták az emberek a Júdás bölcsőjét?” Ez arra tökéletes volt, hogy nem élveztem el. Sokáig kitartottam.

Az, hogy megdugta Bencét, elsőre sokkoló. De igazából mégsem. Egyszer engem is megdugott. Ez volt a születésnap ajándéka. Nem gyémánt kellett neki, nem fülbevaló, nem egy vacsora, nem, hanem az, hogy megdugjon. Az ötlet már elsőre sem tetszett. A házasságunk kezdett szétmenni, én sokat dolgoztam, egyre kevesebb időm jutott rá. Nem is rég történt ez egyébként, ha jól rémlik, két éve. Akkor volt negyvenéves. Egy fárasztó nap után mentem haza, péntek volt, a gyerekek kint voltak anyámnál, és azt terveztük, hogy egész hétvégén együtt leszünk, film, kaja, bor, szex. Kivettem a Star Wars első három részét, én még egyiket sem láttam akkor, a feleségem igen, neki kedvence volt. Továbbá vettem egy diáklányos jelmezt is, hogy utána legyen egy kis szerepjáték. Hazaértem, ő már otthon volt, ült a fotelben, és a tévét nézte. *A Barátok közt*öt. Soha nem szerettem ezt az idióta sorozatot, nem értettem, mi értelme van, miért jó ez, Magdi anyust utáltam a legjobban benne. A feleségem imádta.

„Már megint ezt nézed? Meddig fog még ez tartani?”

„Remélem, még vagy harminc év múlva is ezt nézem. De még csak most kezdődött. Nem tudom, mi bajod van.”

„Nekem semmi. De kapcsold ki ezt a szart! Kivettem a Star Wars első három részét.”

„Nem szar. Végignézem. Gyere inkább ide, mellém, hozzá! Nekem egy pohár bort, addig megrendelheted a pizzát.”

Kimentem a konyhába, bevitettem egy üveg bort, kibontottam, kitöltöttem két pohárral, leültem mellé, és megrendeltem a pizzát. Éppen reklám volt.

„Mi a születésnap kívánságod?”

„Az legyen meglepetés. Azt beszéltük, bármit kérhetek tőled. Három nap itthon, gyerekek nélkül, munka nélkül, csak te és én. Meglepetés. Te biztosan meg fogsz lepődni, de mivel születésnapom van, teljesíted.”

„És ha nem?”

„Ne aggódj, élvezni fogod. De csitt, folytatódik a Barátok közt.”

Üveges tekintettel néztem a Berényi család életét. A gyomrom remegni kezdett, az járt a fejemben, vajon mire készül. Milyen perverz dolgot agyalt ki. Minden születésnapján mást kért. Voltunk már swingerklubban, night clubban, jó, ezek ilyen elcsépeelt dolgok, mármint semmi extra nincs ezekben. Egyszer kérte, hogy maszturbáljak Marilyn Monroe-ra, miközben Marilyn Manson-zene szól. Tavalý befeküdt a kádba meztelenül, le kellett pisilnem, és közben Ákostól énekeltem a *Valami véget ért* című klaszszikust. De idénre valami egészen mást tartogatott.

Több módon is próbálok feldolgozni az élményt. Először is orvosi szemmel nézem. De hamar feladom, mert nincsen hozzá se energiám, se türelmem. Aztán magamat hibáztatom, hol rontottam el, mit csináltam jól, rosszul. De ezzel sem jutok semmire. Bele kell nyugodnom, soha nem fogom megérteni, miért dugta meg a feleségem a mostohatestvérét. A legvalószínűbb válasz az, hogy nincs válasz.

Arra sincs, hogy tegnap mit kerestem egy szexmoziban. Ezek a helyek nagyon népszerűek manapság, több okból kifolyólag. Sok családnál még mindig nincsen internet, vagy ha van is, csak betárcsázós. Én megengedhetem magamnak a fizetésemből a vezetékes internetet, a laptopot, bárhol, bármikor nézhetek pornót, még a munkahelyemen is, ha úgy tartja kedvem. Most mégis elmentem egy ilyen helyre, de nem azért, hogy pornót nézzek. Az egyik fórumon találtam rá. Felmentem a weboldalra, amely eléggé kezdetleges formátumban volt. Volt leírás, mi is ez a hely, belépő, ital-lap, lányok. Nem egy hagyományos szexmozi volt, hanem szexmozi extra. Akinek úgy tartja kedve, maszturbálhat pornóra az alagsorban, vagy részt vehet egy gruppenben. Minden napra van egy kijelölt lány, aki elvállalja, hogy megdugja vagy harminc férfi.

A hétfői napra esett a választásom. Ezen a napon Sophie volt.

Aznap este nyolckor végeztem, és útnak indultam. BKV-val mentem. Viszonylag hamar megérkeztem. A szexmozi bent volt a nyolcadik kerületben. Kihalt volt az utca, csak két hajléktalan mellett sétáltam el. A szexmozit könnyen megtaláltam, fényesen világított a sötétben.

Kinyitottam az ajtót, és beléptem. Még csak az előtérbe érkeztem meg. Ott szinte minden tiszta fekete volt. Előkotortam a pénztárcámat, és kértem egy jegyet. A férfi nem szólt semmit, adott egy papírdarabot és egy óvszert.

A helyiség még üres volt. Korán érkeztem. Levettem a kabátomat, felakasztottam egy fogásra, és körbenéztem. Többszintes volt a mozi. Volt az alap helyszín, ahol a színpad volt, a közepén egy rúddal, körben pedig fotelek. Volt egy galéria, illetve egy pincerésze is. Doh- és füstszag lengte be a teret, a lámpák pirost fényt bocsájtottak ki magukból.

Lementem az alagsorba, ahol számos kabin sorakozott egymás mellett. Mindegyikben volt egy tévé, amin pornó ment. Lent még rosszabb volt a levegő, fény pedig nem is volt, a téreróm is elment. Tíz kabin várta a férfiakat. Az egyikbe bementem. Rendkívül szűk volt a hely, valami egészen megmagyarázhatatlan bűz volt bent. Hányingerem támadt, gyorsan ki is jöttem. Az alagsorban volt még két szoba, vagy minek is nevezzem. Dugóhelyiségek. Egy ágy, kéztörölő, óvszer. Ennyi volt bennük. Könnyedén be lehetett látni, és volt egy lyuk is rajta. Köhögni kezdtem, majd visszamentem a földszintre. Kértem egy csapolt Sopronit, és leültem egy bőrfotelbe. Elöttem az asztalon volt egy kevés popcorn. Hideg volt és sós, de mind megettem, majd leöblítettem a sörrel.

Félóráig nem történt semmi. Rajtam kívül két öregember volt még bent. Kezdtém kétségbeesni, hogy lesz-e ma valami egyáltalán. Odamentem a pulthoz, kértem még egy sört, és megkérdeztem a csapost, mikor kezdődik a buli. Azt mondta, a két lány nemsokára érkezik. Kérdeztem, milyen két lány, én csak egyről tudok. Azt válaszolta, hogy két lány lesz. Visszamentem a helyemre, és leültem. Hamarosan két pár jött be. Az első pár női tagja öreg volt, szemüveges, ránézésre lehetett vagy ötvenéves. A melle egészen lecsúszott a hasáig, barna egyberuhát viselt. A párja nagy hasú, kopasz, alacsony ember volt. A mögöttük érkező pár mindkét tagja fiatal. Húszévesek lehettek. A lány csinos volt, szép, hosszú fekete haj, fekete szem, divatos farmernadrág és szépen kivágott felső. A bőre sötét. A párja nagydarab, testes és kopasz, a kezén egy hatalmas óra díszelgett.

A potens férfivendégek is szép sorjában megérkeztek. Színes volt a felhozatal. Cigányok, öregek, vékonyak, soványak, az átlagéletkor az ötvenet közelítette, az átlagsúly pedig a százötvenet. Én lehettem a legfiatalabb és a legvékonyabb. Szép lassan megtelt a hely, lehattünk vagy harmincan. Tizenegy óra körül befutott a két lány is. Egyformán néztek ki mind a ketten. Nem lehetett megkülönböztetni őket egymástól. Leültek a pulthoz, és kaptak két koktélt. Csinos, szép ruhában voltak, ugyanúgy öltözködtek, feke-

te egyberuha, és színesen csillogtak. Nem sokkal később felálltak, egymás kezét fogva feljöttek a színpadra. Az összes férfi igyekezett minél közelebb kerülni az eseményekhez. Páran már ki is gombolták a nadrágjukat, és elővették a nemi szervüket. Én hátul maradtam, ittam a sörömet, és vártam, mi lesz. A buli kezdetét vette.

Felálltam, igyekeztem közelebb férközni, de nem volt sok esélyem. Tömve volt minden. Lábujjhegyre álltam, próbáltam kivenni, mi történik. A két lány csókolózott, simogatták, nyalták egymást. Most tudtam csak jobban megfigyelni őket. Egyáltalán nem voltak szépek. Kifejezetten csúnyák voltak, de a több kiló smink eltakarta ezeket a hibákat, továbbá vékonyak voltak, és jó testűek.

A férfiak egyre közelebb mentek hozzájuk. A pultos odament szólni, hogy nem, ezt még nem. De őket ez nem érdekelte, ők nyomták előre a farkukat. Így felszabadult egy kis hely, közelebb tudtam menni, és többet is láttam, de már későn, a két lány show-ja hamarosan befejeződött, csak az egyik lány maradt a színpadon.

Kezdetét vehette az igazi szórakozás. Két sorba álltak be a férfiak. Az egyik sorban álltak azok, akik arra vártak, hogy megdugják a lányt, a másik sorban pedig akik arra, hogy leszopja őket. Sokan álltak sorba, szinte mindenki részt akart venni a buliban.

A szőke lányt szorgosan dugták. Egy férfinak átlag két perc jutott, de volt, aki fél perc alatt elment. Aki egy kicsit tovább dugta a lányt, arra rászólt a mögötte álló, hogy ő szeretne következni. Gondolkoztam, beálljak-e valamelyik sorba. Az emberek létszáma viszonylag hamar megfeleződött. Beálltam abba a sorba, ahol meg lehet dugni a szőke lányt. Egyre közelebb kerültem. Végül odaérkeztem, velem szemben egy kövér, nagy hasú cigány csávó állt, akinek az apró faszát szopta a lány. Lehúztam a nadrágomat, felhúztam az óvszert, és behatoltam. Pár másodperccel később ki is húztam. Felhúztam a nadrágomat, rendeltem még egy sört, majd visszaültem a helyemre. A buli utána még egy óráig eltartott, az igazán szorgosak közül volt, aki háromszor is megdughatta a lányt.

Már bőven elmúlt éjfél, s úgy döntöttem, ideje lesz menni. Felvettem a kabátomat, és kiléptem az utcára.

AZ ÉBREDÉS ÜDVÖSSÉGE

Az éjszaka tetején szenderegysz,
hátrad fellazítja csillagpriccs,
alvás árapálya szemeid mossa,
Napra, Holdra rákötve álmaid,
s hogy mekkora a fonálnak hossza,
arra csak lyukas hangok felelnek.

De mi kellene ugyan érdekeljen?
Kieg magából alattad az idő,
percek pernyéi szálldogálnak vakon,
rajtuk hideg vágylenyomat, mitől
mégis szikrát serceg az alkalom,
hogy a pusztulásban vezekeljen.

Valahogy nem is akarsz forgolódni,
és nem is tudod, hogy milyen széles
a fekvőhelyed, nincs besüppedve,
egy mozdulat kell az eszméléshez,
és át van húzva a békéd terve,
fényből, ó, test, hát ne bábozódj ki.

Míntha meredek lenne az arcod,
megbocsátottál az érzéseknek,
és máris elengedtek a szavak,
tartásodba belekönnyebbülhetsz,
a következtetés torkodban matat:
vissza kell add az érdemtelen sarcot.

Mert semmiről sem tudtál még talán,
világról koptattál le életet,
és a salak egyszer csak szádig ért,
a felfújt örömök nem védtek meg,

bennük elrejtették orvul a kést,
a vér pedig beszivárgott alá.

Legalább van még, mi melegítsen,
szigetel univerzális fagytól,
amely a holt értelmet benövi,
körötte a vágylidérc csatangol,
a koponyáját, mellkasát feltöri,
s nem váltja meg magát elveszett kincsen.

Választóvonallá is laposodsz,
a légzés agyadban lényeket cserél:
elhagy a múlt és feltölt a jövő,
nyelveden a csend áldozati kenyér,
mit fogad örökkévalósággá öröl,
s vele együtt Istenben feloldódsz.

Akkor végre felismerheted igazán
magad, hogyan bírtad ki idáig,
a szív helyén a kényszer dobogott,
de most ébredésed bevilágít
minden újraüvegezett ablakot,
hogy gyújtópont légy Napkorszakod hajnalán.

Jenei László

MINDEN ÉLMÉNYEMET EPÉVEL

REGÉNYRÉSZLET

Talán vissza kéne nézni a patkány után, bizonyára leült a pillér tövébe, ahol a morzsalékos beton hívogatóan terül szét, és fuvolán játszik egy kedves dalt. Vagy ellenőrizni, ott van-e még az a férfi a hídon, aki egy indiszkrét zsarolólevéllel a zsebében leveszi könyökét a korlátról, és elindul az innsbrucki kettős posta felé. Az ijedtségtől hihetetlenül élénk lett a fantáziám. Ezeket a marhaságokat úgy ötven–száz méter után fundáltam ki, hátha eltereli a figyelmemet. Hát nem sikerült.

Ez a folyó legészakibb pontja, ami még a városhatáron belül van. Rövid ideig a házak közt evezünk, de egy erős balkanyar után vége a civilizációnak. Vagy tucatnyi ember láthatja a kivonulásunkat, van, aki integet, csak Yves jelez vissza. Simone előredőlve koncentrálnak, mintha egy történelmi jelentőségű filozófiai mű alaptézisének igazítana. Én pedig... Máris érzem, hogy a bordáim hol összepréselni akarnak, hol minden belső szervemet kiengedni a vakvilágba. Az alkarom és a vállam... De főként a gerincemnél valami, ahogy az evezővel oldalra fordulva kell erőt kifejteni. Olyan erős itt a sodrás, hogy csak szépészeti beavatkozásokra van szükség, mondta korábban Yves, és a fene ott egye meg, neki sincs mindig igaza.

A városszéli kiskocsmá előtt álldogál három férfi, néznek minket. Mint ha egy ablaküveg két oldalán volnánk – mi itt bent, míg ők kint. Vagy fordítva, mi idekint, míg ők bentragadtak.

Ha ez lenne Noé bárkája, tisztább lenne a helyzet, isten üveggömbjébe zárva ringunk a vízen, a szerencsétlenek meg a fogyó parton mindenféle balsejtelem nélkül állnak, s olvadnak bele a messzeségbe. De itt nincs Noé, csak egy nő előttem, aki nem e világi nyugalommal ül, és ahogy előreesik a felsőteste, inge szövetségén élesen átütnek a csigolyái. Elöl halad Yves a csomagokkal. Amikkel kapcsolatban nem engedett kérdezni, s úgy őrködött felettük, mint aki vért szimatol. Mögötte a mi kenünk. Simone elöl, én a hátát nézem. Eleinte jobb híján, de aztán úgy alakul, hogy alkalmat találok ebben a nagy és furán szótlan magányban. Alkalmat arra, hogy a házasságo-

mon s elsősorban az én Simone-om testének státuszán elgondolkodjam. Mellesleg ez a variálhatóság tetszik, mert ha helyet cserélünk majd, talán Simone is elgondolkodik rajtam, hogy jó, mit keres itt ez a gyöngyöző homlokú krapek. De előbb én: végre talán megtudhatok valamit abból, mire számítok az út során.

Simone teste. Hogyan nyúljak hozzá? Tényleg úgy, mint egy beteghez? És akkor ez az örökös várakozás lesz műsoron, latolgatás, hogy mikor alkalmasabb és tisztességesebb? Egyáltalán, hogyan lehet egy aktus tisztességes a feleséggel? A betegemmel? Ha Yves meghagyná számunkra az evezők finom recsegését és a víz csobogását, a szél verdesését a fülkagylónkban... De ő erőt akar önteni belém. Megpróbálja elterelni a figyelmemet – kiről is? Szóval akar tartani. Tudnék-e legalább úgy gondolni a bolsevizmusra, mint egy vallásra, kérdezi például, és hogy Zürichben el is felejtette mondani, Thomas Mann ott él pár kilométerre, Küsnachtban. Olvastam-e a *Német felszólamlást*? No és a feminizmus? Hogy állok vele? Szerintem miért nincs nagy női zeneszerző? És mindezt ordítva hadarja. Elképzelem, ahogy a parti élőlények most kénytelenek keresni valamit, amin a haragjukat levezethetik. A feleségem egy nő, elérhető közelségben ül előttem. Nem zeneszerző, és persze nem is filozófus, de például jól adja a dizőzt. Sok hülyeséget csinál. Egyszer bántotta a macskánkat. Én sírtam, ő kinevetett. Aztán ő sírt. Vannak nők számára alkalmatlan feladatok. Lehet, hogy a komponálás ilyen. Nincs egyetlen pillanat, amikor megfélemedkezhetek a testem fájdalmairól. Úgy látszik, eldőlt, hogy Simone képtelen az együttérzésre is. Ahogy könnybe lábad a szemem – a fájdalomtól, félelemtől? –, változatos optikai csalódásokat élek át. Simone elcsúszik tőlem, úgy tűnik, Yves kenujában ül. Aztán a háta egészen az orrom előtt van, gyanús gyengédséggel hátranyúl, és megsimogatja a térdem. Ha felnéznék, látnám, elshannak kétoldalt a parti fák. Így csak azt érzem az Inn közepén, hogy minden felénk, a közép felé lejt, mint egy csapdában.

Az apró fehér jelet villámgyorsan elhagyjuk. Ezek a folyó közlekedési táblái? Lesz időm, majd erről is gondolkodom, határozom el pedánsan, a felületről, amin csúszunk előre. Sosem sima, mindig enyhén gyűrődött, velünk együtt a csillogás is vándorol rajta. Megértem, miért kellett annyit beszélnünk a víz sebességéről meg a hullámfrontról. Ha jön a hullám, nem evezünk – olyan ez, mint egy politikai program. Ha látjuk a hullám taráját, kuss! Mint a szociáldemokraták, mondaná Yves, de most csak evez délcegen, s olyan egyenes a háta, akár egy deszka. Partvonal, örvények, csorgás, hirtelen minden életre kel bennem, és bár ezt, az elméletből való kigyógyu-

lást élvezni szoktam, öt perc után már túlságosan közhelyesnek tartom az egészszet. És nem nevetünk! Simone-nak mennyire tetszett, hogy a lapát-nak *tolla* van! De most komolyak és illúziótlanabbak vagyunk, hiszen a méretünk annyira nincs arányban a tereptárgyakéval, hogy lélekben gúzs-ba vagyunk kötve. Végtelenül szövevényes feladat áll előttünk, ilyenkor egy vonzó kis öbölre oda se pillant a férfi. A felfröccsenő vízpermetet lerázza. Míg nem tisztázza, hogy mindent jól hallok, Yves egész testét kifordítva ordít. *És ne feledd, mit kell tenni borulás esetén...* De intek, hogy ez nem kell, ez képtelenség, hiszen a lényeg megvan, az izzadságtól ázottabb vagyok, mintha borulnék. Végre nevetnek. Igyekvő kicsi Albertom, gondolhatja a sportsman.

Sorolja nekünk a nehézkes, katonás szavakat, Wattens, Schwaz, Jenbach, Breitenbach am Inn. Vagy azt, hogy épp Mils *magasságában* vagyunk. És közben az idő térré lesz, épp fordítva, mint a *Parsifalban*, alig veszek ész-re másvalamit: akár egy elhullott óriás csontvázát, a szintjelzőként rajzolt zöld vonal fölött a fehérre kopott-égetett hegyeket, a monumentalitás paravánját bámulom. Legalább most már kifelé is figyelek. A természet itt hamar birtokba vesz. Én valójában szeretem a napsütést, pontosabban: szeretem észrevenni, hogy éppen milyen erősen süt a nap. Rövidebb időszakokban mindennemű hazugság nélkül foglalkoztat a világban való szabad mozgás gyönyöre. Ilyenkor az történik, aminek történnie kell, semmi különös, és abszolút mellékes, hogy az élet rossz vagy jó. Lám, mennyire lát-szólagos csupán, pusztán felületi jelenség, hogy gondjaim volnának. Így kel-lene hazudnom magamnak.

Balra mindig magas hegyek, néha jobbra is, de ott inkább a gömbölyű kövekkel kirakott partnyelvek sorjázta. Ami pár perce még balra volt, hirtelen a folyó megfontolásai szerint jobbra került, így aztán joggal vélhettem, hogy lassan körberaknak hegyekkel. És ez a másik, ami szuggerál, a hegyek végig kihúzott vásznán a zöld és a fehér szín harca, s ahogy fokozatosan veszít a zöld. A kopár hegyhátak miatt idővel már csak olyasminek tűnik, mint a szegélydísz, a monumentális mondanivaló szerény kerete. Ám ez a diadalmaskodó fehér szín is másabb, mint az afrikai fehér, ebben a légritkaság miatt eleve éreztem egy eleinte közönségesnek hitt, később már ré-misztó összetevőt. Valamit, ami nehezíti a légzést, így a mozgást is, pláne a gondolkodást. Mintha az emberi butaság bugyraiba hatolnánk mind... Hopp, itt a lényeg: nem mélyebbre. Mind magasabbra! Nagy a világ, és ez a vigasz mindenért. Így kellene hazudnunk maguknak.

Az útszakasz végén kikötünk. Ezt hallom: már nincs sok hátra. Kitar-tás. Gőzbe borult a testem, a szagom leteperi Simone-t, gondolom, ilyenkor már hiába a menetszél, s hogy felőle valami mirtuszféle szétmorzsolt lándzsás levelének illata szivárog, talán szegfűszeg... Ó, az én túlzott élni akarásom! A reményeim...

Nagyjából itt elvesztettem a fonalat. Semmi sem volt igaz a gyors ki-kötésből. Egyszer csak minden elmúlik, amitől embernek tudhattam ma-gam. Rám szakad az unalom. Órák esnek ki, fogalmam sincs, mi van ve-lem, Simone él-e még. Azután ordítás, Yves az, figyeljek, a település után kell majd, és jobbra tartsak. Mit kell? Hol? A folyó valóban átterel minket egy településen, kétoldalt a szintes házak a partig jönnek, még a földnyel-ven is különböző méretű és funkciójú építmények állnak, mint agilis szí-nészek a proszcéniumon. Mi is játszunk, ez az előadásunk, ez van műso-ron, csúszunk halálos csendben. Egy helyen úgy tűnt, ha nincs a támfal, bevezünk egy templomba. Micsoda kulisszahasogató antré! Elfognak a házak, és íme: egy kicsi öböl, nagyon kellemesen siklunk bele, ilyet is tu-dok hát. Eszközünk orra már szárazon. Úgy kell tennem, mintha meg vol-nék lepve. Mint aki azt hitte, hogy nem történhet meg, de rájön, hogy megtörtént. Tréfálkozni kellene. Amennyire lehet, hátravetem magam a kenuban. Hosszú percekig nem bírok mozdulni. Hagyják. Ők már kiszáll-tak, a parton járkálnak. Mire kijutok a kenuból, Simone már elindult visz-sza a parton a település felé.

Hatalmas fűzfa alá kerülnek a sátrak, én már nem bírok segíteni. Yves zokszó nélkül, egyedül dolgozik. Némán készíti a vacsoránkat, tálal, némán eszünk. Az utolsó madárraj húz át fölöttünk. Simone még mindig nem ke-rült elő. Mit csináltak velem? Hogy kerültem a pici sátorba, s mikor alud-tam el? Később még ettem, ittam-e valamit? Érdekes ezt így tovább...? Egyszer majd elmesélik, ha lesz idejük. Meghallgattam volna valami be-számolófélet Yvestől, de feltűnően csendes. Ilyen az ember, féltékeny va-gyok az egész napi munkámra. Mint az a cerkófmajom énrám még Algé-riában, a chiffai szorosban, amelyik nem engedett nőt a közelembé.

Másnap reggel ébredéskor Simone mellettem van. Bőségesen eszem, rengeteg folyadékot iszom. Yves ismét a régi, beszéltetni próbál. A lyoni eszmecsere szárait felkapva most a népfrontról ad elő. *A baloldaliságban nincs független státusz, mondja, hanem a gyakorlati szükségszerűség hat.* Olyan különös újra látni a parti fákat, mind olyan puhának tűnik. Hallgatom a kispolgárság ingadozásainak veszélyeiről szóló tirádákat. *Valódi demokrácia felé mutató út...* – részletezi Yves. Hallom, de inkább a természetre figye-

lek, valahogy elárvultnak érzem. Minden felpuhult. Közeledtemre összeugrik. Törekvésem torzképét tükrözik. Eljöttünk kenutúrára, hogy kimozdítsam a lehúzó közegéből ezt a lányt. Kigyógyítom Simone-t. Úgy, hogy ezalatt megölöm magam. Minden odavan... Hogy is mondhatnám máshogy: minden! A terep plasztikája. Óriási dolgokat vagyok képes két ujjam közé csipentve tartani. A természet egy élőlény lesz, én teremtem, mesterséges ereket szövök belé, de elnagyoltan, arányok nem léteznek. Csodaszámba megy, hogy Simone megérezett valamit abból, ami mögötte zajlott már egy ideje. Hogy rosszul vagyok. Kiált Yve-nek, valahogy kikötünk. Szerintem ekkor elájultam.

Már egy órája tárgyaltuk a helyzetet, amikor eldőlt, hogyan lesz. Yves kerít autót, elvisz a legközelebbi vasútállomásra. Az Inn völgyében szerencsére ez nem jelent nagy távolságot. Berchtesgadenben találkozunk. Simone azt mondta, hogy ha nem a hegyekre és a vízre összpontosítok, végképp nincs értelme az ittlétemnek. Igaza van. Yves gyalog eltűnik egy ligetes részen. Az uszadékfához kötött kenuban ül Simone. Haja kendővel van lekötvé. Egy zöld és egy fehér kendőt hozott. Úgy néz ki, ő, aki minden ruhát csak egyszer viselt, mint egy nomád, amitől teljesen összezavarodom. Ha oldalra fordul, látom az egyenes orrát, már megkívánom. Ha megfordul és a zöld fénypontokkal kirakott barna szemeivel rám néz, még gyengébb leszek. Nincsenek műszempillák, nincs kék festék a szemhéjon. Csak az a drága, boldogtalan, szeplős, ovális arc... Szeretem, semmi kétség, ha kilógatja hosszú lábát a kenuból, le sem tudom venni róla a szemem. Az a kurva kenu! Éget a nap, izzadunk, de én beleborzongok. Hosszú, kitartó borzongás, és ismétlődő, de vajon jól fogtam-e föl az okát?

Teherautóval jön Yves, besegít az ülésre. Nem kell segítség, mondom. Yves oldalt fordítja a fejét, s jól láthatóan a vízbe köp. Talán csak belement valami a szájába. Szép férfi. Simone nem néz rám. Amikor eltűnünk a ligetes részen, öntudatlanul tompa morgás tör elő a torkomból. Mintha a legnagyobb svájci tudószakértő mondaná: nincs remény. Rájöttem, hogy eddig azért tetszettem magamnak, mert még éltem. A legjobban már túl vagyok. A gyilkos, préselő fájdalom óta – elveszteni szem elől Simone-t – nem élek. Szégyenkezem. Üresen kongó szavak. De nincs igaza Yvesnek, se Simone-nak, tudniillik hogy közös tervünk sikere érdekében mire kéne összpontosítanom. Ugyanis rendhagyó működésünkkel párhuzamosan a természet egykedvűsége is nyilvánvaló.

Az állomáson Yves hosszan rázza a kezem, majd meg is ölel. Ideadja a papírjaimat, megmutatja, hová tette a pénzt, vásároljak márkát. Ismét el-

magyaráz mindent. Amíg ők Berchtesgadenbe érnek, menjek el a Königsseehez.

Villamosvontatású vasút. Az ablakon át nézem, ami zajlik. Nem az izmaim és a sodrás, hanem a pénzem dolgozik. Vitetem magam. Az emberek érdekesek így közelről. Igazából alig másfél napom volt a vízen, mégis mintha hónapok, évek teltek volna el. Az ott kint, hát igen, egy botrányopera. Egy bukott darab. Nem fogalmazom meg magam számára a sejtéseimet, megakadályozom, hogy formát öltsenek. Az ég és a föld teremtése előtt semmi sem volt. Tehát vágy sem. A kereszténység szeretné, ha visszafojtanám a vágyaimat. Mit is mondott Yves a lyoni Szent Iréneusz előtt? Hogy ő keresztény... Így lesz jó kommunista. De milyen ember? Most összekötött kenekkel ereszkednek lefelé az Innen.

Felzaklat, mennyire átmeneti volt hinni ezekben a sületlenségekben, míg Szent Ágostont tanulmányoztam. Nem merem beleírni a disszertációm-ba, hogy a bűn az, amikor megszűnik a félelem. Mindig *van valami*, amiről nem tudunk, vagy nem akarunk tudomást szerezni. Például hogy eljönni nem elég. Hogy akarok így felelősséget vállalni az élvezetemért? Hogy cserélhetek fel mindent ilyen balgán? Dido hajózik el, és Aeneis zokog... Ó, Simone! Felnövek, és kiszaladnak a kezeim közül a témáim. Ahogy ezek a házak, pillantok ki éppen egy kisebb városka utolsó utcáira. A házak mellett egyforma, táblákba rendezett ültetvények. A mellettem lévő ülésen pedig folyamatosan, jéghideg idegenséggel beszélget egy fiatal házaspár. Hogy is volt a *Vallomásokban*: a nyelvi nehézség minden élményemet epével önti le.

ENGESZTELŐ

Lefagyott a géped, kint tél van, a központi sem megy, ha jön az áramszünet.

Orosz sztyeppén rostokolunk a fagyos vagonban, érezzük a csizmában,
hogyan a lábunk hideg.

Ott van a zsebedben, ne nézz ilyen félénken, egy mozdulat, és felszisszen a meleg,
magic box alá Irinyi János – a magyar expanziót, épp egy elzászi ne értse meg?

Ínséges időkben mi végre verset írni? Én tudom, de félek ki-
mondani, és elmondani neked, mert mindenki csak azt szereti,
aki őt nem érti meg.

Nincs hideg, hisz a cigik is égenk. Szerencse, hogy itt ez a szép áramszünet. Mosolyogva meggyújtom a sálam, cipőfűző, nadrágszűj, körülnézek, mint a zárkában, ha nincsen mivel, nem lesz minnek.

Tudod, a magány olyan ronda kurva, hogy nem megy el akkor sem, ha fizetsz. Bonhöffer, Nietzsche, Bulgakov, mind kibírtuk ezt a vizitet.

REPLY HAZALÁTOGATÁSRA

Rám ne találjanak. Szenvedélymániás
kalandorokból még Párizsban se kérek, a melankolikus
alkoholistákat Moszkvában is kerülöm, muskátli-boldogoktól
Bécsben is három lépés melasz. Reménytelen
rokonok, borostyánkőbe
befagyott barátok.

Ők fogják csak a kést, mit nem pitvarokká, nem
cafatokká, de húsvéti fasírttá aprítja szét szívem.
Damasztos asztalterítón gőzölgöm, tehát lélegzem.
Egyetek és vegyetek nyugodtan. Szétszórt
darabjaimban is tudok működni. Igen.
Most várom a guruló aranyalmát, hogy szedjen össze szép szelíden.

ALEXANDERPLATZ

Apa, mi az a robbanás? Tudtam, hogy nem volna szabad megszólalnom, kérdeznem meg pláne nem, ők nem érnek rá erre, ilyen hülyeségekre. Mégis meg kellett kockáztatnom, untam már a fákat, a mozdulatlan eget, mégis meg kellett kockáztatnom, pedig mindig megszámlolom, hány piros hajt el mellettünk. Most a harminckilencedik óta egy sem. Apa, mi az a robbanás, ismétlem, a szüleim egyszerre sóhajtanak fel, mindig ezt csinálják, ha eszükbe jut, hogy van egy gyerekük is. Szeretem ezt a sóhajtást, néha gyakorolom, nem árt előre felkészülni az életre. Majd megtanítom Julcsinak is, nehéz lesz, az biztos, nem mindegy, milyen hosszú, figyelni kell erre nagyon, nekem hónapokba telt, mire tökéletesen elsajátítottam. Persze nem ingyen, ki csinál bármit is ingyen a mai világban, ez anyám szava járása, tartanom kell hozzá magamat. Majd megkérem Julcsit, hogy húzza fel a szoknyáját, de nem úgy, mint a múltkor, nem harisnyával. Mi az a, kezdtem újra, de apám végre a szavamba vágott, magyarázott valamit az energia felszabadulásáról meg a levegő melegezéséről, nem értettem pontosan, de örültem, hogy végre szólnak hozzám, így csak bólogattam, tudálékosan, ahogy a felnőttek szoktak, ha nem akartak butának látszani. Ezt még gyakorolni se kellett, jött magától. És mi az a robbantás, anya? Aludjál most már, soká lesz, míg odaérünk. Aludjál, vagy kiteszünk az út szélére. Nem gondolták komolyan ezt soha, ebben biztos voltam, mégis megszeppenve hunytam le a szemem, hadd lássák, milyen engedelmes gyerekük van. Alszol már?, fordult hátra valamivel később anyám. Alszol?, akkor jó.

*

Ne rosszalkodj, különben nem viszünk majd haza, mondta anyám, és ki ne menj egyedül görkorcsolyázni, mert ha eltöröd a lábad, még jól meg is verlek. Nem megyek, anya, dehogyan megyek, soha nem is mennék. Jól van akkor, egy szót ne halljak rólad, folytatta, bár azt nem tudom, milyen szóra gondolt, melyik az az egy, amitől óvakodnom kellene. Vigyázz nagyanyádra, apám csak ennyit szólt, de elég is volt, mert így egészen másként álltak a dolgok. Mintha céllal jöttem volna ide, nem azért, hogy nélkülem mehessenek a berlini konferenciára. Azt mondták, engem is elvisznek majd

egyszer, megnézzük a Brandenburgi kaput, az Alexanderplatzot, meg hát azt a nagy, hosszú falat is, amit a tévében annyit mutogatnak. Átmászhatok-e rajta?, ez volt az első kérdésem, erre tisztán emlékszem, és jött azonnal a „ne beszélj hülyeségeket, gyerekem”. Akkor én inkább a filmfesztiválra mennék, mondtam, de erre már egyikőjük se válaszolt, mintha csalódást okoznék azzal, hogy inkább ismeretlen történeteket néznék vetítővászonon, mint a nagy Európa-albumomban bármikor kikereshető emlékhelyeket. Nem integethettem nekik, mert nagymama kijött a verandára, előtte meg tilos érzelgősködni, kineveti az ilyen természetes gesztusokat, különben se álljon ferdén a szám, örüljek az egy hét szabadságomnak. Bárcsak tudnám, mi az, akkor akár örülhetnék is neki.

*

Szerencsére pár nap múlva magamtól is rájöttem, hogy a lekváros kenyér például a szabadság egyik formája. A barack is, de főleg a szilvalekvár. Jó vastagon megkenve, vaj nélkül lehetőleg. Már korán megfigyeltem, hogy a lekváros kenyerezésnek több előnye is van minden más tevékenységgel szemben. Az egyik például az, hogy az emberek mindig esznek, ha komoly dolgokról beszélnek, a másik, hogyha lekváros marad az arcunk, akkor a komoly dolgokat is el lehet viccelni. Mint mikor megkérdeztem a nagymamától, hogy mit jelent az, ha valaki elcsináltatja a gyerekeit. Mi lenne?, honnan veszel ilyen hülyeséget, ennyi volt a válasz. Hát elcsináltatni, tudod, azt mondtad ebéd után a nagypapának, hogy elcsinálták a Szép Zsuzsi gyerekeit, és most tönkre van téve. Kis szaros, minek hallgatózol? Engem is el akartok csinálni?, kérdeztem. Azt kellett volna még idejében, szaladt ki a száján, de rögtön magához rántott, én meg alig tudtam eltartani a fejem, hogy ne érjek hozzá az állárol lecsüngő fekete szőrszálhoz. Mi a baj?, nagymama. Semmi, kenek még egyet, maszatmarci. Tessék: egy, kettő.

*

Le kellett szedni a borsót, kifejteni, jól átmosni, a kukacosat a tyúkoknak adni, nekik jó az is. De miért jó az is, nagymama, ha egyszer kukacos. Attól meg lehet azt enni. Akkor mi mért nem esszük meg, nagymama. Nem és kész, gyorsabban járjon a kezed, mert itt ülünk holnap este is. Halálosan untam a borsófejtést, a válogatást, és azt, hogy nekem kellett hátravinni a vödört, aztán meg szaladni a kakas elől, nehogy megcsípjén. Az utolsó két

körben már hagytam magam lefutni, hátha történik valami, de a kakasnak is elege lett, talán rájött, hogy nem jelentek veszélyt a csirkéire, így, galuska nélkül nem igazán érdekelnek. Legalább délelőtt elmehettem volna nagyapával széthordani a tejet, rajongva szerettem azt a szürke, puttonyos kiskocsit, a hangszóróját, a gyerekes zenéjét. Azt, hogy az én nagypapám a tejesember, aki elé már jó előre kiállnak az asszonyok az utcára, alig győzzük megtölteni a kannákat, mind jön, egytől egyig minden házból valaki. De már hónapok óta, talán egy éve is van, hogy nem mehettek velem, pedig ezt vártam legjobban minden látogatáskor, a tejesztást, de nagymama nem engedte, velem kell maradnom, minek hátráltatnám a munkát, különben is hogy néz már ki, hogy egy ilyen nagy gyerek egyfolytában a nagypapa nyomában kódog. Azóta a nagymama nem is hívja Imrusnak nagypapát, pedig régen mindig úgy mondta neki, Imrus, megvarrtam a nadrágod, Imrus, kész az ebéd, Imrus, ne maradj olyan sokáig, Imruska, minek mész a kocsmába, mikor itt a jó pálinka a kamrában, nem szólok én egy szót se, igyad, ha jól esik, jaj, Imruska. Azóta csak Imre, Imre, már megint nem hoztad haza az összes pénzt, hová tetted a fizetésed, Imre, én mindent eltűnök, de annak egy forintot se, Imre, már megint tyúkszaros cipővel mentél végig az egész házon, ki fogja ezt utánad összetakarítani, hát nem cselédnek vettél a házhoz, Imre, te. Nem értettem a váltást, kérdezni meg nem mertem, hogyan lehet az Imruskából Imre, hogy is mertem volna, mikor a nagymama minden reggel elkezdett pakolni a kopott bőrtáskájába, aztán amikor már tisztességesen összegyűrte a ruháit, az egészet bevágta a nagyszerkénybe. Miért én menjek, károgtam ilyenkor, hát még csak az kéne, itthagyni ezt a házat, ezt, amiért a két kezemmel dolgoztam, menjen ő, vén kéjenc, még mit nem, én, itt, ezt a házat, soha. Nem tudtam, mi az a vén kéjenc, a vént még csak-csak megértettem, de a kéjenc, na, arról végképp fogalmam sem volt, csak abban voltam biztos, hogy van itt valami sumákság. Ezt a sumákságot is tőle tanultam, a nagypapától, te kis sumák, borzolta össze a hajam, ha sikerült valami édességet kicsempésznem a kamrából. Amikor először hallottam, hogy vén kéjenc, kiszaladtam elé, már akkor szaladtam, amikor még csak kétutványra brummogott a tejeskocsi, hogy miután a karjaiba vesz, azt mondhassam neki, nagypapa, te kis sumák. Nevetett, ugyan miért szolgált ő rá erre, én meg rögtön rávágtam, hogy hát Imre vagy nagypapa, sumáknak kell legyél. Azonnal tudtam, hogy megint rosszat mondtam, kétségbeesetten simogatni kezdtem az arcát, dehogy vagy az, édes drága nagypapa, nem gondoltam én azt komolyan.

*

Amikor nagymama végre kiment a kamrába, elcsomagoltam egy darab kalácsot, szép fehérét. Vinni kellett a jézuskának, éhes lehetett már, három napja nem evett. Elmegyek, nagymama, kiáltottam, és azonnal be is csaptam magam mögött a szúnyoghálós ajtót, nehogy megállítson, s észrevegye a lopást. Ételt tilos volt kivinni a házból, mindig azt mondogatta, hogy akkor ér véget egy család története, ha már nem esznek együtt. Tudtam, hogy meg fog verni, de úgy gondoltam, egy kiéhezett jézus mégiscsak veszélyesebb, mint a fakanál, muszáj kockáztatni. Csörtettem a bozótoson át, mégiscsak ez volt a rövidebb útvonal, Julcsi meg már futott felém a másik oldalról, mindig csöndesen járt, hallani nem lehetett a közeledését, szavait pedig zsarnoki módon lehalkította, egészen összeért az orrunk, amikor beszélünk, olyan közel kellett hajolni hozzá. Azt hittem, már sose jössz, hallom a hátam mögül, késtél, megint késtél, te buta. Szó nélkül futottunk együtt, le a gát tövéhez. Hoztál lapátot?, kérdezte, akkor jó, legalább ezt nem felejtetted el. Kifulladásig érkeztem a kis földhalomhoz, mire sikerült rendbe szednem magam, Julcsi már a sír mellett térdelt, imádkozott, ezt bezzeg hangosan, hogy biztosan meghallja az úristen, mert ő nem jön ám közelebb. Ámen, mondd már te is, hogy ámen, nagyon jó, akkor most ássuk ki. Szerintem ezt nem így kell, magától fog kijönni, vettem ellen, Julcsi pedig alapos megfontolások után törökülésbe helyezkedett, és lehunyta a szemét, ezzel jelezve, hogy itt nincs helye több beszédnek. Aztán mégiscsak ő szólalt meg először, nem kéne neki énekelni?, kérdezte. Már miért kéne. Hát hogy kicsalogassuk. Jézust nem kell kicsalogatni, figyeld csak meg, mondtam neki. De már jönnie kellett volna, lehet, hogy nem tetszünk neki, pedig direkt átöltöztem az ünneplőszoknyámba, míg vártalak, anya megöl, ha sáros lesz. Csak legalább azt a kalácsot tegyük ki, lehet, hogy felébred, ha megérzi. Vállvonogatva kivettem a földre, nem igazán hittem abban, hogy egy kalács illatától valakinek kedve szottyán előrehozni a feltámadása idejét, de végül is, ki tudja, mikre nem képesek ezek a jézusok. Biztos ide temettük? Biztos, látod, itt van a pukli. Mégiscsak ki kéne ásni. Lehet, hogy csak szegénylős, várjunk még egy kicsit, próbáltam nyugtatgatni. Igyekezünk a déli mise kezdetére időzíteni a feltámadási ceremóniát, mégiscsak jóleshet az, ha harangszóval köszöntik az embert. Már csak pár perc lehetett hátra, szinte éreztem, hogy bennem kattognak a nagytemplom óramutatói. Julcsi megszorította a kezem, pedig soha nem ért hozzám szándékosan. Egész testét megfeszítve várakozott, még levegőt is alig mert venni, hátha megzavarja az öröklét eljövetelét. Aztán harangozni kezdtek, de a földhalom csak nem akart moccanni, még repedezni sem, pedig egy picit

hátrébb is húzódtunk, benne volt a pakliban, hogy piszkos dolog egy ilyen feltámadás. De nem történt semmi, amikor pedig a templom is elnémult, Julcsi egyetlen szó nélkül elkezdte kikaparni a sírhalmot. Próbáltam segíteni neki, elővettem a kislapátot, pedig mindketten tudtuk már, hogy mi van odalenn. Az átható bűzt szinte nem is éreztük, csak ástunk egyre mélyebbre, már kilátszott a mancsa, a szőrös füle, egyedül ki tudtam volna húzni azt a kóbor kiscicát, amit Julcsiék házában találtunk. Azt hittem, sose hagyjuk abba, átkaparjuk magunkat a gát túloldalára, de Julcsi egyszer csak felállt, leporolta a szoknyáját, megigazította a copfját, és elindult a bozotos felé. Lassan lépkedett, el se köszönt, csak ment felszegett állal, és én nem is próbáltam követni. Visszalapátoltam a földet, gondosan, jól elegyengetve, olyannyira figyeltem a pontos illeszkedésre, hogy öntudatlanul is eltemettem a friss kalácsot. Meg sem próbáltam letörölni a kezeimről a koszt, óvatosan lépkedve én is hazaindultam, de ez a kényszerű lassúság különösen fáj, rohanni kezdtem, amíg beértem a bokrok közé. Már messziről láttam, hogy nagymama a kapu előtt áll, kezében az az irtózatoss fakanál, el fog verni, most nincs kibúvó, de ahogy közeledtem, az arca egyre zavarodottabbá vált. Hol voltál, édes gyerkem?, kérdezte, de ekkor elöntött a sírás, csak hogy ne kelljen beszélnem. Megverték, ki bántott?, faggatott tovább, én még csak nemet se tudtam inteni, hadd higgye, hogy a Szabóék megint megkergettek, mégis milyen szavam lehetne, miként mondhatnám el, hogy nagymama, hiába imádkozol minden este, hiába beszél olyan szépeket a tévében a bácsi, a feltámadás nem létezik.

*

Menj, játszodjál a Zolival, holnap úgyis mész haza, na, ne is lássalak vacsoráig! Nem akartam én menni sehova, de féltem, hogy el találjak csinálni, vagy ha azt már nem lehet, még rosszabb jön. Meg aztán mit is keresnék Zolinál, nem tud az semmit, hiába adja elő magát, járhat felőlem akár a nyolcadik osztályba is, ha egyszer azt se tudja, mit beszél. Pedig milyen szépen elmagyarázta nekünk, hogy mi az a halál, hogy kell azt elképzelni. Hogy mi az újjászületés, harmadnapra, percre pontosan. Lófaszjóska ez a Zoli, egy igazi nagy lófaszjóska, ezt mondaná rá nagypapa. Őt kellene elkaparni, jézusostul meg mindenestül, aztán lássuk, vajon kedve támad-e még kijönni erre a szép fényes világra. Dühösen rugdostam a köveket, mire észbe kaptam, már feltűntek az utca végén Szép Zsuzsiék hervadozó meggyfái. Ott ült kint Zsuzsi is, homlokáról csorgott a verejték, olyan festékes volt

könyékig, mintha a puszta kezével mázolta volna át a barna kerítést. Hová-hová, kis báránycám, szólt utánam, de úgy nevetett, mint aki még soha életében. Folyton ezt csinálta, viccet űzött mindenből, csak magának, más nem érthette, mi olyan fenemód mulatságos, de hát jó volt ezt a lányt örömben látni, ilyenkor el is csúnyult kissé, mégiscsak megnyugtató, hogy a szépségnek is vannak hibái. Kerülöm a Zolit, válaszoltam, ez az igazság. Még nagyobbat rikkantott, mint az előbb, attól féltem, fel talál borulni a nagy nevetésben. Gyere, te, gyere ide, kiáltotta, a kezembe nyomott egy ecsetet, van még itt mit lefesteni, kapsz valami rongyot is, ne félj, össze ne kenjük azt a csinos kis inget. Így ni, így jó lesz, nesze, itt a vödör, ebbe mártasad, de legyen rajta jó bőven, különben szart se ér. Felállt a nagy létrára, nem szólt többet, festette a terasz felső vázát, én meg csak arra tudtam gondolni, hogy biztos azért menekült olyan magasra, hogy egyedül lehessen az elcsinálásával, és csak azért nevet annyit, mert sírni már nem tud. Meg akartam fogni a kezét, hogy semmi baj, Zsuzsika, engem is el akarnak otthon csinálni, ha rossz vagyok, mégse haragszom rájuk sokáig. Ez persze nem lett volna igaz, az elcsinálás jobban fájhatott, mint a verés, de nem akartam, hogy azt higgye, ezek után nem fogja majd szeretni a kicsi. Csak tudnám, hol rejtegeti, beszélnek a fejével, hogy ez nem olyan dolog, amiért érdemes így kínozni szegény anyánkat. Min jár az eszed, okostojás, kurjantotta, mondjad el nekem is, hadd szórakozzam. Azt akartam válaszolni, hogy süssön neki jó vastag lekváros piskótát, olyan tekerceset, akkor biztosan kiengesztelődik, de hát azt se tudtam, hogy az a gyerek szereti-e a lekvárt, így meg aztán lehet, hogy csak még nagyobb lenne az elcsinálás. Nem hallasz, te kis lüke, vagy talán megnémultál? Most meg mit sírsz, hát mit mondtam, te kis szerencsétlen, hogy így eleredt a könnyed? Mi van, na!? A szemedbe ment a festék, vagy mi az isten! Szinte leugrott a létráról, a karjaiba kapott, simogatta a hajamat, a karomat, csókolgatott, ahol csak ért. Mi a baj, kis buta, mondjad, no, így nem tudok rajtad segíteni. Én meg nem tudtam mit tenni, azt se tudtam, mi lelt, csak nyöszörögni kezdtem, hogy jó anyuka ő, még idejében elcsinálta a gyerekét, engem nem sikerült, kicsúsztam az időből, nem lehet már elcsinálni, pedig a nagymama is akarja, mindig azt mondja, hogy jó korán meg kell nevelni a gyerekeket, különben elkanászodnak. És én nem akarok elkanászodni, én nem akarok olyan lenni, mint Zoli. Bárcsak elcsináltak volna, most ki tudja, mi lesz így belőlem. Egy pillanatig csak a csendes sírásomat lehetett hallani, aztán Szép Zsuzsi lassan eltolt magától. Menjél haza, késő van már, nem lesz semmi baj, el lettél te csinálva rendesen, nyugodjál meg. Tényleg, tényleg, menjél,

na, ne mondjam még egyszer, sok itthon a dolog. Megtöröltem a kezemet a festékes rongyba, arcot mostam a kerti kiskútnál, de amikor betettem magam mögött a ház kapuját, a Szép Zsuzsi ugyanúgy ült ott a félig lefestett teraszon, mintha karjaival még mindig ölelne valakit. Képtelenség haragudni egy ilyen anyukára, egy ilyenre, akit ennyire lehet szeretni, legyen akár milyen is az a gyerek, ez őt is meg fogja indítani, ebben biztos voltam. Igaz, arról fogalmam sem volt, ki lehet a Szép Zsuzsi gyereke, de már hónapok óta nem is jártam a nagymamánál, ki tudja, mi minden esett itt meg azóta. Ki tudja, hányat csináltak már el.

*

Görkorcsolyázni szerettem volna, így keltem fel reggel, hogy nekem ezt muszáj ma, most aztán tényleg, mert este jön értem anya és apa, nekik sosincs idejük arra, hogy a városban kísérgessenek. Nagymama mintha oda-cövekelt volna a tévé elé a nagy fonott karosszékekben, éppen elállta az ajtót, nem lehetett kislisszanni sem, bizonyára tudta, hogy mi jár a fejemben, reggel óta azzal nyaggattam, vigyen már ki, hadd menjek néhány kört. Nem, amíg meg nem főtt az ebéd, különben is, délelőttönként a kedvenc sorozatát ismétlik, este nagypától nem lehet nézni semmit, legfeljebb a focit, de hát azt meg ki nem szarja le magáról. Ha nagypa véletlenül elszunyókál, nagymama pedig óvatosan megpróbálja átváltani a csatornát, rögtön éktelelen ordítás támad, a kurva isten faszát, hogy már tévézni se lehet nyugodtan. Egyszer megkérdeztem, hogy az isten vajon nő-e, mert ha kurva, akkor feltétlenül nőnek kell lennie, ennyit már én is tudtam, és hogyha nő, akkor hogyan lehet neki fasza. Erre nagypa olyan röhögésben tört ki, hogy még a könnyei is kicsordultak, válaszolni se tudott, egyre csak csuklott, mind jobban és jobban. Vagy isten is olyan, mint a csigák?, folytattam a kérdezősködést, mert apa egyszer azt mondta, hogy nekik nincsen nemük. Ekkor már nagymama se tudta magát tartóztatni, pedig ő aztán még a mosolyt is ritkán engedi meg magának. Ha az volna, most elengedne görkorcsolyázni, és nem a sorozatát nézné. Arra gondoltam, hogy talán fel kéne robbantani a nagymamát, akkor kimehetnék játszani, és nem kéne többet engedélyt kérnem. Ki nem osonhattam észrevétlenül, így bevettem magam a nagyszobába, még tányért sem tettem a csokis süti alá, pedig tudtam, hogy ezért a sarokba állítanának. Miért pont a sarokba, ezt nem értettem, mondjuk, minden más hely éppolyan megfelelő az álldogálásra, mint egy sarok, nincs ebben semmi különös. Mindenesetre jó előre be is ültem a sarokba, lássák

csak, hogy tudom, mi, merre, hány méter, ahogy mondani szokták. A süteményen persze megolvadt a csoki, csorgott végig a karomon, de nem merem kiszaladni a konyharuháért. Nem is lett volna időm észrevétlenül megmosakodni, nagymama már kiáltott is, hogy csatoljam fel azt a gurulós fityfenét, ha az minden álmom, hogy szaladjon utánam a köves út mentén. Rohantam is az előszobába, nem törődtem már a ragadós csokoládéval, tudtam, hogy nem sok időm van, lassan elkezdődik a híradó, ha pedig nagymama meghall valami olyat, ami egy kicsit is érdeklí, akkor aztán úgy odacövekel a tévé elé, hogy elvontatni se lehet onnan. Mikor a balos korcsolyát csatoltam fel, már tudtam, hogy elkéstem. Nagymama felsikoltott, rögtön az első hírnél, én meg annyira megijedtem, hogy hátra is estem, mert azért sok mindent láttam én már, de hogy a nagymama sikongasson, az azért mégiscsak túlzás. Hallottam, ahogy rohan felém, én már görkorcsolyával a lábaimon álltam, ő pedig olyan szorosan magához rántott, hogy azt hittem, itt most mindketten hátraesünk, eltörrik nyakunk-lábunk, anyám, meg ahogy mondta, még jól meg is ver mellé. Minek sírsz, nagymama?, kérdeztem, de nem válaszolt, épp ilyen volt tegnap a Szép Zsuzsinál, csak fordítva, meg neki jobb illata is volt, nem ez az állott kézkrém, meg hát én se voltam könnyéig csokoládés. Nagymama motyogott valamit, de olyan összefüggéstelenül, hogy nem tudtam, miként is kellene viselkednem, ezért az előszoba függönyén keresztül figyeltem a tévét, épp az Alexanderplatzot mutatták, ezt már bármikor felismertem volna az Európa-albumból, valami kavardás lehetett, az emberek összevissza rohángáltak, a rendőrök próbálták lezárni a környéket, de a szalagokat átszakították. A hátam mögött becsapódott az ajtó, fellélegeztem, a nagypapa biztos helyre teszi itt a dolgokat, megrázza nagymamát, hogy mi a fene baja van, beszéljen már értelmesen, de mielőtt bármi ilyesmi történhetett volna, a nagymama felkiáltott, hogy Imrus, jaj, Imrus, mi lesz most velünk, láttam a kocsit a tévében, nem veszik fel a telefont, jaj, Imrus, és bár nem értettem, hogy miért nem szidnak meg azért, mert a ruhámba töröltem a kezem, hirtelen előntött a boldogság, hogy az én nagyapám már nem egy nagy sumák.

Soós Amália

FENT-LENT VERS

Fent
Ragyogó napszemek,
verőfényköpönyeg,
angyalpillantás –
fürkészve véd,
formátlan felhőhabok,
felhőtlen habdallamok:
minden tiéd.

Lent
Derengő kétely,
hiányból éter
a tudattalan térben,
villognak kecsesen
a tértelen tudatok,
én most már te vagyok,
létet cseréltem.

PORTRÉ

I.
Csak *vagy* most.
Mintha nem is lennél,
csak szemed fényének tört darabjai,
hiány-világnak torz tükörcarcai,
s lesz-e, aki *odaát* még vár?
Lesz-e, aki *rád* vár odaát?

A nullapontból nem indulnak
a vonatok, a buszok, a gépek,
a terek üresek.

Arcodra ráfagytak ki nem mondható
szavak elfeledett havai,
a megöregedett logosz fodrai.

II.
Idő-levásta arcbőrök,
üres bőrök: az arcok hiánya,
a napfény levetközzi dallamát,
csikorgó mosolya
tenyeredbe zárva.

Tehetetlenül elveted magad,
kikelsz egy-két vörös pohárban,
beteg szelek karjára ülve,
nem a tiédben, egy
más földi másban.

HÁMÁN TERVE

VI.

Csak a sötét nappalok
s még sötétebb éjszakák
ne lennének,
csak a nyirok,
a penész!
Nagy Isten, te sem vagy már,
ó, Isten: tehetetlen ábránd!

Formázódnak az álomban
a beteges lázban a fények,
a formák még összeállnak,
kontingenssé lesznek a tények,
álomláz ad alakot a világnak,
ragyogó gázgömb, fényes.

VII.

Ha csak egy kés,
egy szeg,
egy golyó
volna itt,
hogy áldozati báránnyá lehetnék magam,

ha csak egy szóra
válaszolnál,
hogy tudnám,
a végső dalt nem írom egymagamban,
hogy e dalban nem egyedül vagyok.

A gázhullámok dallá szövődnek,
ők lesznek gyászdalom,
sírom – tömegsír (vagy az sem!),
de nevem a gázcsapban hagyom.

VIII.

A föld alá költöznek a Holdak,
a Csillagok s a testek,
éhségre álmódiadal derül,
így telnek a ketrecben
az estek.

Aki erőből élni akart,
most gyávaságból halni kíván,
emlékfoszlányok leple takar
mindent, mi élő volt
hajdanán.

IX.

Itt most nincs helye félelemnek,
a megmentő gázkamrára várva

alighanem megképződik
utunknak annyi félhomálya...

Már semmi sem maradt hátra,
csak arcok árnyéka,
csak a lassan, hullámaiban
vibráló gáz,
a vakvilágba
újra fényt bontó
halál.

A falhoz állni, arccal a fal fele!
Mikor jön el az én legvégső
puskagolyóm, Istenem?

X.

A testemről lassan leválok
s mit életből s halálból láthatok,
a vaksötétben szemem mindent meglát,
gáztól sárgára festve andalog.
Ahol az élet összeér a Semmivel,
ott a megnyugvás órája üt,
ködös, hiábavaló a félelem,
csak fényutak gáznapja süt.

Lebegéssé válik a lélek,
fényugárrá a szembogár,
álomgázzá a hullaférgék,
a láger is gáztáncot jár...

XI.

Csak görgetem a testem,
vagy már nem is test ez,
csak a körvonalak –
azokból is: ami még itt maradt.

Vagy a könnyeimet terelgetem halkan
az imák sátrába, áldozni,
megtudni, hogy örök-e a lélek?

Van út a fájdalomtól az imáig,
van út a gázkamrán át a halálig.

Van végső sóhaj,
halálra-éhezés,
van vaksötétség,
görcsös könnyezés.

A kétségbeeséstől a nyugalomig
csak egy szívdobbanás
az emberségtől a hatalomig
vezető zsarnok pecsét.

Álmodnom adj, Uram!
Álmodnom, ahogyan
fényes orcád körül
az igazság trónjára ül...

XII.

Akinek külön cella jár ki,
az akár úgy is érezheti,
hogy megtisztelik:
megtudhatja, hogy van élet
a *világon* kívül.
Hús, vér, kínok.
Egyedül.

Fekvőhelyem nedves rög,
ajkam száraz, kopár,
az agyban lassan üt az óra,
álomba zárt eleven halál.

A test: egy nagy seb az egész
s a lélek: kő a tóban,
sóhajok százai
menetelnek
hervadóban.

XIII.

Koppan a kéz, a csontok zörrenése
felidézi az emberség szavát.
Remény már nincs, csak a Semmi kürtje
fülembé küldi gyászos végdalát.

A naptól a bőr fakó,
a szemüreg sötét,
mint tenger mélyén hajó:
van léleksüllyedés.

Az álom után reggel
még nem áll össze arcom,
s a kínok után, este,
fáradtan szétesik.

XIV.

Mint üvegszilánk a szemben,
úgy átszúr a sötét,
vastag árnyak éjjele
darabokra tép szét.
A fájdalom beőröli
a lélek minden szavát:
lesz néma álom, néma dal
s a gázcsövekből *barát*.

Akit az Úr ver akaratával,
az már nincs egyedül.
A megvont kegyelem alatt
angyalok húrja feszül.

Valamit talán kérni kellene,
és adni valamit,
de lelke sárba-taposott.
Itt csak a gáz segít.

Valamit mégis mondani kéne
ebben az utolsó kín-ütésben:
egy utolsó, megfáradt szócsata,
ős isten-álmok meddő mondata.

XV.

Mint szárnyak röptükben, álmodok,
egy-két szárny,
egy-két mosoly,
egy-két arcomba zárt sikoly...

Ha csak egy órára is
még szabad lehetnék,
ha csak egyetlen percre
láthatnám a fénytavakat...
Ha csak egy hajnal,
lilás virradat,
vagy még egy bíbor-alkony
volna csak szabad...
Ha még egy szempár fénye,
játékos nevetése
kijárna nekem,
vagy gúnyos, dacos mosolya,
a lélek napos oldala...

XVI.

Szögesdrótkerítés,
barakk-szerenádok,
istenné magasztalt
puskavillanások...

Ki tudja, hová tart a szellemkörmenet,
álomban úgy látom, nékem integet.

Milyen könnyen borul föl a rend,
óh, Uram,
ilyenkor neked is
újra meg kell keresned a helyed.

Magánzárka csak
a képzeletünk
a tömegesség pusztító
elemében.

XVII.

Itt listát készítenek az időről,
nem mellékes, hogy kinek mennyi jut,
de ahány vagon ide még befut
végcélja mind
az idők végezte.

Hangot adni a szenvedésnek
itt nem érdemes,
csak kihallgatás van,
a meghallás hatalomhoz kötött,
a vakremény percenként
szedi áldozatait
a *kiválasztottak* között.

Sem döbbenet, sem harag
nem kínoz ma, Uram,
csak értelmetlen, vak rutin
a gázcsap sistergése.

XVIII.

Kényszerképzet,
kényszermunka,

gázgömb-képzelet...
Árnyéktestem
szemgödrében
a halál megkövet.

*Gázkamrák gázálma
tovatúnó világ,
helyére költözött ideológiák...*
Száras kenyér ízén
lóg az áruló,
ebben a mélységben
nincs se rossz, se jó.
Milyen új világ ez,
ahol emberül
csak a kutya ugat,
csak a vas hevül?

*Innen nincs tovább.
Innen nincs miért.*

XIX.

Már csak egy volt
szerelem az élet,
puskacsövek füstje
lemossa a vétkem.
Már csak a könny tart össze,
már csak az elmúlt csókok,
elszállt szimfóniák,
szabadsághimnuszok,
tovatúnó világ!

Már csak hozzád beszélhetek,
ó, nagy Úr,
csak kapudban, árnyékodban
dörömbölök
vadul...

Ahol leszek, ott talán
angyalok százai fogják össze
arcom széteső mosolyát.

Én hiszek benne, hogy van,
mint fák lombja, oly szerelem,
mely kialszik és újraterem.
Leszek lombtalan estéken
véget nem érő rémálma
koromseregeknek.

Bauer Krisztina

SZABADSÁG

EGY ARC EMLÉKÉRE

Árnyékot vet a rács a takarómra. Ágy, asztal, szék, mosdó és a vécé az összes berendezés, minimáldizájn. Az asztalon néhány ív fehér papír és egy ceruza. Egyformák a napok. Írjam le, hogyan történt, utasítanak. Megfogalmazom, másnap elveszik, a ceruzát meghegyezik, és cserélik a lapokat.

Mást írok, nem másként ugyanazt, egyszerűen mást. Nem tudom, ki olvassa el, tizedik napja nincs visszajelzés. Az őr, minden nap más, gépiesen ismétli ugyanazt, nem néz a szemembe, sem a kivitt lapokra.

Az alkotóházban, ha egy-egy gondolatszorulásban szenvedő kolléga megtalált, asszisztáltam az önsajnálatahoz. A családomnak pénz kellett, tanítottam. Bajlódtam más írásainak javítgatásával. Megrendelésre írtam aktuális témáról, adott terjedelemben szorítva, napilapoknak, magazinoknak. De sohasem volt ilyen lehetőségem, ennyire ingerszegény környezetben dolgozni. *(Sz)éles az árnyék*, ma erről írok.

Álltam a zebránál, hogy átmenjek a napos oldalra. Ekkor tuszoltak egy lesötétített autóba. Nem szóltak hozzám a hosszú utazás alatt. Az órám, telefonom, táskám elvették, átkutattak, majd rám zárták ezt a vasajtót. Kibáltam ügyvéd után, döngöttem az ajtót, figyeltem csendben a hangokra, nem jutottam eredményre. Naponta egyszer hoz az őr enni, bőséges és jó ízű az étel, a húst előre felkockázzák, kést nem kapok, a villa is műanyag.

Ha eléggé felnagyítjuk az éleket, megtalálható a *még nem és a már nem* sűrke sávja. Három és fél perc, ennyit töltöttem ebben a zónában, aztán reanimáltak. Az infarktus óta nem félek. Nem akartam híressé válni, adódott.

Az óráimra egyre többen jártak, a földön is ültek. Figyelmeztettek, hogy a hatóságok rögzítik nemcsak az előadásaimat, hanem a hallgatóságom adatait is. A demokráciáról mint a görögök legjobb találmányáról és a döntés szabadságáról beszéltem. Esténként betanítottam Szophoklész drámáit. Ezer helyre hívtak, megkerestek pártok, főleg az ellenzéktől. Írni alig maradt időm.

A független vélemény „arca” lettem. Feszegettem a diktatúra határait, de egyre inkább beszorított. Letiltottak, nem taníhattam, egyetlen lap sem mert tőlem írást kérni, a könyvesboltok pult alól csak ismerősnek árulták

a könyveimet. A feleségem gyerekestül menedékjogot kért egy másik országban, én maradtam.

Szaporodtak a gyűlések, eljártam az államiakra is. Ismerni kell jól a szemben állót, így lepsz rá a gyenge pontjára, vallottam. A sziluettemet a márciusi nap dobta elé az aszfaltra. Késve érkeztem, megálltam a tömeg szélén. Előszónokok kellő indulatúra hergelték a sokaságot, mire maga a vezér lépett a mikrofonhoz. Percekig nem tudott megszólalni, az embermassza mámorosan skandálta: ve-zér, ve-zér. Mozgolódás támadt, egy napszemüveges, sapkás alak állt meg tőlem egy lépésnyire, zsebéből szotyolázgatni kezdett. A vezér már kiabált és ígérgetett. Reménytelen, bólintottam az árnyékomnak. Ekkor láttam meg egy pisztolytartó kéz körvonalát, oldalra vetődtem, ledöntve a mellettem állót. Szoros embergyűrű ugrott körénk. Villanásnyi idő alatt kirántották alólam a férfit, futólépésben vitték egy kisbuszhoz. Sapkája a földön maradt, a szemüvegére rátapostak, a szotyola szétszóródott. A félelem nem torzította el a vonásait, melyek a transzparensekén és újságcímlapokon retusálva jelennek meg. Az emelvényen szónokló áldást osztóan emelte a karját, és lassan ellépett a mikrofon elől.

Félünk az árnyéktól, olykor még a sajátunktól is, pedig létünk megfoghatatlan bizonyítéka.

A tizenegyedik rovátkát húzom a falra. Ütődik a kulcsomó a vasajtónak, egy civil férfi lép be, nem mondja a nevét. Itt az útlevele, a repülőjegye csak egyirányú, még eléri. Ennyi a vezér köszönete, mondja. Ha nem kérem? – toporgok a sűrke zónában megint. – Látványos perre számíthat, merényletkísérletben való részvételért – hangzik tárgyyszerűen.

No lám, olvastak.

KIRAKÓS

Valaki néz, olyan vetköztetősen, nem bánom. Behúzom a hasam, ki egyenesítem a hátam. A buszon tömeg van, alig tudok körülnézni. Ki kell derítenem, ki az, le kell szállnom a következőnél. Összeakad a tekintetünk, semmi különös férfi, és mégis. Picit bólint, mosolygok. Mi lenne ha, gondolom, mégis lelépek a buszról, az órára nézek, holnap is erre jövök. A távolodó busz hátsó ablakánál a férfi, csak néz.

Valaki folyamatosan néz, talán ismerős. Egy japán turistacsoport tagjai vannak a teremben. Nincs japán ismerősöm. Végignézek magamon, minden gomb, zipzár a helyén, a múzeumhoz illően vagyok öltözve, akkor mi van. A hátamon érzem, megfordulok nincs ott senki. Egy kép a sarokban, nem látom jól, valamiért magához vonz. A japánok nevetgélnek, kikerülnek.

Beszélgetni kezdünk Rembrandt mint Pál apostol és én. Hosszasan mondom, kicsit talán hangosan is, nincs kontroll, nincs idő. Egyedül vagyok, a negyvenedik születésnapomon. Csak néz. Képzelem, hogy belépek mellé a nyirkos festékszagú, sötét szobába, kérdésekkel támadom, egyre ingerültebb vagyok, szeretném megrázni, felé nyúlok. Lefogja a teremőr a kezem, a száraz holland szót nem értem. Szorítja a karom, és tovább beszél, hátrálnom kell, megbotlom, de nem esem el, erősen fognak. Pál apostol csak néz.

Valaki néz, aki egykor az anyám volt. Fogom a kezét, megpróbálok úrrá lenni a hányingeremen. Levágom a körmét, megfésülöm, igazítom a párnáját. Nem beszélgetünk, ő már nem tud, én meg mit hazudhatnék. Elkészítünk. A szomszédos ágyon egy néni inni kér, el akarom engedni anyámat, kapaszkodik. Nem segíthetek, kibic vagyok egy vesztes partinál. Csukva a szeme, talán csak alszik. A kórterem ajtajából visszafordulok, engem néz.

Valaki néz, a körvonalait látom, az ablaknak háttal ül, engem elvakít a fény. Zavar, hogy köztünk egy asztalka. Azt mondja, Freud óta így kell lennie. Nem látom a szemét. Nem baj, mondja, úgyis magammal beszélgetek. Csak néz. Minden héten eljövök, minden héten megesküszöm, soha többé, és még fizetek is érte, ez volt az utolsó, mégis. Apró ajándékkal igyekszem hozzáférti, megjelölni magam, kitűnni a kliensei sorából. Nem akarja elfogadni, csak ha ő is adhat valamit. Ez az utolsó terápiás ülésünk, mondja, és átad egy borítékot. Nincs leragasztva, mégsem merem kinyitni, még mindig a kezemben tartom, mikor kattant mögöttem az ajtózár. Megállok a lépcsőfordulóban, homály, kelkáposztaszag, telefoncsörgés, gyereksírás, körülöttem a ház. Kihúzom a kartonlapot a borítékból, a térdem megcsuklik, leülök a lépcsőre. A képről Rembrandt, a holland mester néz.

Valaki néz, ringatom. Még nem tudni, milyen színű lesz a szeme, kis keze láthatatlan zenekart vezényel, én vagyok a szólista. Dúdolok, hűmögök és csettintgetek, ahogy irányít. Szöveg nincs, nem kell, értjük egymást. A dal ugyanaz, mint amit az apjának énekeltem egykor. Eléri az ujjam, átfogja, szebb gyűrű még nem volt rajta, mosolyog. Csak néz.

A tekintete végigmér, látom, ahogy felleltároz. Mennyi lehetett a cipőm, a kosztümöm jó-e rá, vagy egy kicsit majd be kell szűkíteni, vajon eredeti-e az órám, és miből vehettem. Látom a lányom szemén, sajátjának tekinti

minden tárgyat, mintha csak megőrzésre volnának nálam. Csörögnek a karperecei, mikor felemeli az árverési táblát. Nem értem, miért hozott magával, a véleményem nem érdekli. Szép és sikeres, átnyúlok a szék karfáján, megsimogatom a kezét. Felém fordul, a sok festéktől olyan idegen, csak néz.

Egy szőrös szem néz fel rám. Nedves orrát a bokámhoz nyomja. Állunk egymás mellett a járda szélén. Én a zöldre várok. Nincs rajta póráz vagy nyakörv, csapzott. Nem volt még kutyám, talán lehetne. A lámpa átvált, nem indulok, áll mellettem fegyelmezetten, vár. Villogó zöldnél hirtelen lelépek, nem nézek a kutyára, sietek, behúdom a nyakam, mintha már hallanám a fékcsikorgást és a vonítást. Nem történt semmi, csak egy kutya nézett.

Valakit nézek, a tükör párája mögé bújlik. Jobb így, nem törölöm le az üveget.

Ha szétaprózott magam összehordanák, milyen lennék, illeszkednék-e a darabok, mint a kirakósban.

A SÜRŰJE

A Nagy Író húzott egyet langyos söréből. Egy éve járt ide, három lépcsőn lefelé, hetente többször. A Mindenható Szerkesztővel történt veszekedés után, ahol az életszerűtlen, túl unalmas, eladhatatlan jelzőket vagdosták a fejéhez, választotta ezt a kocsmát. Vele szemben, az állópultnál a Végzet Asszonya fogatlan mosolyra nyitja fogatlan száját. Csúcsidő volt, este kilenc óra. A közeli ételosztás hideg, zsíros, műanyag tányérjai púpozták az egyetlen szemetest. A zsbongáson átsüvített a kocsmáros hangja: – Kell valakinek tolószék? – Aztán csendesen folytatta: – Meghalt a Szélid Motoros.

A csendet egy tenyér csattanása törte meg, ahogy a Nagy Író egy papírpénzt csapott a bádogpultra: – Egy kört mindenkinek – mondta. A kocsmáros a hiányos nádazású demizsonból sorra töltötte házipálinkával a felé nyújtott poharakat. Ez volt a szokás, itt nem mosogattak, mindenkinek saját pohara volt.

A sarokból álló helyzetbe támogatták a Hitetlent, noszogatták, mondjon beszédet. A Nagy Író óvatosan megnyomta felső zsebében a diktafon gombját, és közelebb húzódott. Leszokott a jegyzetelésről, mert ellenségesen nézték, a tollát – mintegy véletlenül – rendszeresen kiverték a kezéből.

Csodát tett a Hitetlenben a beleöntött szesz, szálfagyenesen, zengő hangon mondta:

*A halottért ontsad könnyeidet, énekeld el a siratóéneket;
és ne rejtőzz el, amikor temetik, s mondjátok együtt: úgy legyen.*

A Nagy Író szemét marták a könnyei, ráismert a kaddisra, amit az apja temetésén hallott utoljára. Az *úgy legyen* egy emberként ismételték. Aztán kitört az általános zsidobongás, mindenkinek akadt mondanivalója.

A Nagy Író elosont az ajtó felé, itt csak részegen lehet sírni, ő pedig józan volt. Kattant zsebében a kis készülék, kikapcsolt. Lassan poroszkált a főút felé, ahol az autóját hagyta, fogalmazta magában a következő fejezetet. A sötétségbe az utca egyetlen lámpája csak egy sápadt foltot vetett. Valaki követte.

Hazaérve minden ruháját gondosan egy zsákba tette, mit lehet tudni, mit hurcol haza rajtuk, jobb a biztonság, és benyomta a gardrób aljába. Lezuhanyozott, majd egy nagy pohár whiskyvel a gép elé ült, szinte folyt ujjából a szöveg. Már hajnalodott, mikor befejezte az írást, elégedetten, egy mozdulattal elmailezte.

Az éhség ébresztette, meg a takarítónő csörömpölése. Dupla kávéval kezében a laptopját faggatta, de nem jött még válasz. Türelmetlen volt, odamegy, döntött. Kedd volt a szerkesztőségi nap, személyesen akarta hallani a főszerkesztő véleményét. Az utcán téblábolt, nem emlékezett, hová is parkolt. Nem volt öröme abban, mikor megtalálta az autóját. Az oldalán, a motorháztetőn a metálpiros zománcba ocsmány szavakat karistoltt valaki. Le kellett csillapodnia. Mire a szokásos forgalmi dugókat leküzdve a céljához ért, ez nagyjából sikerült is.

A Mindenható Szerkesztő széles mosollyal azonnal betessékelte. Siker lesz! Kasszasiker! A szociológusok is zabálni fogják! El tudjuk majd adni a raktáron lévő könyveid is, az új promójának a farvizén. A Nagy Író magában már a honoráriumot taksálta, nem adja olcsón magát, döntötte el.

Aztán beindult a szokásos gépezet, borítóterv, tipográfus és így tovább. Így telt el néhány hónap, a *háromlépcsősbe* már nem járt. A sajtóbemutatót a Szakértő Marketinges tervezte, a Nagy Író zakóját a Jó Nevű Stylist.

Mostanában többször előfordult, hogy becsengettek hozzá ismeretlenek.

- Ki az? – kiabált bele dühösen a kaputelefonba.
- Te mocsok szemét! Mos' mán tuggyuk, ki vagy – recsegte a kagyló.
- Ki maga? Mit akar?

Nem tulajdonított jelentőséget a zaklatásnak, betudta valamelyik irigye hülye tréfájának.

Taxival ment a belvárosi csillogó, csupa üveg könyvesbolthoz, tudta, jól mutat majd a fotókon pezsgős pohárral. Megállt a kirakat előtt, amelyet csak az ő könyveiből épített gúla töltött ki, virítottak a betűk, a *Háromlépcsős történetek*. Néhány hajléktalan ült a bolt melletti beszögellésnél, szagukat megérezve elfintorodott, és sietősen belépett az őt várókhoz.

A Nagy Író a bemutató minden percét ki akarta élvezni, hosszasan beszélt az anyaggyűjtésről, a közös felelősségről, hogy fel akarja hívni művével a figyelmet az adott problémára. Még nem ivott, de már ittas volt saját szavaitól. A lámpák és a nyáreste melegét nem bírta a klímaberendezés elviselhetőre csökkenteni, az ajtót is nyitva hagyták. A kis pódiumról a bejáratra látott, a rajongó bölcsészlányok mögött állt két lepusztult alak, figyeltek.

A dedikálásoktól már zsibbadt a keze, az arcok összerosódtak. A meghívottak kis csoportokban nyájaskodtak, egyengették saját karrierjüket, már senki nem a Nagy Íróra figyelt, aki kilépett az utcán cigarettázókhoz. Érezte orrában a mosdatlan test szagát, valaki a fülébe sziszegte, hogy ellopta a tragédiáikat, rosszabb egy hullarablónál. Továbblépni nem tudott, mert a másik szorosan fogta a karját, villant valami, talán egy autó fényszórója a kirakat üvegén. Úgy vélte, ez csak hallucináció, fáradt idegei vetítette kép. Mosolyogva fordult a dohányzókhoz, egy kis tüzet kérve. Mélyet slukkolt, megsajdult az oldala, még hallotta a „vérzel” sikítást, és a többi néma csend.

34.

mi az enyém ami csak az én dolgom
a szervezet teszi a dolgát
mi az enyém és merre folytatódjon
mások hiába tudják mondják
csak én nem hogy mi az én dolgom
a testnek elég hogy tudja megoldják
otthona itt és most van a gondon
nem gondolkodik érti a dolgát
én vagyok az aki nem hagyom otthon
viszem magammal hátha kibontják
csomag és kattog – tudja a dolgát
irigylem tagadom folyton
nem ereszt megtart tüdőt a bordák
hálából halálig hordom

36.

amióta
néma vagyok
úgy telnek el a
nappalok

én vagyok a
toronyóra
mutatója

mutatóból
is a kisebb
körbemutatja
a nincset

megállva is
araszol
semmikor sehol

37.

benéz a merkúr a tárt ablakon
bokrot zörget a sivatag hideg
temetett úton kijárt mondaton
töpreng sokat ezért nem érti meg
az ember indul jól figyelni fél
nyitott ablak ténfergő égitest
benéz befúj mozdít a ferde szél
függönyt hálóruhát beszélni kezd
nem mond semmit megint beszél tovább
hűlő bolygó bordák mögött dobog
aludni nem tud szűk szobákon át
üres ágyadba visszatámolyog
antenna gólya szív fél lábon állva reszket
műholdat keresgél amellyel feleselhet

45.

Kattog a migrén, lezárt zsilipek mögött
türelmetlen vizek, eljött a mi időnk, mondják,
elárasztjuk a kijelölt árteret, velünk tör utat
magának a történelem. Körbejár a zúgás.

A helytartó fel-le járkal a jótékony félhomályban.
Leül, feláll, és leül megint. A hullámzó tömeg
a gát mögött épp elég erős, miért az én
döntésekre várnak, miért nekem kell kimondanom,

hogy nem szeretsz? Vársz, hogy történjen meg veled,
mint áradás az aszály mögé zárt tartománnyal.
Hazautaztál a szüleidhez, egy hét múlva jössz.

Ki dönti el a zsilipek megnyitását? A víz nem akar tudni erről,
csak helyet foglal magának. Sodródását, imbolygását jelzi
egy használt műanyag szatyor, egy halott sirály.

Szöllősi Mátyás

FÓBIA

MÁSODIK RÉSZ

A kinti térben sárga lámpák világítottak. Az utcáról egyáltalán nem szűrődött be semmilyen fény, és akkor tudtam már, hogy sokkal több időt voltam a tükör előtt, mint amennyit illik. Hallottam a zenét. A lány hangját. Csak az terelgetett egy bizonyos irányba, mert a sok ember között, akik addigra már a pultnál és mindenfelé ültek és álltak, nem láttam az asztalunkat, sem a fiút, hogy várna rám. Átfurakodtam két csaj között, az egyiknek émelyítő vaníliaszaga volt, majd megkerültem egy pamlagot, mert úgy rémlett, arrafelé találok meg, akit keresek, de csak az asztal lett meg, rajta az italokkal. Mellette egy széken a táskám, magára hagyva. Nem értettem, hogy hagyhatta ott a srác. Mikor körbenéztem, akkor sem láttam sehol, és megint megrémisztett az esélye annak, hogy talán meg sem ismerem a számtalan arc között. Beletúrta a táskámba, hogy kivegyem a mobilomat. Anyum kétszer hívott. Küldött is valamit. Tétováztam kicsit, végül nem nyitottam meg az üzenetet. Nem akartam, hogy fáraszson. Tudtam jól, miért keres, és még legalább egy-két órán át nem akartam a másnap délelőttre gondolni. Fölemeltem a korsót. Nagyokat kortyoltam a sörből. Marta a nyelősöveget, és olyan hideg volt, hogy azonnal izzani kezdett az arcom. Éreztem, hogy dolgozni kezd bennem az alkohol. A zene kusza volt, nem hallottam jól az énekes hangját, annyian susmorogtak körülöttem. Néhány pohár is koccant. Valaki nevetett. Nem tisztán, inkább idegesítően. Arra gondoltam, kimegyek, merthogy szükségem van a levegőre. Kívül azonban sötét volt, és ez elbizonytalanított. Hogy abban az állapotban talán nem leszek képes elviselni az erejét, és baj történik odakint. Közben megint összekoccant két pohár, jó hangosan. A pult felé fordultam, mert úgy hallottam, onnan érkezik a hang, és akkor végre megláttam a fiút. Ott állt, tőlem csak néhány méternyire. Mellette egy bárszéken valaki háttal ült, nem láthattam az arcát. A fiútól jobbra egy barna hajú lány, az az ártatlan típus. Vele beszélt. Hiába néztem őket pislogás nélkül vagy egy percen át, nem néztek rám, és eleinte nem is tudtam eldönteni, kinek a tekintetére vágyom jobban. Kit tudnék hamarabb elnémítani. Zavart, hogy még mindig beszélnek, és egyre erőteljesebben koncentráltam, mintha úgy is közéjük állhat-

nék, hogy nem vagyok ott. Ittam a sörből. Közben egyfolytában figyeltem őket. A szájuk mozgását, ahogy a lány a hajához ér, és a füle mögé simítja, a fiú arcán rejtőzködő mosolyt, majd a figyelmem egy idő után egyre erőtelenebb lett, és az indulat elindult visszafelé, hogy engem találjon meg, mintha a kérdést, hogy mi történik, és mindez mit jelent, csakis magamnak tehetném föl. Közelebb léptem, de úgy se történt semmi. Majd még egy lépés, és már szinte ott voltam mellettük. Hallottam a fiú hangját. Néhány szót is értettem külön-külön, és azt hiszem, nagyokat pislogtam, mintha az engem is láthatóbbá tenne. A lány aztán váratlanul elmosolyodott, és az a gesztus bennem is elindított valamit, pedig nem érthettem, miről van szó, s talán csak a saját esetlenségemen nevettem olyan nagyon. Először azt hittem, magamban. Aztán rá kellett jönnöm, nagyon is hangosan, még a könnyem is kicsordult, és a nyomás, ami elkísért egészen odáig, oszlani kezdett a mellkasomban, és olyan könnyű lettem, hogy hirtelen kétségbe sem ejtett a helyzet lehetetlensége. Mindketten engem néztek már. Alig bírtam abbahagyni a nevetést. Csak mikor az üresség keserűséggé vált bennem, mintha egy ízben tudna a leginkább kifejeződni. Eszembe jutott, hogy talán véres az arcom. Akkor a fiú váratlanul kimondta a nevemet. Nagyon meglepett, főleg, hogy ott a hangzavarban tisztán értettem, és az idióta nevetés után már gyámoltalan képpel bámulhattam őket. Egy női név hangzott el aztán, a lány mondta ki. Sejtettem, hogy a sajátja lehet, s közben a fiú fűzte hozzá, elsőre fel sem fogtam igazán, hogy a húga az, aki továbbra is olyan ártatlan arccal nézett, hogy rádöbbenem, nem, nem is ő az álságos, hanem én. Összeszorítottam a számat, majd azon kaptam magam, hogy az arcomat kaparom, mint általában, ha zavarban vagyok. Egy lépéssel hátrébb léptem, mintha ösztönösen ki akarnék maradni abból, amit ilyen rövid idő alatt nem is érthetek. Szégyelltem magam, pedig eszembe jutott, nekik valószínűleg semmit sem jelent, ami történt, hisz nevettem akármin, és hogy talán csak bennem terpeszkedett szét egy érzés, ami az imént eltelt időt is kitágította. A lány aztán hozzám szólt, mintha nem akarná, hogy távolodjam. Váratlanul megdicsérte a szoknyámat, és megkérdezte, honnan van. Annyira banális volt az egész, hogy újra kedvem támadt nevetni, de akkor nem tudtam már, merthogy azt a szoknyát, még ha egy véletlen folytán is, de tulajdonképpen loptam, és abba az üzletbe azóta se mertem visszamenni. Szerencsétlen eset volt, összefogtam a ruhákat, s amikor V. utána meggyanúsított, még ha viccből is, hogy szándékosan tettem, az iszonyatosan rosszul esett, és később talán én magam is elhittém, hogy igaz. Emiatt egy jó ideig nem hordtam. Ezt persze nem mondtam el. Féltem, hogy belezavarodnék a tör-

ténetmeselésbe. Nem akartam, hogy félreértsék az őszinteségemet, így csak annyit feleltem, hogy kaptam valakitől. Szóval hazudtam. Igazán szép, mondta a lány. Közben már nem is a szoknyámat, az arcomat nézte, és lassan fölfedeztem a szemében a hasonlóságot. Hogy a fiú pillantása is ott rejtőzik valahol benne. Váltottak még néhány szót. A lány aztán rám mosolygott, majd visszament az asztalukhoz, ahol ott ült az énekes lány is, és akkor tűnt csak föl, hogy a morajt jól hallom, a zenét viszont nem. Kettesben maradtunk. Nagy volt a hangzavar. Elsőre megint nem értettem, amit a fiú mond. Visszakérdeztem. Közelebb hajolt, és csak annyit kérdezett, hogy ugye jól vagyok. Arra a mosolyra tisztán emlékszem, legalábbis hogy őszinte lehetett. Ismét az arcomhoz nyúltam, hogy hátha attól a hirtelen jött szívveréstől az orrom vére eleredt megint, de a kezem tiszta volt, akárcsak az övé, mert zavaromban már azt néztem, ahogy a pult szögletén támaszkodik vele. Nem tudtam lecsillapítani a tekintetemet, ide-oda cikázott, mintha nem is volnék képes egyszerre csupán egyetlen dologra figyelni, a vállára néztem, a kézfejére, aztán a pult belsejében a kávégépre, följebb csillogó poharak álltak, üvegek, színes, vibráló képeslapok lebegtek. Nehéz volt elbírnai a súlyát a különféle föltűzött pénzekre kerekedő tekinteteknek, aztán arra gondoltam, vajon mit jelent az, ha jól vagyok, majd arra, hogy körülöttem megint csak nevetnek. „Igen” – mondtam ki hirtelen, hogy a gondolataim ne hogy tovább kergessenek. Közben a tőlem jobbra álló valaki megmozdult, így oldalra léptem én is, közelebb a pulthoz, nem akartam, hogy újra hozzám érjen, s akkor olyan közel voltunk már egymáshoz a fiúval, hogy muszáj volt ismét a szemébe néznie. Apró, zöld sávokat láttam, mintha egy friss levél erejét nézném, miközben legszívesebben elindultam volna, hogy egyedül barangoljak a házak között, zenével a fülemben, távol és mégis egy lépésre bármitől, aztán meg arra vártam, hogy hozzám érjen, még ha nem is voltam biztos benne, hogyan esne jól. Egyáltalán milyen lenne, ha tényleg megtörténne, ami a közelségünk ellenére is olyan lehetetlennek tűnt, mint amikor épp azért vagyok egyedül, hogy ne kelljen az egyedüllét félelméről beszélnem. Telt az idő. Képtelenség lett volna összeszámolni, hiába próbáltam hunyorgó szemmel. A fiú beszélt, hallottam a hangját, a számok pedig csak haladtak előre a fejemben, és a várakozásnak mintha illata is lett volna már. Nem tudtam, hogy képzelem-e, vagy esetleg az övé az, csak hogy épp annyi tartalom van benne, amitől egyáltalán nem kell tartanom. Akkor mintha már a leheletét is éreztem volna. Talán azért volt annyira meglepő, mert akartam, hogy ott legyen, az arcom előtt, szinte benne, hogy az egész lényét magamba szívhasam, hogy aztán visszatérjen belé.

De mielőtt megtörténhetett volna, nedves lett a kezem. Csiklandós volt, aztán egy nagy roppanást hallottam. Valami hideg a lábamhoz ért. Rájöttem, hogy a korsót ejthettem el, ami egészen odáig a kezemben volt. Abban a lassú lebegésben erőtlenné váltam, kicsúszhatott az ujjaim közül, gondoltam. Fölnyitottam a szememet. Láttam, hogy a fiú ijedt arccal néz, mögötte egy világos hajú nő állt a pultnál, aki szintén rám pillantott, s akkor láttam, hogy ugyanaz, aki a tükör előtt bámult rám olyan hosszan. Hihetetlen volt, hogy pont ő áll ott, és már másodszor éli át, hogy valami szerencsétlenség történik velem. Nem egészen úgy volt, ahogy gondoltam. Nem kicsúszott a kezemből a korsó, hanem összetörött benne, úgy szoríthattam. Az alja a lábamnál hevert, s bár a sárga tónusú félhomályban a szoknyám sötétnek hatott, a foltok jól láthatón ott terpeszkedtek rajta. Néhány szilánk pedig bent hevert a tenyeremben. Vértel volt a kezem. Csak figyeltem, mert érezni egyáltalán nem éreztem, hogy megvágott a vékony, csillogó üveg. Páran ránk néztek még. Ott volt a tekintetük rajtam. Amikor megmozdultam, a kis szilánkok lehullottak a földre, és sejtettem már, hogy nincs nagy baj, nem mintha azon kívül, hogy olyan közel volt a fiú, más miatt is megilletődtem volna. Éreztem a kezemben a szúrást. Égetett is. Az egész karom lángolt, fősugárzott a vállamig. Kis, vörös tócsa gyűlt össze a tenyeremben. Arra gondoltam, hogy szép. A fiú váratlanul megfogta a csuklómat. Kért, hogy tartsam egyenesen, majd egy zsebkendővel elkezdte fölitatni a vért a kezemből, de még úgy is lehullott pár vörös csepp a földre. Más volt, mint bent a tükör előtt. Láttam rajta, hogy aggódik. Jólesett, még ha önzés is volt. A pincérszék egy törülközővel közben odaférfkőzött mellénk, és elkezdte összeszedgetni a földről a korsó darabjait. Az emberek, akik néztek, nem akartak elfordulni. Szerettem volna láthatatlanná válni, majd arra eszméltem, tudom, hiszen annyira meglepő volt, hogy a félhomály ellenére is túl világos van, és ha nem is jó, de kivételesen hasznos volna a sötét, amit akkor, évek óta először, képtelen voltam elképzelni. Abban persze biztos voltam, hogy ott rejtőzik valahol.

A fiú végül is hozzám ért, de ezt az érintést most sehogy sem lehet viszonzni, gondoltam. Úgyhogy csak álltam, amíg fel nem itatta a vért. A háttérben ismét megszólalt a zene, s az egyszerre mintha a körülöttünk állógálók figyelmét elterelte volna. A tekintetük máshová vándorolt rólam. Nem láttam tisztán a tenyeremet, hogy mennyire mély a vágás, a fájdalom azonban úgy is aránytalanul nagyinak tűnt, s talán csak a felfokozott állapot okozta, hogy szinte mindenhol lüktettem. Tudtam, hogy ki kéne mennem a mosdóba megint. Hogy ismét ott állok majd a hatalmas tükör előtt, s hogy

ugyanaz történik majd, mint amit láttam már, és semmi kedvem nem volt az unalmas ismétlődéshez. Váratlanul a pult fölé hajoltam. A pultos rám nézett. Kértem, hogy adjon egy másik sört, merthogy az előző korsót összetörtem, mintha nem lett volna egyértelmű, mi történt két-három perccel korábban. Csak biccentett, mintha a legtermészetesebb dolog volna, hogy inni akarok a történetek után, és hát az is volt. Mikor elém rakta az újabb korsót, hatalmasat kortyoltam, a szám szélén csorgott lefelé a sör, és eszembe sem jutott, hogy a viselkedésem kívülről elég furcsa lehet, csakhogy a szomjúságnak milyen hatalmas ereje van. A pultra tettem a korsót, nehogy azt is elejtsem. Láttam, hogy a srác figyel. A tekintete jóval határozottabb volt, mint előbb, de annyira azért nem, hogy értsem is. „Mi az?” – kérdeztem hirtelen, mert ennél bonyolultabb mondat nem jutott eszembe, és nem is nagyon tudtam volna többet mondani. „Fáj?” – kérdezte. Bólintottam. „Le kéne mosni a kezedet, és meg kellene mutatni egy orvosnak” – fűzte még hozzá. Tudtam, hogy igaza van, de nem akartam eltávolodni, ismét ott lenni abban a visító fehérségben. Az pedig, hogy orvoshoz menjünk, kizárt volt. Épp elég, hogy reggel megkapom az eredményeket, ott majd megmutatom valakinek a kezemet is, gondoltam. „Nem kell, nem tűnik vészesnek” – mondtam, teljesen értelmetlenül, mert a tenyerem megint véres volt. Egy egész guriga papír állt a pulton, biztos a pincér tette oda, hogy ne vérezzek össze mindent. Tépett egy darabot a fiú, majd újra megfogta a csuklómat, én meg hagytam, hogy csinálja csak, amit jónak lát. Örültem, hogy nincs problémázgatás. Az zavart volna a legjobban. Lüktetett a kezem, de mintha az is összhangban lett volna a zajjal ott a pult körül. Körbenéztem. Föltűnt, hogy egyetlenegy tekintet se szegeződik már rám, de azt sejtettem, milyen nyomorultul érezném magam, ha egyedül állnék ott. Megdörzsöltem a szememet, mert kétséges volt, hogy tényleg az történik, amit látok. Az egész délután ködben úszott, és nem voltam biztos benne, hogy úgy volt minden, ahogy emlékszem rá. Hogy valóságos az az egész, annyira nem kötődött semmihez, a fájdalom meg valami jelnek tűnt, amiről azt gondoltam, képtelen vagyok érteni. Kezdett elállni a vérzés. A fiú megismételte, hogy egy orvos nem ártana, meg hogy be kellene kötözni a kezemet. „Majd később!” – mondtam ingerültebben a kelleténél. Megfogtam a korsót, hogy kortyoljak megint. Szinte az egészet kiittam, úgy kívántam, hogy átjárjon az a pezsgő hideg. Közben újra a bal karját néztem. Kedvem lett volna kitapintani, érezni, ahogy a ruganyos bőr ellenáll a nyomásnak, aztán megfogni az alkarját, szorítani, nagyon. Úgy, hogy minden más elfogyjon belőlem, mintha csak az a szorítás lennék már. Belemélyeszeni a

körömöt, le, a bőr alá, egészen a húsig, hogy ő is érezze a lángolást, mint ha valami ragály tünete volna, amit csakis tőlem kaphat el. Amikor megmozdult, akkor fogtam föl, hogy tényleg ott van a kezem a bőrén, ki tudja, mióta, s ha nem is mélyesztem bele a körömöt, a karját azért szorítom, amit persze nincs erőm darabokra törni. Nem tudtam, hogyan tévedt oda a kezem. Meg is lepett, hogy nem kapom el. Hogy nem bizonytalanít el a helyzet álomszerűsége. Úgy hajoltam a pult fölé, hogy nem néztem rá, de a csuklóm továbbra is az alkarján pihent. Mondtam a pincérnek, hogy szeretnék még egy italt. Éreztem, hogy a fiú is elfordul, a karján a hosszanti izmok megfeszültek a mozgástól, s újra az ujjaim alá kúszott minden izgalmas réteg, ér, csont és izom a bőrén át. Megint a lifegő pénzekre kúszott a tekintetem. Arcok villantak föl. Vaskos, kövér emberekről készült metszetek meredtek rám. „Mit szeretnél inni?” – kérdezte a pult mögött a srác. Akkor azért éreztem valami bosszúságot is a hangjában. „Sört. Egy pohárral” – vágtam rá. Miközben fordult, még hozzátettem, hogy egy Unicumot is. Unicumot, sosem iszom Unicumot, gondoltam, akkor már inkább gint, vagy valami még annál is könnyebbet, de a történetek után nem szerettem volna szívatni a srácot. Szinte azonnal elém tette a két italt, nekem legalábbis úgy tűnt. Eszembe jutott, hogy a fiúnak nem is kértem semmit. „Még egyet. Kérlek!” – mondtam hirtelen. „Mit még egyet? Még egy kört?” – kérdezte a pultos vigyorogva. „Nem! Még egyet... ebből” – mutattam a kis sötétlő feles pohárra, pedig meg sem kérdeztem a fiút, kér-e. Ha megszólalt volna, biztos ránézek, de mivel nem mondott semmit, nem mertem. Nem akartam látni a tekintetét. Attól tartottam, talán félreérteném. Akkor már ott volt a másik ital is, és rájöttem, hogy teljesen értelmetlen a pultban sorakozó poharakat néznom, vagy azokat a puffadt arcokat ott szemben. Amúgy is, egyre homályosabban látom őket, gondoltam, mintha már éreznék valamit a sör erejéből is. Elvettem a kezem a karjáról, hogy megfogjam az egyik poharat, mialatt már azon töprengtem, fogalmam sincs, hogyan kerül majd vissza, oda. A bal karom csak lógott. Még mindig lüktetett. A tenyerem közepe szét akart nyílni, mint egy virág belseje, hogy fényre jusson. A pohár hideg volt, szinte fagyos. Odatoltam a fiú elé, majd a másikat fogtam meg, hogy a számhoz emeljem, de mielőtt így lett volna, a lógó karom megmozdult, s talán csak a lüktetéstől nem fogtam föl azonnal, hogy hozzáért valami. Egy kéz, jöttem rá aztán. Megrezzentem, hogy talán egy idegené. Ez az érzés bújt belém, s akkor hirtelen Cs.-re gondoltam, és nem érttem, miért. Hogy vajon őt érzem-e idegennek, vagy mindenki mást. Közben már a számban volt az a gyógyövényes, keserű íz. Az egész felest

lehúztam, egyetlen mozdulattal. Olyan volt, mintha egyenesen a tudómba önteném. Nem lett volna szabad lehunynom a szememet, mert sötét lett. Nem tudtam lélegezni. Úgy tűnt, süllyedek, és attól félttem, hogyha fölnyitom, minden ugyanolyan sötétben marad, körben a tárgyak, az emberek, de váratlanul olyasmi történt, amire nem számítottam, és a bennem lakozó sötét se tudta elfojtani, élő volt, kiszámíthatatlan. Mint az a nyomás ott a kertben, csak sokkal teljesebb alakban. Előbb maga a derekam volt, aztán a hátam közepe, majd lassan a bal lapockámat, végül a vállam csontos ívét lepte be. Végre levegőt vettem. Fölnyitottam a szememet, és szerencsére ott volt minden, a poharak előttem, a pincérszék a pult mögött, még a lifegő pénzek is, csak a fény volt valahogy más, hullámokban láttam terjedni szét. Hirtelen megszűnt a nyomás, mintha a kezét vette volna le rólam, de nem voltam biztos benne, nem csak képzelődöm-e. Akaratlanul is ránéztem. Nem tudtam, vajon lehetséges-e, hogy ugyanarra gondoljunk mind a ketten, az, hogy ugyanazt érezzük, biztos voltam benne, hogy nem. „Te voltál?” – kérdeztem. Tudni akartam, mennyire tévesztenek meg az érzéseim, még ha közben valószínű is volt, hogy ezzel összezavarom. „Hogy érted?” – kérdezett vissza. „Te értél hozzám az előbb?” – mondtam aztán. Nem tetszett a kérdés, túl nyers volt. Talán bántó is. Mintha az bújna meg mögöttem, hogy zavar, pedig épp az ellenkezője volt igaz. Visszavonni azonban nem lehetett, úgyhogy inkább vártam. Nem mondtam mást, mert úgy tűnt, azt a helyzetet csak elrontani lehet. Félttem is, hogy olyasmit felel, ami nem tetszik majd, de hosszú ideig nem mondott semmit, csak nézett, olyan tekintettel, mintha fel se tettem volna azt a kérdést, vagy megválaszolta volna már. „Mutasd a kezéd” – mondta aztán, mintha előlről kezdené, és így nekem is lehetőségem nyílna rá, s akkor az volt bennem, hogy csak hátrálat, jó régóta, a bizalmatlanságom. Odanyújtottam a bal csuklómat. Foltos volt a tenyerem, mintha vörös festék száradt volna rá. Jól látszanak az apró vonalak, ahogy ide-oda kanyarognak benne. Arra gondoltam, hogy aránytalanul nyúlánkak az ujjaim. Nagynak tűnt a kezem. Zavart. „Milyen hosszúak az ujjaid” – mondta váratlanul. Meglepett, talán mert épp erre gondoltam. „Baj?” – kérdeztem rögtön. „Nem” – mondta úgy, hogy már nem a kezemet, hanem az arcomat nézte. Éreztem, hogy vér tolu belé, és elvörösödöm. Oldalra pillantottam, hogy ne kelljen állnom a tekintetét. A kezem még mindig a kezében volt. Láttam, hogy a pohár, amit elé toltam, üres, akárcsak az enyém. Ahogy fogott, tisztán áramlott az alkaromban a vér, a szívem irányából a tenyerem, az ujjaim felé, és megint azt hittem, hogy ami történik, nem akkor történik. Hogy az egész csak képzelem. Azt

is, ahogy följebb csúszik a keze a karomon, hogy közelebb legyünk. Amint ott van az arca, és jön, még közelebb, ahogy a mozgás gyorsul, talán hogy ne legyen túl sok időm megfejteni, ki is van ott, mi ez az illat, amit újra érzek, és hogy van-e rá okom, hogy féljek. Hirtelen hatalmasat nyilallt a kezem. A szűrő fájdalom kizökkentetett, mert továbbmozdult a fejem, már a vállánál volt, túl azon a ponton, ahol jó lett volna maradni még. Csak egy pillanatra értem hozzá valahol ott, ahol a váll és a nyak találkozik, aztán gyorsan visszahajoltam, mert nem akartam egy újabb semmitmondó ölelést, amiből mégis nehéz kikecmeregni. A húga, akinek közben elfelejtettem a nevét, épp akkor lépett oda mellénk. Hívott, hogy ülünk le mi is az asztalukhoz. A fiú elengedte a karomat. A pultra támaszkodtam. Erőtlennek éreztem a lábam, kissé remegett is. Láttam, hogy az asztalunknál már mások ülnek, de hogy a táskám még mindig ott gubbaszt az egyik széken. Úgy tűnt, nemcsak én vagyok zavarban, hogy ilyen felemás ez a helyzet, és azt láttam a fiún, hogy nem tudja, kivel foglalkozzék. Elléptem a pulttól. Beletűrtam a táskámba, hogy ellenőrizzem, megvan-e minden. Fény gyúlt valahol az alján. Kihalásztam a mobilt, hogy megnézzem, ki hív. A zöld és piros ikon fölött az Anyu felirat villogott. Biztos voltam benne, hogy sokszor hívott már, és azt is tudtam, a hívások addig ismétlődnek, amíg föl nem veszem, és meg nem nyugtatom, hogy igen, minden rendben van, tényleg jól vagyok.

FÓRUM

Tankó Andrea

„AMIKOR KITELJESEDIK A HOLDTÖLTTE, A NAP EGY KICSIT MEGHAL” – VAGY MÉGSEM?

NÁNÓ CSABA: *TEGNAP; BETEGNAPLÓ*.
EXIT KIADÓ, KOLOZSVÁR, 2018.

Nánó Csaba életútja, nagyon bensőséges, csontokig hatoló tapasztalatai kapnak hangot *Tegnap; Betegnapló* című könyvében. Szándékosan nem kezdem a felütést a megjelenés évével, a Nánó esetében (és a hozzá hasonlóknak) ugyanis úgy érzem, paradox lenne egy időbeli ponthoz kötni valamit, ami szó szerint is a szerző egész életét felöleli, tehát hangsúlyozottan folyamatszerűségről, bizonyos szempontból jelenidejűségről is szó van.

Amint azt a cím és a fülszöveg is jelzi, a könyv két egységből áll, amelyek külön-külön is értelmezhetők, ugyanakkor mintegy egymásra olvasva is közelíthetünk feléjük.

A *Tegnap* szövegeivel nyit a szerző, amely címadásgyakorlat látszólag máris ellentmond az előzőkben fejtegetett folyamatosságnak, időbeliségnek, mintegy lezárt, múltbeli eseményfüzér elbeszélését jelezve. A tegnapok azonban még nagyon közel vannak hozzánk, s összeadódva vezetődünk el a jelennek nevezett élethelyzetünkbe. Ilyen perspektívából nézve tehát a *Tegnap* is értelmezhető a közelség, a bőrbe való beleivódás hangjaként. Nánó Csaba számos tegnapját hangosítja ki. Kendőzetlenül, tabuktól mentesen, mintegy lelkiileg és mentálisan is pőrén áll az olvasó előtt. Adom magam, (be) tudsz fogadni? – szól ki a könyvből, s az értelmező máris feladathelyzetbe kerül, méghozzá kettősbe. A könyv fellapozása pillanatában

kezdését veszi az, ami mindvégig ott lebeg a szövegben: a befogadhatóság kérdése, az empátia képessége és fokozása, egyáltalán az, mit tudunk kezdeni azzal az önfeltárlóval, ami nyomtatott szavak formájában mutatkozik meg előttünk: „Aki másokat győz le, mindig beszennyeződik. / De aki önmagán győzött, megtisztul általa.” (Örkény István, 5.) „Sose kérdezzék egy alkoholistától, mikor kezdett inni. És miért. (...)” (5.)

Ugyanakkor adott egy másik helyzet is: ki az a „magam”, az az én, aki felajánlja magát a történetben? Egy én van csupán, aki a *Betegnapló*-ban átveszi a narrátori hangot is, s aki azonosítható a szerzővel? Vagy halmozott énről olvashatunk, mindazokról az alkoholistákról, akiknek nincs hangjuk elbeszélni, ami velük történik, s akik énjét Nánó a saját énjébe gyúrva ad hangot sorstársainak is? Bátorkodom azt állítani, hogy az utóbbi kérdésre válaszolhatunk heves fejbólintással. Az elbeszélte történet ugyanis nem csupán egy életé, hanem magáé az életé, az alkoholista életé. Ezt a fajta többes ént, az egyéni és a közösségi, általános történetek elegyét a szöveg-szerzés maga is érzékletesen oldja meg. A *Betegnapló* markáns én-elbeszélőjétől elkülönülve, itt többnyire egyes szám harmadik személyű narrátori hang szólal meg, amit néhol megszakít az egyes szám első személyű hang, ebből a megszakításból azonban a személyesebbé tétel és az emlékidézés mellett kiérzem a közösségvállalást is, egyes esetekben ugyanis ezekből az én-elbeszélésekből szerzünk tudomást az alkoholista belső világáról: „...annyira remegett a kezem, hogy nem tudtam kivenni a zsebemből a pénzt. (...) Ezúttal a pénztárost kértem meg, hogy nyúljon a zsebembe. A vég kezdete volt. Azt hittem, alább nincs. Mégis volt.” (41.)

A javarészt E/3-as elbeszélői szólam tehát a távolítást is szolgálja, a tudósítás érzését is kelti, ugyanakkor az, hogy konkrét életutat, mellékszálon pedig számos másat követhetünk végig, mégis az én énségét, egy-ségét jelzi.

A *Tegnap* központi szereplőjével születése napjától kezdve járhatunk végig vállvetve az élettörténeten, a traumákon és pecséteken, amelyekkel a környezete vagy akár ő maga is körülhatárolt egyfajta életvitelt. A gyermekként végigélt felnőtt-szórakozások: „A bulik emlékei tisztán megmaradtak még, ha olykor gyerekfejjel is felfogta, néhány emberrel nincs minden rendben az ivászatok után.” (8.); az édesanya hosszantartó „gyengélkedései”: „(...) erre nyögve mondja az anyja, hagyjanak neki békét, mert beteg. Eltelt három nap, anyja még mindig az ágyban. (...) Akkor még nem értette, hogy a drágalátos anyuka annyira másnapos volt egy valószínűleg napokig tartó ivászatból, hogy nem tudott még felülni sem az ágyban.” (16.), az apa

távolságtartása egyenként ejtettek rajta sebet, amelynek később lehetősége volt mélyülni, fekélyesedni, s amely a *Betegnapló* végén heged csak majd be.

Gyakorlatilag beleszületett az alkohol világába, s túlságosan személyes és közeli kapcsolata volt vele ahhoz, hogy távol tudjon maradni tőle: „Öt-éves volt, amikor életében először az eszméletlenségig leitta magát” (10.) – olvashatjuk a rémisztő és elképesztő sorokat, és rémülten gondolhatunk arra is, milyen nagy hatással van felelősségtudatunk vagy annak éppen a hiánya a körülöttünk lévő életének alakulásában.

A *Tegnap* sorai mélyenszántók, erősen bensőségesek, s nagyfokú bizalommal viseltetnek az olvasó iránt. Egyszerre önértelmezés-keresés, amit a ráfókuszált én-hangok egyike ki is kerekít:

„– Hol torpantál meg, fiam? – kérdezte apám egyszer, úgy tizenhét éves korom körül (...). A kérdés olyan váratlanul ért és annyira ledöbrentett, hogy örökre bevésődött agyamba. Keresem a választ. Azóta is.” (21.)

Továbbá hangadásgyakorlat és olyan problémák tabumentes megközelítése, amely fölött nem lehet(ne) szemet hunyni (például hogyan kezelheti egy gyermek azt, hogy környezete egészségtelen, rá is fertőzően hat, vagy annak a megválaszolatlan kérdésnek az örökös terhét, hogy a megcsalás miatt kezdett el inni az anyja, vagy az ivászatai vezettek a férj félrelépéséhez? – 15.). Ugyanakkor még a *Betegnapló*beli betegség előtti életet is egy nagy lent-állapotként értelmezhetjük, akár az anyagi-családi-magánéleti vonalra (vö. munkásgyári helyzetek, aki nem „vedel”, azt kinézik), akár pedig az örökös ördögi körre és az emellett fellépő lelki-mentális labilitásra gondoljunk is: „Az agorafóbia teljesen váratlanul tört ki rajta.” (33.) „Halálápadt volt, remegett egész testében, ám ez csupán a kezdet volt.” (34.) „...ha felkelt az ágyból, úgy érezte, nyomban meghal.” (34.) „Két év telt el ebben a nem-létben, amikor már nem bírta tovább.” (35.)

Olvasóként nemcsak az alkoholisták szomorú és fájdalmas minden napjaiba, életébe vonódunk bele akarva-akaratlanul: „Az összes alkoholista előtt egyetlen cél lebeg, napfelkeltétől napnyugtáig, reggel, délben, este vagy éjszaka: megszerezni az adagot.” (44.) „Nincs már szégyenérzet, nincs fékezőerő, nincs becület. Egy van: a pia...” (45.), hanem a hajléktalanok gondolataiba, érzésvilágába is betekinthetünk. Ez különösen plasztikusan szemléltethető a nyakkendős énnel, a külalak fontosságával akkor, amikor a belső már feloldódott, s azzal, hogyan küzd az ember emberi arcáért akkor is, mikor a névtelenedés elkerülhetetlen:

„Fölöttébb furcsa: amikor az embernek már semmije sincs, jó ideig próbálja őrizni a látszatot. Azt, hogy ő mégiscsak valaki, akinek nincs köze a

többi utcán lézengőhöz, a kékszeszig lesüllyedt piásokhoz, a lépcsőházakban vagy parkokban meghúzódó vagy parkok padjain alvó hajléktalanokhoz. Pedig el sem lehet képzelni, milyen hamar a szintjükre süllyed az ember...

Soha életében nem viselt nyakkendőt, de amikor kikerült az utcára, rögtön kötött egyet a többi tróger között. Nehéz a dolgot megmagyarázni, végül is minden senki ki akar tűnni a többi senki közül. Ha mással nem, legalább egy nyakkendővel.” (44.)

Az alkohol által átítatott élet folytonos fent–lent hullámozását, az örök-ké labilis és kiszámíthatatlan életvitelt, a hangulat- és állapotváltozásokat és a szenvedélybeteg alkoholhoz fűződő ambivalens viszonyát mutatja az is, ahogyan és ahányféleképp értelmezni próbálja azt a mű éneke. Ennek mentén az alkohol egyszerre jelent valami nagyon mély és már az alapokat megfertőző traumát, halált: „Számomra Marci volt az első példa arra, hogy az alkohol öl.” (32.); művészetet, művészetet vonásait: „Merthogy művészeknek hitték magukat – tán félig-meddig azok is voltak –, így ildomos volt néha iszogatni.” (30.); ugyanakkor szórakozást: „Roppant szórakoztató volt ülni a kocsmában, és az alkoholtól félig elhülyült, lerobbant, egykor többnyire jobb időket megélt részegesek meséit hallgatni.” (33.) és az én szerethetőbbé válását is (vö. barátja kínálta bortól édesebb). Mindez a jelentéstöbblet úgy nyer még inkább értelmet, ha az italtól való fiatalkori távolságtartást és az ebbe való belebukást is kontextualizáljuk.

A *Betegnapló* már erőteljesebben, explicitebb módon helyzet- és énorientált, az elbeszélő ugyanis végigvezeti az olvasót betegségének hullámvölgyén, még pontosabban mentális utazásán, azon, ahogyan a csüggedés és reménytelenség hangját felváltja a küzdeni akarás és az irónia.

„A betegség mindentől más: a tehetetlenség és kiszolgáltatottság legmagasabb fokú szervezettsége” (55.) – olvashatjuk az első gondolatokat. És valóban, olyan embertől hangzik ez a gondolat, aki mintegy egyik lent-állapotból csúszott át a másik lent-állapotba, szembesülve a nyelvgyökérdaganattal.

A szövegegészből kitetszik a nagyfokú irónia, sok esetben önironia is, amely a betegség és elbeszélhetőségének vagy éppen elbeszélhetetlenségének nehézségén könnyít: „Nincs gond, ha besugaraznak rendszeren, legalább elmondhatom, hogy atommeghajtású kerékpárral járok. És nyugodtan nyaralhatok Csernobilban.” (72.) Az ironikus felütéssel keveredik azonban a bensőséges fájdalom hangja, egyfajta játék a nyelvvel és a beteg-egészséges képzetekkel, amelyet a *Világ* című alfejezet szólaltat meg: „Betegesen szeretnék egy egészséges világban élni...” (72.), ugyanakkor a kontextusba ne-

hezen beilleszthető gyermeki hangot idéző felütés is a *Levél az angyalnak* alfejezetben. Itt gyermeki szóhasználatot megidézve szól az elbeszélő felnőttélete terheiről, ami a kontextusba helyezés problematikussága mellett köthető a *Világ* című fejezet érzékenyítő hangvételéhez, funkciójához: „Drága angyalka, ha fent vagy a mennyekben...” (74.)

Kezdetben szépirodalmi műre számítottam. Ezt azonban már az olvasásgyakorlat elején elbizonytalanítani látszott az egyszerű, „mesélős” stílus, majd például a *Betegnapló* nyílt egészségügy-kritikája és zárzata, *Az élet apróságai*, és a nehezen összeegyeztethető hangszínváltások is megerősítették a bizonytalanságot. A tét azonban ez esetben talán nem is a műfajba sorolás, az egyértelműen szépirodalmi és nem szépirodalmi stílusjegyek felfejtése. Sokkal inkább a kitérkezés, a kapaszkodók keresése (vö. egyre fontosabb szerepet kezd játszani életében a hit és Isten), az egyéni életút bemutatása és ezáltal hangadásgyakorlás olyan egyének számára, olyan témákról, akiknek nincs hangjuk, akiktől a többségi társadalmat elzárja az előítélete és a felállított tabuk. Mert végül is mi egy alkoholista a társadalom megpecsételő vagy sajnálkozó tekintete mellett? Rab és ellenség, önmaga támadója és védelmezője, folyamatos kereszttűzben azzal, aki volt, aki lett és aki lehetett volna: „Senki se gondolja, hogy bármelyik alkoholista is boldog a maga nyomorúságában. (...) Rab. Szenvedélye, félelmei, gyávasága rabja.” (22.) Egyszerre olvashatjuk tehát ezt a könyvet tabudöntőgető, mélyen én-elbeszélő és kollektív hangot képviselő életút-rajzként is.

Mihók Tamás

POEZIA E LA BIȘTRIȚA, AVAGY A KÖLTÉSZEZET BESZTERCÉN LANDOL

Az ifjú romániai tollforgatók közül nem kevesen panaszkodnak, hogy az állam kulturális fórumjai nem hajlandók megalapítani – és ezáltal rendszeresen meghirdetni – legalább egy alkotói ösztöndíjat, mely valamilyen arányban fedezni és biztosítani tudná az alkotásba vetett idejüket és energiájukat. És valóban, míg egy magyar ajkú pályakezdő költő még a támogató „színét” is kiválaszthatja (NKA, Móricz Zsigmond, Communitas, KMTG stb.), román társa legjobb esetben is csak *post factum* elismerésekben részesülhet.

A díjakat és a két-, maximum háromszámjegyű honorokat leszámítva, Romániában talán a leghálásabb terület az irodalmi fesztiválké – a tartományok nagy többsége büszkélkedhet legalább egy ilyennel. A jászvásári FILIT, a bukaresti FIPB és Gellu Naum, a szebeni Zona Nouă és Poets in Transylvania, a temesvári FILT, az aradi Ștefan Augustin Doinaș és Discuția Secretă, a nagyváradi Familia-napok, illetve a besztercei Poezia e la Bistrița olyan kulturális hagyománnyal rendelkező események, melyeknek szervezői igyekeztek évről évre tágítani a meghívottak skáláját. Sok esetben az adott megyei tanácsé a finanszírozási főszerep (Târgoviște-n például a már tíz éve elhunyt Constantin Virgil Bănescu költő szülei évente részesülnek egy kisebb, rekviemjellegű irodalmi napok támogatásában), máskor pedig a nagyobb projekteket támogató AFCN a nyerő (gondolok itt például a marosvásárhelyi *Poezi in dialog* című irodalmi párbeszéd-sorozatára). A lehetőség-skála tehát tág, sőt hatalmas, amikor a Román Kulturális Intézet (ICR) vagy a Román Irodalmi Nemzeti Múzeum (MNLR) is úgy dönt, hogy a kortársakra fordítja a figyelmét.

Figyelembe véve ezt a szocializálás szempontjából is kedvező kontextust, a pályakezdő író már nincs is olyan rossz helyzetben, az ő dolga ettől

kezdve, hogy neves kiadónál jelentesse meg kötetét/köteteit, illetve, hogy minél gyakrabban kapcsolatba kerüljön olvasóival. Ja, és ami az elérhetőséget illeti, fontos a saját FB-oldal. Így kerültem én is Besztercére, azzal a Krusovszky Dénessel, akinek a kiváló *Elromlani milyen* című, fordításomban megjelent kötete 2017 tavaszán felkeltette a főszervező(k) érdeklődését.

Mint ahogy azt a (bármelyik nemzedékhez tartozó) költők, illetve azok (vagy csak az általánosan vett költészet) rajongói megszokhatták, Beszterce minden nyáron, néhány nap erejéig megtelik költőkkel, prózaírókkal, műfordítókkal, zenészekkel és persze sajtósokkal. Ez a kis, a Kárpát-medence szívében fekvő város mágnesszerűen vonzza az érdeklődőket a helyi zsinagógába.

Az immár tíz (sőt, lassacskán tizenegy) évaddal rendelkező *Poezia e la Bistrița* jó hangulatáért Gavril Țărmure igazgató a felelős, illetve Dan Coman és Marin Mălaicu-Hondrari, akik egyben nagyszerű írók és rangos kiadói szerkesztők is. „A *Poezia e la Bistrița* egyféle pár napos méregtelenítő kúra az agynak”, mondta a kilencedik évad műsorát megtekintve egy, már több éve visszatérő érdeklődő. És a mindig színes program alapján csakugyan nehéz lenne megcáfolni ezt a lelkesítő megállapítást. Egyes években például a szervezők fegyházakban tartott felolvasásokkal igyekeztek fűszerezni a programot, máskor pedig – ez az utóbbi szezonokra érvényes – új díjakkal kecsegtették az értelmiségi közönséget, ilyen mondjuk „Az Év Könyvkereskedője”, mely egy igen egzotikus elismerésnek számít. De ami a nép figyelmének élénken tartását illeti, talán a leghatékonyabb stratégiát, amivel a beszterciek előrukkoltak, a zenei közjátékok képezik. Hiszen, valljuk be, nem könnyű ámulni napi négy órát egy lírai „misén”, főleg, ha a külföldi meghívottak esetében, az elhangzó szövegek feliratozott fordítását is követni kell.

Ami már az elején, pontosabban 2009-ben ambiciózus projektnek számított, már csak úgy gyarapodhatott, hogy rangos meghívottjai véleményét kikérve még változatosabbá teszi a meghívottak listáját. Így, ha az első alkalommal megrendezett fesztiválon a tizenkilenc vendégből mind határon innen érkezett, később a külföldi meghívottak száma jelentősen gyarapodott. 2010, 2011 és 2012-ben, bár a meghívott költők száma meghaladta a húszat, köztük alig akadt egy-egy határon túli. Azonban a 2013-as évad véglegesen megtörte a jeget, hiszen hat országból is képviselték a költészetet. Mindez egyértelműen azt jelzi, hogy a szervezőcsapat rendkívül *open-minded* tagokból áll, olyanokból, akik számára a multikulturalizmus

és az ezzel összefüggésben lévő eszmecsere elsőbbséget élvez. A magyar írókkal sem voltak szűkmarkúak Ţärmuréeék, eddigi meghívottjaik közé sorolható Bartis Attila, Tóth Krisztina, Vörös István, Kemény István és Krusovszky Dénes.

A társaság tehát vegyes, az érdeklődők hallgathattak svéd, spanyol, német, belga, lengyel, bosnyák, macedón és amerikai költészetet. De nemcsak hovatarozási szempontból nőtte ki magát a beszteceri fesztivál, hanem műfajilag is. Bartis Attila és Vörös István mellett olyan neves prózaírók kaptak meghívást a „poetii invită un prozator” (költők meghívják egy prózaíró) programba, mint Radu Paraschivescu, Mircea Cărtărescu vagy Ioan Groşan.

Természetesen az esemény turisztikai jellege sem maradt el sosem, Dan Coman és Marin Mălaicu-Hondrari az idegenvezető szerepét öltve magukra (és itt többnyelvűségüket is meg kell említenünk), elkísérték vendégeiket több nevezetességhez. A környező falvakban, hegyi vidékeken mindenki felfrissülhetett, így friss erővel futhatott neki a következő programoknak. De persze csak miután „megállta a helyét” az ugyancsak a szervezők által biztosított „királyi lakomán”.

A kilencedik évad meghívottjaként számtalan élményben volt részem. Többek közt azt találtam bámulatosnak, hogy egy zsinagóga színpada teljesen eklektikus és eszmeileg szabad verseket fogadhatott, bármilyen szervezői vagy közönség felől érkező kifogás nélkül. Egyesek érzelmi (de nem érzélgős!) versekkel álltak elő, mások zsigeri, olykor vulgáris töltetű szövegekkel, és ezek úgy visszhangzottak a barokk akusztikájú épületben, mint ha az isten(ek) akarata bontakozna ki. Egy-egy szemérmertlenebb szó ugyanolyan epifánikusan szólt, mint egy „szeretlek”. A jelenlevők minden egyes reprezentációt nyitottan fogadtak, és ennek a nyíltságnak tapsukkal hangot is adtak.

A másik dolog, ami felettébb meglepett, az volt, hogy az érdeklődők nem húzták el a csíkot mindjárt a program után, hanem, épp ellenkezőleg, igyekeztek párbeszédbe elegyedni a kedvenceikkel, akiknek a neveit egyesek fel is írták cetlire, nehogy elfelejtsék. A hab a tortán a dedikálás volt, ami nem egy szesszió formájában történt, hanem teljesen kötetlenül, akár a vadonban: az olvasó alkalomadtával „levadászta” a kiszemelt szerzőt, és nyomban lecsapott rá. Később, ha a kémia is kedvezett, a beszélgetés folytatódott egy „kinti cigi” mellett.

Nem utolsósorban, olyan barátságokat sikerült kialakítani Besztecerén, melyeket részben mai napig is ápolok, ha másképp talán nem is, úgy min-

denképpen, hogy elolvasom az illető új szövegeit a Facebook-on. A török Gökçenur Ç., az albán Arian Leka, a spanyon Pablo García Casado, a moldovai Alex Cosmescu, illetve Cristina Alexandrescu csupán néhányan azok közül, akiknek költészetét 2017 óta figyelemmel követem. Remélem, hamarosan összeszedem magam, és fordítok belőlük egy kis ízelítőt. Addig is marad a beszercei jókedv és minőségi költészet utóhatása. Ha júliusban arra jártok, ne szalasszátok el az alkalmat!

Sebestyén Mihály

ESSZÉ ARRÓL, HOGY
MIT KÖSZÖNHETEK
NEKIK

A tegnapelőtt a postaládámban egy kérdőívet találtam. Valószínűleg nem voltunk itthon, vagy a levélkihordó utált felbicegni a másodikra. Különben sem tartozik hivatali kötelességei közé. Inkább csak kedvesség, kedvezés. Szóval kérdőívet kaptam. Rendszerint messze elkerülnek a kérdőívek és tekintetek, a fizetett kíváncsiak, ügynökök, hittérítők, reklámpáriák. Színes lapjaikat a lépcsőház elé kitett ládában hagyják. Áruházak, cégek, szolgáltatások. A szokásos olvasatlan papírszemét.

Nem vagyok számukra érdekes. Valószínűleg ismerik ezt az okvetetlenkedő, krakéler, tudálékos, dafke-fajta,ilyentől az ember nem kap értékelhető, az átlagok közé begyömészölhető-seperhető válaszokat. Folyton ki akarja dugni a fejét a levesből, mint a kannibálok kezébe került, főni rendeltetett oxfordi egyetemi tanár, akit főzőkanállal kell leütni időről időre. (Ez még abból az időből származik, amikor a kannibáliccek voltak divatban. Azóta mindent elöntött a szex és a házastársi bakalódások vidám ballasztja. Az utóbbiakat csak az általános műveltség tanúságtételeként említem föl.)

Nem is volt igazi kérdőív, afféle sokkérdéses, alpontokkal és mellékfirtatmányokkal teletűzdelt, amely ravasz keresztkérdésekkel kívánja alanyai igazmondását ellenőrizni, rajtakapni az adatszolgáltatót állításai hamisságán. Tulajdonképpen egyetlen kérdést vetett fel minden különösebb köntörfal és szárnycsapkodás nélkül. Egyenesen, római férfiassággal (avagy barbár nőiességgel?! – hogy politikailag – akár visszamenőleg is – az emancipáció és egyenjogúság dzsungelharcosának láttassam-fényezzem magamat) szögezte mellemmek a kérdést. Egyáltalán nem abból a fajta érdeklődésből származott, amelyet a szociológia vagy a politikum kedvel, amihez hozzászoktatta az állam alattvalóját, a magának gyűjtögetőt, a sikeres és bukott vállalkozót

és a nyugpénzes-táppénzes társadalomszéli egyént. Már csak azért sem volt igazi, mert nem a szokványos Times New Roman betűtípussal volt nyomtatva, hanem Baskerville Old Face-ben, amiről az embernek ha nem a baskerville-i kutya és Sherlock Holmes jut eszébe, akkor az olcsó karácsonyi üdvözlőlap, holott ez alkalommal valami érzelmes-komolyat kérdeztek, eltértek a szabványtól, a bevett gyakorlattól.

A választott berűtípus, azt gondoltam, ízlésük szerint megfelel a kérdés komolyságának, magánjellegének. Ugyanis elfelejtettem mondani, hogy a kérdés tényleg élesen a magánéletbe vágott, és már-már kíméletlen volt. Csupán nagyon áttételesen kapcsolódott a matematikailag és statisztikailag értékelhető kérdőívi válaszokhoz. Mindegyik válaszoló csupán személyes emlékeire, egyedi tapasztalataira támaszkodhatott, amennyiben nem árva-ként, esetleg Maugli-módra nőtt fel.

A levélfomában terjesztett lapon az első sorokban köszöntöttek – át-ugorható, felejtős –, viszont azonnal megakadt szemem a második mondaton, amely arra figyelmeztetett, hogy szigorúan önkéntes alapon töltsse ki az a személy, aki már elmúlt hatvanöt éves. Rendszerint az aktív népesség vélekedéseire és téveszméire kíváncsiak a szociológiai intézet (a politikum- és közvéleményalakítók meghosszabbításai, fedőszervei) munkatársai, esetleg az ifjúság friss félretájékozottságát kívánják megismerni, dokumentálni, hogy alapot teremtsenek a szörnyülködéshez, fejcsóváláshoz, ily módon hívják fel az iskolák, a nevelő- és okta(lani)tóintézetek figyelmét, mennyire fontos az etikai, érzelmi és szentimentális nevelés, hogy különórákat és edzőtáborokat javasoljanak annak érdekében, hogy a jövő nemzedéke, a mindenség záloga el ne tuskósodjon az információözön alatt, dacára és által.

Végezetül tehát azt kérdezték, hangsúlyozva, sajtósan fogalmazva, holott egyetlen kérdőmondat állott a papíron: *Mit köszönhet ön a szüleinek?*

Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú életű légy ezen a földön, szólt isten parancsolón. És megtévesztően. Holott az én tiszteletem, emlékezésem – erre már régen rájöttem – az Ő létüket hosszabbítja meg. Amíg emlékezni tudunk és akarunk. Ameddig átadható lesz az ő nevük, orcájuk és néhány cselekedetük...

Nem azt kutatják, hogy mit köszönhetek (-hetünk) a hazának, istennek és királynak (tetszőleges sorrendben), nem is azt, hogy mit a természeti jelenségeknek, a fizikának, űrkutatásnak vagy a történelmi múltnak, az ortopédiának, a vegetatív idegrendszernek vagy a homeopátiás orvostudománynak, hálás vagyok, hálásak vagyunk-é az iskolának, óvodának, a Jótékonyági Nőszervezeteknek, Poldi bácsinak Balászfalváról és Rózsika

néninek Tunyogmatolcsról. Fenéket! Kinek mi köze hozzá? Hogy jönnek ehhez? – kérdezné az, akinek a vérnyomása általában 160/120 Hgmm felett lebeg. A szüleinkre kíváncsiak, akik, egy hatvanöt évét meghaladott ember esetében, már nem élnek, jobb esetben otthon ágyban fekvő betegek, öregek otthonában élvezik a társaságot, a rendszeres ebédidőt, a parkban sakkozást, a csendet és a török–portugál koprodukcióba csavarított tévésorozatokot.

Tessék mondani, mit lehet erre válaszolni? Szabad, érdemes, kell-e? Jó, jó, önkéntes alapon, saját bevallás alapján, nem kölcsönzött elemekből összelopkodva és irodalmi példákat messze elkerülve. Mire emlékszel? Mit érdemes, kell, illő leírni? Azoknak a tudomására hozni, akik azon a reggelen bedobták a postaládámba az összehajtott ívet? Mekkora lehet a terjedelme? Ilyet az ember utoljára az iskolában kapott feladatként. Akkor aztán írtál valami gyerekeset, vagy az olvasókönyv példamondatai jutottak az eszedbe. Most ezeket felejtsd el, azt tanácsolta a szöveg sorai közül kiintó tanító néni.

Persze hogy hálás vagyok nekik, ámbár életükben sajnos soha nem tudtam ezt maradéktalanul kimutatni. Valószínűleg nem is igényelték. (Ők igazán el sem búcsúzhattak saját szüleiktől. Még egyikük sem volt hatvanéves, amikor eltávoztak.) Övék volt az első házasságkötés a mi városunkban a Soah után. Vártak egymásra a munkaszolgálaton és a szögesdrót mögött, barakkban, a kényszermunkán, a szökésben és a Prágába tartó amerikai teherautón. Vártak egymásra a felszabadulás pillanatában, melyet ők ketten máskor, másutt éltek meg, egymástól távol. Nekik tényleg felszabadulás volt. Ne húzd az orrod! Baloldaliak voltak. Nem is tehettek másként. A kor és származás – nem az otthoni polgári, családi nevelés – tolta át őket baloldalra. Ott még/már befogadták őket. Másutt – amikor a „tolófájdalmak” egyre erősebbé váltak: apránkénti jogfosztás, kizáró törvény, eltávolítás, kisebbségi kényszerpálya, veszteségek, olykor a megvetés, barátságtalan gesztusok – esélyük sem volt. Az irodalom, a versek – ugyanis fiatalok voltak –, azonos adys-József Attilá-s körökben fedezték fel magukban a vélt és való igazságot, keresték az azonosulási pontokat a másféle magyarság eszményével, ezek vitték át őket a létezés és eszmélés baloldali járdaszívetére. Köröttük zajlott a forgalom, nem volt más hely, ahová átkelhetek volna. Hacsak a kivándorlás nem. Apa és Anya a gyorsan csalódó, lemorzsolódó kisebbséghez tartozott. Nem, soha nem beszéltek az osztály nélküli társadalomról, mert nagyon is egy réteggé szorította össze őket a kategorizáló diktatúra. Kispolgári értelmiségiek, baloldali szimpátiákkal. Volt a falon –

istenem, tényleg volt – a kisszobában Lenin-kép, és voltak összes művek barna félbőrben, amelyeket Apa halála után egy szeptemberi éjszakán kihordtam a háztól legmesszebb álló szemétládába. (Úgyis tudták, hogy a miénk volt.) Megsíratták Sztálint, de az elsők között olvasták a kopasz, pocakos, bő nadrágos, nagy leleplező pártfő titkos beszédét a huszadik kongresszuson. Apa senkit sem tanácsolt el, anya senkit nem különböztetett meg osztályzármasági alapon. Nem fért volna bele az egyéni ízlésbe, a kisemberi humanizmusba. Az ön- és magánbecsülésbe. Azt hiszem, hittek a jövőben, az itt megélhetőben, ami jobb lesz, simább és befogadható. Más, mint az általuk ismert minták, mintázatok, elővélekedések.

Csalódásuk nem volt látványos, legalábbis az utódok, leszármazottak, a bizalmas közvetlen környezet szemében. És végeredményben helyben maradtak. Talán mert... itt most csak közhelyekre kényszerülnék, márpedig nem a közhelyek miatt maradtak. Pedig tudtak nyelveket, voltak kapcsolataik, kitelepült rokonság, talán hívták is őket. Apa fiatalkorában hitt Max Nordau és Herzl Tivadar eszméiben, de néhány év alatt elégtelennek érezte azokat. Aztán néhány egyetemi évvel a háta megett bízott az újra és újra meghirdetett egyenlőség ígéretében, ígézetében. Szemkápráztató volt.

Egyszer azt kérdezte tőlem a szekus, midőn útlevelet kértem Nyugatra, hogy visszajövök-e. Mit lehetett erre felelni, ami nem hangozik röhejesen? Azt mondtam M. elvtársnak. „Nézze, uram” – bár tisztában voltam vele, hogy az urak az akkori szóhasználat szerint a börtönben vannak, de a közbeszéd nem tudta, nem is akarta ezt a megszólítást használaton kívül rekeszteni – „persze hogy hazajövök, mert sehol másutt a világon nem kapni olyan cigit, mint a Kárpátok füstszűrő nélküli, szentgyörgyi fehér rudacskaí”, és azt tényleg így is gondoltam, mert akkoriban még megveszekedett dohányos voltam, és mert egy előző utam alkalmával az aacheni nagynéném román bejárónője két csomag Kentet adott két csomag száraz, finánclobaktól mentes, füstszűrőt nem ismerő Kárpátokért, ami akkortájt fölöttébb előnyös cserének számított. Hazahoztam apának, aki még nálam is többet szívott mindhalálig. Tanúsíthatják párnáink, a bútoraink mélyére beivódott dohányfüstök, a délutáni kávézások, az egyetemről kibúcsúztatott harminc-harmincöt évjártat orvosai és gyógyszerészei szerteszóródva a világban és a hazában. Tehát neki köszönhetem, hogy első éven a TGM-től és HV-től kapott első cigarettáimra rágyújtottam az egyetem Farkas utcai főépületében, az első emeleti folyosón ötvennégy évvel ezelőtt. És azt is, hogy abbahagytam huszonévvvel ezelőtt – de ez már egy másik történet, ahogy Seherezádé mondaná a mesefüggő felajzott sahnak.

A tavaly került elő az a kimutatás, amely az 1945 és 1949 között a háború és a Soah után született gyerekekről készült, s amelyet a hitközség és a JDC (az amerikai zsidó segélyszervezet) állított össze a segélyre szoruló családokról. Ebből derül ki, hogy a koncentrációs táborokból hazatért asszonyok 90 százaléka még sehol sem dolgozott, de anyám azon kevesek közé tartozott, aki tanítóképzőt végzett, és tanított a helyi Baross Gábor utcai izraelita elemiben. Sőt, még azt is megtudtam ugyanazokból a hitközségi forrásokból, hogy 1947 áprilisában szülési szabadságért folyamodott, mert velem a kilencedik hónap vége felé járt. Köszönhetem neki – hogy megszülettem, hogy saját tejével táplált, hogy szigorúan és szeretettel nevelt. Kérem, én hálás vagyok nekik, mert humorra neveltek, megtanítottak a nevetés gyönyörűségére, a viccre, tréfára, a derűre. Ámbár szorongók voltunk mindannyian, ugyanis a történelem, etnikai gyökereink, vándorőseink megbélyegzettsége, alig nyolcvanéves emancipációnk (Kossuth – Ferenc Jóska – Deák Ferenc) és a minapi (1938–1945) teljes jogfosztottságunk erre képesített, képzett, ítél. (Lehet válogatni.) Hálás vagyok a szorongásért, tehát azért az érzésért, amely mindig munkára serkentett, amely miatt az iskola nem ízlett, és elővigyázatra utasított. Tudtam, tudom, hol a helyem. Ámbár mindig tartozni akartam volna egy nagyobb közösséghez. Miként ők is. Ez olykor, legtöbbször sikerült, holott tudatában voltunk, voltak, soha nem lehet felhőtlen, gáncs nélküli, óvatlan az odatartozás, a többségbe olvadás bizonyítható hitelessége a mások/magunk szemében. Fejed felett – miként nekik korábban még születésem előtt, kabátjukon – ott a kis sárga csillag. Nevezheted szerencsecsillagnak is, ha azzá tudod változtatni. Nekem, nekik olykor sikerült.

Tisztelt ismeretlen kérdezők, hálával tartozom az anyanyelvért, amelyen ki tudom magamat fejezni. Amely kenyeret adott a kezembe, és önbizalmat, mikor egyedül vagyok a fehér papírral, képernyővel, billentyűzettel. Az első és vélhetően az utolsó szavakért egyaránt.

Nyolcadik után szüleim tanácsára, kérésére, hosszas rábeszélésre átmentem a városunk rossz hírű, magyarral–zsidóval szemben változó intenzitással, de mindig elfogult – apám és öcsém is odajárt történelmi kényszerből, opportunizmusból, jól felfogott önérdékből; tessék választani a módosítottak közül – középiskolájába, amely a Királyi Tábla Papp Sándor nevű mezei kancellistájából negyvennyolcas vezérré, majd Havaselvére emigrálva, végzetesen gyűlölködő külügyérré és a román–magyar együttélés lehetetlenségének elméleti tudósává vedlett történészről nyerte a nevét (Alexandru Papiu Ilarian), és ott is érettségiztem. Az egyetemen mégis a magyar pro-

fesszoraimat hallgattam szívesen, mert nem kellett tartanom az antiszemita felhangoktól, melyek a kolozsvári (román) egyetemen mindig is fertőzők voltak, a különben egészségesen és közömbösen bekerülők noszokomiális virózist kaptak kisebbségutálatból – tisztelet és rendszerint elmaradó névsorolvasás a kivételeknek. Köszönöm apámnak–anyámnak, hogy engedtek történésszé lennem idehaza, nem érvényesítették akaratukat, hogy magam is orvos legyek, mint öcsém vagy apám.

Továbbá, tessék elképzelni, hogy – írtam volna a kérdőív üresen hagyott négyzetébe, ha kitöltöttem volna szabályos formában – hálás vagyok azért a nyugtalanságért, amely nem hagy délig heverni hatvanöt év feletti ágyamban, hanem az íróasztal mellé ültet. Imádok dolgozni. (Ja, ez ki fogja verni a biztosítékot, ha majd mások elé példaként fogják vetni, mint állatkerti főkának a tőkehalat.) Nagyszerű érzés a kutatásba nyakig elmerülni, amikor a meglepetések, felismerések, az addig nem ismert, elfelejtett, rosszul tudott ügyek felett kiderül az ég, felderengenek az összefüggések (összeesküvés-elméletek nem érdekelnek), új adatok bukkannak fel a szövegből, kifényképezett újságdalokról, az egykori kusza kézírásokról. Amiről csak én tudok, amit én mondhatok el neked, csakis neked, akkor is, ha azt hiszed, hogy ezek a dolgok ma, a XXI. században fabatkát sem érnek, mit kezdjél, mondjuk, azzal az információval, hogy a Szentgyörgy utcában valaha szökőkút állott, vagy az Áron püspökről elkeresztelt utcát Régi baromvásár utca néven emlegette apám, anyám, nagyanyám, holott azt hívták közben General Praporgescunak és Lupény utcának is. Pedig ezeknek van némi jelentőségük, érzelmi töltetük, akkor vagy igazán otthon a szülővárosodban, ha nem jársz a telefon kijelzőjére szegezett üveges tekintettel, ha tudod, kik jártak a Tornakertbe, hol kocsmáztak apáid, miket láttak egykor a Székely Színházban, kik jártak előtted, kik voltak, akik ilyenné – unottá/széppé/egyedivé valamikor, még a tegnap is magyarrá – tették ezt a várost.

Mit köszönhetek a szüleimnek? Még kérde? Életemet és halálomat, mert majd bizonyára ugyanaz a betegség visz el, ami őket, akik megérték a felnőttkort, és nem ölték meg őket Pecséteszegen, Pakson, a déda-szeretfalvi vasútvonal építésénél, a Kárpátokban, a Gyimesekben, Munkácson, Balassagyarmaton – ahol apám háborúzott, vagy Auschwitzban, nem halt éhen Marktlebergben, Lipcse elővárosában, a lágerből való kivonuláskor – ahol anyám szenvedte meg a törvényenkívüliséget. Azokban a betegségekben, amelyet ők szereztek a „szocializmus építése” közben az iskolai és egyetemi katedrán állva, a végtelen gyűléseken, tantestületi konferenciákon, a pártgyűlések fenyegetésében, a kivonulások ostoba menetében, az öcsém

kivándorlását követő mellőzéstetésben, a házkutatások alkalmával, az én itthonmaradásom bosszúságaiban, aggodalmaiban, amikor háládatlanságom fájdalmat okozott. „Nem nyafognék, de most már késő.”

Semmit nem lehet jóvátenni, sem az öröklött vérnyomást és szívpanaszokat, sem a gyomorháborgást, álmatlanságot, sem az átadott baloldalságot, balkezességet, bokasüllyedést. A temetőlátogatások, az elmondott kaddis, a faragott síremlék a diófák között fenn a széljárta Ilionban nem enyhíti a szorongást. Vajon mit mondanának? Az ősök felkutatása mellékvágány, a testvéremmel folytatott viber-beszélgetések, találkozások meghosszabbítják az összetartozást. A fényképek, tárgyak, feljegyzések, levelek a múlt illúzióját, birtoklását teremtik meg újra és újra, melyeken még rajta dereng a DNS-ük. Bennünk ismétlődnek Ők szüntelenül az idők végétéig. A világutazások, otthonteremtések, reggeli emlékeztetők sem enyhítenek semmit a büntudaton, a fájdalomon. Talán egyedül az emlékezés tréfái, a történetek, amelyeket reánk hagytak. Az elcsukló hang, miközben róluk beszélsz. De azok is már erősen kopnak. Forgácsolódnak. Beléjük kapott az ősz.

Egyedül a továbbélésben bízhatunk. Amit díjmentesen átadtak nekünk s utódaiknak.

Kész Orsolya

VISZLÁT, KAMASZKOR!

MÉCS ANNA: *GYEREKZÁR*. SCOLAR LIVE SOROZAT,
SCOLAR KIADÓ, 2018.

GRECSÓ KRISZTIÁN: *VERA*. MAGVETŐ KIADÓ,
BUDAPEST, 2019.

2018-ban a Margó Irodalmi Fesztiválon negyedik alkalommal adták át a legjobb első prózakötetnek járó Margó-díjat, amit ezúttal Mécs Anna *Gyerekzár* című kötete kapott. A novelláskötet huszonnégy, egyes szám első személyű rövid történetének mindegyik megszólalója kamasz lány vagy fiatal nő. A szervezők közleménye szerint: „Mécs Anna novelláiban korosztálya egzisztenciális kérdéseit teszi fel családról, párkapcsolatról, nőiségről, munkáról és önmegvalósításról. A *Gyerekzár* lendületesen és izgalmasan beszél nagyapáról, Tinder-kapcsolatról, rákról, szexről vagy autóvezetésről. (...) elbeszélői apákkal, anyákkal küzdenek, történelmi sérelmek, természettudományos elméletek és vallásos dogmák között próbálnak utat törni maguknak. A gyerekzár véd, de egyben gyerek szerepben is tart, így nem érezhetik meg tetteik súlyát, babásítva maradnak hosszú éveken át.”

A novelláskötet valóban a társadalmi elvárások és normák súlya alatt roskadozó szereplőket, családi és párkapcsolati traumákat vagy konfliktusokat, a nemi identitással, a testképekkel kapcsolatos zavarokat tematizálja, amelyek valamilyen módon mind az önazonosság problémájával kapcsolódnak össze. A történetek fő kérdése tehát, hogy miként járul hozzá a saját testképe, környezete, viszonyai, (családi) története az ember személyes identitásához; a novellák megírásának szintjén pedig, hogy milyen nyelvi realizációs lehetőségei vannak, milyen narratív közvetítéssel érdemes mind ezekről beszélnünk?

A történetek azonban éppen a krízisek közleményben kiemelt egzisztenciális jellegét veszik el, sőt a kötet végére az olvasónak az az érzése, hogy egy traumatát tart a kezében, ami felsorakoztat minden kötelező elemet, ráadásul az indoklásban is felbukkanó generációs címke azt sugallja, hogy

egy jól körülhatárolt korosztály problémáit szemlézi a könyv, ezzel már eleve lemondva azokról az olvasókról, akik nem a kijelölt generáció tagjai. Ennél viszont lényegesen nagyobb gond, hogy Mécs végig olyan oppozicionális sémákat működtet, amelyeket a novellák épp feloldani vagy legalábbis megmutatni hivatottak, és amelyek amúgy is a világ felosztására és szimplifikálására szolgálnak, illetve amelyektől a szereplők egyébként maguk is szenvednek. Mindezt úgy, hogy hol ráerősít ezekre, hol a jól bevettek helyett újabbakat generál, például a szereplők folyamatosan „felosztják a világot jogsíval rendelkezőkre és nem rendelkezőkre, szexelőkre és nem szexelőkre, menő zsidókra és kis katolikuskákra”,¹ jó csajokra és ducikra, mély és sötét költőkre és felszínes fitnessfiúkra. Ebben a zárt világban aztán nem mozdul ki semmi, a szereplők javarészt passzívak, jobb esetben valamilyen módon legalább reflektálnak saját helyzetükre, rosszabb esetben csak alávetik magukat, egész ritkán cselekednek (például az *Évforduló*ban a magából mindent kiöklendező szereplő), s az is sokszor esetleges (a gyerekzár felnyitása). A novellák többsége (jól-rosszul) leírja ezeket a függő/alárendelő viszonyokat, de arra már nem képes, hogy a szereplőket vagy az olvasót aktivizálja, például, hogy elképzelhessünk mást is, mint alávetett női szubjektum-konstrukciókat.

Az egyes novellák mozgatórugója sokszor valamilyen rejtély vagy az információk hiánya, valaminek az elhallgatása, azonban a rejtély inkább rejtélyeskedés, és a sűrítés, tömörítés és elliptikus narrációs technikák mögött, amellyel a kötet novelláit leírhatnánk, sokszor a kidolgozottság hiánya mutatkozik meg. Ilyen a matematikai példák használata, amelyek több esetben inkább erőltetett párhuzamok, a szereplők világértéséhez vagy a novella értelmezéséhez csak ritkán járulnak hozzá, oly módon, mint például a *Nincstelenek* prímszámai. Nem véletlenül a Borbély-kötetet említem példaként, ugyanis az *Évforduló* című novellában fel is bukkan, elég szerencsétlen módon. Maga a szöveg azonban összességében jó példa arra, hogy hogyan működhetnének ezek a rövid történetek akkor, ha igényesebben lennének kidolgozva. Ott ugyanis az evésnek, a szóhoz jutásnak, a hányásnak, a szájbetömésének motívumai szépen és fegyelmezetten végig vannak írva és összekapcsolva a nyelvi deterritorializáció, a megszólalás feltételeinek kérdésével.

Mécs könyvét Szvoren Edina *Verseim* című novelláskötetével is együtt olvashatjuk. Már csak az alapszituációk és narratív technikák hasonlósága

¹ Codău Annamária: *Mértékegységeink*, aszem.info, 2019. március, online: <https://aszem.info/2019/03/mertekegységeink/> (utolsó megtekintés: 2019.04.01.)

okán is adja magát az összehasonlítás: a fojtogató családi és párkapcsolati viszonyok, diszfunkcionális kapcsolatok, a szereplők iránt tanúsított részvétlenség, egyes szám első személyű elbeszélés stb. – azonban Mécs szövegeiből épp az a részletek iránt tanúsított figyelem és fegyelmezetttség hiányzik, ami Szvorenénél megvan.

A kötetből mégis mintha leginkább az a reflexiós igény hiányozna, amelynek elmaradása egy idő után mechanikus, kiszámítható, receptre megírt történeteket produkál, amelyek nem kattintják ki azt a bizonyos gyerekszárat, amelyet a cím ígér.

Én vagyok az, én vagyok – Vera, Vera, Vera. – olvashatjuk a *Jelmezből Abol a lélek* című fejezetének kezdőmondatát. Az *Egy családregény mozaikjai* alcímet viselő kötet Verájából válik Grecsó Krisztián friss regényének címszereplője, csak épp ezúttal visszamegyünk a fiatal nő gyerekkorába. A kötet megjelenését megelőzte egy célzott reklámkampány, képeslapoktól, plakátoktól, interjúkon át könyvtrailerrekig, így már a debüt előtt biztosak lehettünk abban, hogy a Grecsó-regények bizonyos jellegzetességei garantáltan nem köszönnek majd vissza a *Verában* (például az önéletrajziság). A kötet sok tekintetben mégis az előző regények szerves folytatása: cselekményének katalizátorai még mindig az elhallgatások, a visszatérő feszültség- és konfliktushelyzetek forrásai a családi titkok és traumák vagy olyan nagy történelmi események, amelyek valamilyen módon beszüremkednek ezekbe a személyes életekbe.

Másrészről az előzetesek nagyon erősen azt sugalmazták, hogy a megjelenés előtt álló regény egyrészt egy kiskamasz szerelmi története, másrészt Szeged-regény, a *Vera* azonban ennél jóval több: a kötet végére itt is egy családregény és egy korszak mozaikjai állnak össze. A cím- és főszereplő Vera egy tizenegy éves kamaszodó lány, de a regény elbeszélői hangja ennél bonyolultabb. Szilágyi Ákos ír le a *Nincstelének* kapcsán egyfajta skizoid hangot, amelynél a szerző és hőse közötti közelség olyan fokú, amelyben a gyermekelbeszélői hangba, nézőpontba, intonációba mintegy beköltözik, bebújik szerzőjének hangja, nézőpontja, intonációja. Ahogy Borbély Szilárdot, úgy Grecsót is „annak elképzelése izgatja, hogy az ő szerzői (felnőtt, érett, reflektált) horizontjáról milyen volt ez a világ a gyermekben”.² Még akkor is, ha a *Verában* az önéletrajzi szerző és a gyermekhős jobban

² L. Szilágyi Ákosnak a Margócsy István tanulmányához fűzött 16-os hozzászólását a 2000 2013/10-es számában. Margócsy István: *Borbély Szilárd: Nincstelének – Elment már a Mesijás?*

elválik egymástól, Grecsó belehelyezkedve ebbe a gyermeki nézőpontba, „egy nem-gyermeki perspektívából építi fel művészileg a gyermeki énbem megképződő világot”.

Például azt biztosan nem mondhatja Vera, hogy: „de az élet néha bonyolultabb, mint ahogy egy gyerek látja” (101.). Ráadásul a Vera karaktere épp annak a tanúbizonyossága, hogy egy gyerek nagyon is látja, hogy mennyire bonyolult az élet, sőt az ő tekintetén keresztül néha még élesebben világlik ki bizonyos életesemények komplexitása.

A határhelyezetek gyermekperspektívából való prezentálása nem újdonság a kortárs magyar irodalomban, erre legszembeötlőbb példánk a diktatúra vagy rendszerváltás történeteinek gyermeknézőpontú elbeszélői, hiszen a gyermeki/kiskamasz gondolkodás eredendően egyfajta szubverzivitást hordoz, a világot felfedező, annak normáit elsajátítani igyekvő gyerek számára az adott világ elemei, szabályai, viszonyai megkérdőjelezhetők, sőt folyamatosan meg is kérdőjeleződnek. A világgal való ismerkedésük közben ezek az elbeszélők így olyan megállapításokat tesznek, amelyek például kétségbe vonják a kötetben körvonalazódó felnőtt-társadalom működését, viselkedésmoделleik érvényességét és egyszersmind az (felnőtt) olvasó prekonceptióit is. A feltételezett gyermeki naivitás, a keretek fluiditása teremt lehetőséget például arra, hogy ezek a látszólag mindennapos események ne normalitásként, hanem a maguk brutalitásában mutatkozzanak meg (például a lovasversenyt követő „intézkedés” vagy az edző és Vera papája közötti szóváltás), de egyfajta érzéki, testi világtapasztalásra is. Grecsó regényének fontos vonása, hogy bár nem ifjúsági regényt ír, mégis annyira rétegzett a kötet, hogy akként is tud(hat) működni.

A regényben kibontakozó gyermekszerelem, vagyis az alaptörténet már-már klisészerű, rengeteg sztereotip viszonyt és jelenetet vonultat fel (például Sári alakjában a gazdag és elkényeztetett kislányt vagy a Jozefében a sérült, félárva, idegen, ezért problémás, konfliktuskereső, agresszív gyereket – tegyük hozzá: a gyermek mellékszereplők kidolgozottsága messze elmarad a Veráé mellett), de ezt a perspektívát legtöbbször sikerül úgy eltérítenie Grecsónak (akad példa ennek az ellenkezőjére is, ilyenkor az elbeszélés nyelve is modorossá válik), hogy elkerüli azokat a csapdákat, amelyek közhelyessé vagy giccsé tennék, ez pedig javarészt szintén az elbeszélői perspektívából fakad. A *Vera* elbeszélője „valahol félúton van kettőnk között” – hangzik el egy interjúban.

Grecsó regénye még úgy is szerethető, hogy van benne jó pár következtelenség. Előfordul, hogy nem elég motiváltak bizonyos történetiszálak,

mondjuk Sári és Vera kibékülése, vagy az, hogy minek a hatására kezdi felismerni Vera Sáriban a számára visszatetsző vonásokat (ez még Jozef feltűnése előtt történik, a mindent felforgató szerelem csak hab a tortán), honnan tud Jozef magyarul stb. Máskor meg túlmotivált vagy terhelt a cselekményszál, ilyenek például a vézskorszakra tett utalások, az apa saját identitása és a szülői viselkedése közötti kapcsolat önmagában is elég megközelíthető, nincs szükség még az e mögött meghúzódó nagy családi titokra. De a regények közötti átjárás sincs elég jól kidolgozva: az új kötetbe a *Jelmezbál*-ból ismert felnőtt-Vera itt gyermek-Veraként kerül a középpontba, de van egy kisebb bökkenő a folytonossággal, mégpedig, hogy Vera itt gyermekként tudja meg örökbefogadásának történetét, a *Jelmezbál* Verája viszont minden bizonnyal felnőttként: „Amikor megtudta, hogy örökre fogadták, és elköltözött falura, mert azt remélte, hogy megtalálja a vér szerinti anyját, az első este, egy ismeretlen falu ismeretlen utcájában, az őszi veranda csöndjében érzett ilyen súlytalanságot.” Stb.

A Vera nemcsak az első szerelem története, de örökbefogadás- (amennyiben ez két generációnak is meghatározó élménye) és családtörténet is, amelybe ugyanakkor beszüremkednek a '80-as évek viszonyai, de nagyon jó érzékkel, épp amennyire kell, amennyit Vera beláthat belőle.

Ami pedig a leginkább üdvözlendő benne, hogy végre egy regény, ahol bár vannak elhallgatások, a családi kapcsolatok összességében nem fojtogatók. A család nem a szeretetlenség, a meg nem értés vagy az erőszak helye (legalábbis Tátraiéknál), amitől pedig a leginkább ezt érezzük, az a regénybeli anya szerepe. Ottlik Géza *Iskola a határonjának* központi problémái jórészt „kommunikációs problémák”, amelyeknek egyik emblemikus alakja a „néma gyerek”. A „néma gyereknek az anyja sem érti szavát” közhelye pedig a regényben központi képpé nővi ki magát, miután a *Sár és hó* egyik alfejezetében Medve Gábor édesanyja nem akarja meghallani a fia többször elismételt „vigyél haza” felszólítását: „Néma gyereknek az anyja sem érti szavát. Ez volt a baja. Ebben a buta közmondásban benne volt minden baja. Olyan világban szeretett volna élni, ahol mindenki érti még a néma gyereket is. Magyarázkodás nélkül. Mindig bízott is benne anélkül, hogy sokat gondolkozott volna fölötte, hogy valamilyen külön és rejtelmesebb megértés köti össze az egyik embert a másikkal, mint a szavak és a cselekedetek.” A *Verában* viszont végre egy olyan anya-gyermek kapcsolat rajzolódik ki, amelyben a néma gyereknek igenis érti az anyja a szavát magyarázkodás nélkül is.

Szakály Edina

PILLANATNYI
ÖRÖKKÉVALÓSÁGMOLNÁR VILMOS: A LEGFELSŐ STÁCIÓ.
BOOKART KÖNYVKIADÓ, CSÍKSZEREDA, 2017.

Szertelen történetek, rendhagyó mesék, mondja a könyv alcíme, jelezve, nem fogunk csalódní, egy rendes és megbízható Molnár Vilmos-kötetet tartunk a kezünkben. Ő az az író, aki következetesen megy előre a maga kijelölt úton, amelyet nem regények, hosszú elbeszélések, rengeteg szóból összefűzött építmények szegélyeznek, hanem egy szuszra elmesélhető, szóragoztató, és igen gyakran nevetető történetek, a szavak sorjázása helyett inkább a szavak közti szikrákra, villanásokra alapozva.

A kevés szó ellenére pontosak ezek a történetek, olajozottan siklanak előre, humorukat hol a váratlan fordulatok, hol a váratlan helyzetek szülik. Isten különböző ismert erdélyi írók alakját veszi fel a Csicsó felé zötykölődő vonaton, de hasonló áttétellel élnek a további történetek is, a gyerekekkel a szülők úgy bánnak, mint a kaszárnyában az újoncokkal (ezért *Kiskaszárnya* a cím). Máskor a humor forrása a torzítás, a megszokott kibillentése, az ismerős alak karikaturizálása, ahogy a tovább írt történetekben láthatjuk. Ilyen értelemben mindegyik történet továbbír egy korábban meglévőt, hiszen a kifordítás, a groteszk tótágas-hatást, ami annyira jellemző Molnár Vilmosra, így érik el igazán. Csak ha viszonyulnak valami más-hoz, amit megszokottnak tekintünk, akkor beszélhetünk rendhagyóról, szokatlanról.

De vegyük sorra, mennyiben szertelenek és rendhagyók ezek a történetek. Az első akár a rendesek között is elmenne: Áblez Dzsihán dobrudzsai tatár fiú lemezlovas szeretne lenni, folyton a rádiót hallgatja, és mivel az átkos kommunizmus alatt játszódik a történet, csupán nyáron, a tengerparti (külföldi) nyaralók kedvéért működő rádióadót hallgathatja, májustól szeptemberig. Ráadásul hamarosan elviszik katonának, ahol aztán

löttek a zenehallgatásnak. Megpróbál elmenekülni az ő külön szigetére (egy zátonyra futott hajóra), de jön a vihar, és többé nem kerül elő.

A következő elbeszélésben a rendhagyót az szolgáltatja, hogy a vonaton megjelenik Isten Szócs Géza képében, de miután elkedvetlenedik, Bodor Ádám alakját veszi fel. Aztán megjelenik az ördög is mint jegyellenőr. De semmi különös nem történik, megy minden a maga útján, megérkeznek Csíkszentdomokosra, ahol kiderül, az Úristen talán azért jelent meg, hogy eldöntse, hogyan is állnak a domokosiak, akik megöltek ugyan egy bíborost, de adtak egy szentéletű püspököt az egyháznak.

Ennek a fejezetnek a legjobb darabja a címadó novella, *A legfelső stáció*. Itt a szokásos körmenet helyszínén vagyunk, itt jelenik meg a nőkből álló menet, nem állnak meg a legutolsó stációnál, hanem továbbgyekeznek, mert „nekik a legfelsőbb szinten kell számonkérniük valamit”.

Ezután jönnek a további történetek, egy Gárdonyi Géza- és két Bodor Ádám-elbeszélés van továbbgondolva és mesélve, erről már volt szó. Következnek a rendhagyó mesék felnőtteknek, és ahogy az a mesékben lenni szokott, itt is a legkisebb és leggyengébb történetét olvashatjuk, legyen az a legkisebb akár egy nép, egy család, egy fa, vagy valamilyen segítségre szoruló lény, akinek a segítséget és egyben a megmenekülését maga a mese szolgáltatja. A humor is menedék, mentőöv. Humor forrása lehet a név is, valakinek a neve (az indiánoknak vagy a jóistennek) vagy a külalakja, amilyen például a szemöldöke. Hasonlóan humoros darabok találhatóak a *Minimál mesék* fejezetben. Amolyan útközben született észrevételek, bölcseségek, aforizmák, a boldogságtól kezdve a műfogsorokig. Igaz is, miért ne lehetne a műfogsorokról is mesélni, elképzelni, hogy egyszer eltűnnek, majd hirtelen mind előkerül, és az öregotthon lakói örömmel válogatják, melyik kié volt.

Mit lehetne röviden mondani erről a karcsú kis könyvről? Megnyugtató, hogy van valaki, aki rendszeren írja rendhagyó meséit. Egy pillanatnyi örökkévalósággal ajándékozta meg olvasóit. Akik természetesen mindig a legjobbra, a legmegbízhatóbbra vágynak. És mi volna megbízhatóbb dolog az örökkévalóságnál!

Béres Károly

A PISLOGÓ NEON

HORVÁTH BENJI: *A DICSŐSÉGES EURÓPA*.
LIBRI KIADÓ, BUDAPEST, 2018.

Az előző kötetnek már a címében (*Beatcore*) is megvolt az ironikus felütése, és ez hasonlóan működik most is, ráadásul a mottó (illetve a kötet végi záradék) is ráerősít: „today we play / tomorrow we play” (ma játszunk / holnap játszunk). A folytatatósággra utal a *Testamentum beat-mollban* című kezdő vers, de a továbbiak is kötődnek az előző kötet tematikájához, továbbviszik, gombolyítják a tematikai szálát. Valamiféle aranykor-keresés zajlik, ami egyben aranykor-temetés is. Miféle aranykoré? Nem lehet közelebről meghatározni, mert nincs konkrét ideje, nincs egy konkrét ideje, többféle aranykor kerül elő. Lehet akár a beat-korszak a hetvenes évekből, a szabadság lehetőségét magában hordozó lázadó hatvannyolcas idők, lehet korábban, az amerikai álom időszaka a második világháború után, vagy az indiánkori Amerika natúr humanizmusa és szabadsága, vagy a reneszánsz, vagy az ókor bölcsességének és derűjének ideje, a végtelen odüsszeusi utazások és kalandok kora. Ám nem az aranykor van ezekben a versekben felidézve, hanem mindig az aranykor megszűntét tudomásul vevő kiábrándulás, rádöbbenés, eszmélkedés. Az a pillanat, amikor a volt létesül.

Az *MM vers*-ben olvassuk: „akik egyszer velem vannak / mind elhomályosodnak / szeretem a homályukat / és a magam homályát / és azokat akiknek homálya vagyok”. Nem véletlen, hogy az aranykor nem pontosan betájolható, illetve a vágyakozásnak nem lehet konkrét formáját bemutatni. Mindent áthat a homály. Ez magyarázat és egyben következmény is. Ha megpróbáljuk következetesen értelmezni, megfejteni, magyarázni ésszel érteni a sorokat, akkor könnyen zátonyra futunk, mint hajó a ködös tengeren. Vegyük például a *Gyomorból* című vers első szakaszát: „Tudnod kell: az igazság útja / végül meg fog ölni” – ebből ki lehet indulni, várjuk az indoklást, miről is van szó. Jön a folytatás: „És ha megtalál a megváltód, / és megszólít, nem fogsz vágni rá, hogy visszatérj hozzánk.” Ez is érthető, de nem kell összekötnünk az első sorokkal, mert ha összekötjük, akkor már nehezebb az értelmezése. „Az a szó számunkra feltámadást / jelent. De csak a test / fekszik lent, és a holtak / többet tudnak az élőknel. / Számodra vi-

lágos, // hogy alászállásról van szó.” Itt viszont, amennyiben az értelmezésben egy lineáris logikát követünk, elakad, megszűnik a ráció, inherencia, zavar keletkezik. Ráadásul a mondandó második sora átmegy egy új szakasz elejére, amivel a folytatásra ösztönöz a vers tördelése, azt az ígéretet adva, hogy ha továbbmegyünk, megfejtődik az illesztések talánya. De nemigen. Marad a homály és a homályosság. Legalábbis az idiomatikus logika számára.

A homályosság ellene játszik az iróniának, viszont erősíti az indulatosság-érzetet. Indulatos költészet ez a szó alapértelmében, az indulatszavak ebben a hangfekvésben fontosabbak a gondolatoknál, illetve a gondolatok a referencialitásukat feladva, csírájukban léteznek. Néha a címek is indulatszavakra, káromkodásra redukálódnak: lásd a *WTF* vagy a kötet kezdő versét, amely magyarul kábé: mi a f... van? De ez nem egy nyers, durva indulat költészete, annál sokkal szelídebb, cizelláltabb, a rétegeiben gazdagabb, kimódoltabb, sokatmondóbb: mintha szabadulni szeretne a ráakódott rétegektől, de nem tud másba kapaszkodni, mint abba, amitől szabadulni akar: „nemcsak a vér köt, hanem minden.”

Az irónia megmaradt, csak mélyebbre húzódott vissza. Amitől hatása többnyire erőteljesebb lett. A *dicsőséges Európa* című versben egy indián főnök teszi fel a kérdést, miért kellett elpusztulnia a népének. A pusztítás istene felel neki: „én vagyok az út, az igazság, / én az ország, én a hatalom, / én a dicsőség, / és te vagy az áldozatom, / hogy megáldjalak az Új Élettel, / és jobbomon ülhes a Mennyei Európámban, / az örök életben.” Irónia nélkül ez a vers nem is érthető. És mivel az irónia mindig racionális, a rációnak pedig szüksége van a pontos illesztésre, azok a kötetben a legjobb darabok, ahol a lázadás görbülete hibátlanul ábrázolható.

TALÁLT VERSEK

Kosztolányi Dezső

(1885–1936)

ANYA

Megláncoltál megint a karjaiddal,
anyám, anyám.

Reám raktad a gyöngeséged mázsás
bilincseit.

Most hordalak fájó lelkemben téged,
amint te hordtál.

Rád gondolok, kávédra, könnyeidre,
özvegyi fődre.

Veszekszem én veled és gondjaiddal,
foggal-körömmel.

Ha vídáman ballagnék egymagamban,
mellettem lépkedsz.

Első nő rég-elveszett édenemből,
Éva leánya.

Gyötörsz te is, áldott s én mint gavallér,
sírva szeretlek.

1928

SZÍNÉSZNŐ

Kékkel-sárgával burkolja magát,
félarca maszk, a másik meztelen,
valamitől állandóan részeg
s kancsít.

A könnye glicerin,
fiatal mellén hét tördöfés,
méreg az ajkán.
Minden este meghal,
aztán vacsorázik.

Miért sikoltoz?
Miért rántja le a csillagokat?
Miért gyűjtja föl a szobát?
Miért hazudja azt, ami nincsen?

Lángot evett
s ábrándokkal vajúdik.
Tombolva, kacagva
vérben szüli meg a sorsod, a sorsom.
Szent kettősség titkos csodája.
Szeretőnk, anyánk.

1928

NÉVJEGY

Ilyen az ember, feltételeg vagyok
az egész napi munkámra. Mint az a
arbitrárium énram még Helyénben, a
chiffai szorosban, amelyik nem
engedett nőt a Székesébe...

székesé

Lapunk állandó támogatói:

Aranka György Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alap,
Communitas Alapítvány, Bethlen Gábor Alap

A szerkesztőség székhelye: Marosvásárhely, Tusnád u. 5. sz.; Postacím: 540027 Târgu Mureș, str. Tușnad 5, vagy Of. P. 1. C. P. 89; Telefon: 0040-(0)265-267091; 0040-(0)365-801946; Telefax és üzenetrögzítő: 0040-(0)265-267091; E-mail: lato@lato.ro; Kiadóhivatal: 540028 Târgu Mureș, str. Primăriei 2. Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza. Nyomta az Alutus Rt., Csíkszereda. Igazgató: Hajdú Áron. Belföldi előfizetés egy évre 96, fél évre 48, negyedévre 24 lej. Külföldi olvasóinknak egy évre 35 EURO, tengerentúlra 45 USD. Előfizetéseket a szerkesztőségben vesszük föl.

ISSN 1220-5982